

internationale børnebortførelser

afgivet af
en arbejdsgruppe under
justitsministeriet

betænkning nr. 1166
københavn 1989

ISBN 87-503-7839-2

Ju 00-211-bet.

B. Stougaard Jensen, Kbh.

INDHOLD

	Side
Indledning	9
 <u>Kapitel 1</u>	
Udkast til	
lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser m.v. og om tilbagegi- velse af børn	12
<u>Almindelige bemærkninger</u>	21
1. Intern dansk ret	21
1.1. Forældremyndighed	21
1.2. Midlertidige afgørelser	23
1.3. Samværsret	24
1.4. Gennemtvunge Ise	25
1.5. Strafferetlig beskyttelse	25
2. Nordiske overenskomster	26
2.1. Ægteskabskonventionen	26
2.2. Doms lovene	27
2.3. Udlevering til forsorg	28
2.4. Revision	29
3. Europaråds- og Haagerkonventionen	29
3.1. Hovedpunkter	29
3.2. Centralmyndigheden	31
3.3. Nægtelse	32
3.4. Gyldighedsområder	34
3.5. Tilslutning	35

4.	Arbejdsgruppens overvejelser	37
4.1.	Effektivitet	37
4.2.	Hensynet til barnet	40
4.3.	Afvejning af konventionerne	42
4.4.	Forbeholdsmulighederne	44
4.5.	Lovudkastet	45
5.	Administrative og økonomiske konsekvenser	46
 <u>Bemærkninger til udkastets enkelte bestemmelser</u>		 49
Til kapitel 1. Lovudkastets område		49
Til kapitel 2. Centralmyndigheden		56
Til kapitel 3. Anerkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen		61
Til kapitel 4. Tilbagegivelse efter Haagerkonven- tionen		70
Til kapitel 5. Sagsbehandling		76
Til kapitel 6. Forældremyndighedsafgørelser		86
Til kapitel 7. Ikrafttræden m.v.		91
 <u>Kapitel 2</u>		
Udkast til lov om ændring af myndighedsloven		95
Bemærkninger til lovudkastet		97

Kapitel 3

Udkast til lov om ændring af borgerlig straffelov 99

Bemærkninger til lovudkastet 101

Bilag;

Bilag 1 Europarådskonventionen

i dansk tekst 103

i engelsk tekst 123

i fransk tekst 133

Bilag 2 Haagerkonventionen

i dansk tekst 143

i engelsk tekst 163

i fransk tekst 171

Arbejdsgruppens medlemmer.

Formand:

Landsdommer Svend Danielsen

Øvrige medlemmer:

Fuldmægtig Marianne Lund Larsen, Justitsministeriet

Kontorchef Marianne Levy, Justitsministeriet, nu kst.
landsdommer

Afdelingschef Jens Møller, Folketingets Ombudsmand

Fuldmægtig Bodil Toftemann, Familieretsdirektoratet

Sekretær:

Fuldmægtig Torkild Justesen, Justitsministeriet

Arbejdsgruppens kommissorium.

I 1980 blev der vedtaget en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og en Haagerkonvention om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser. Spørgsmålet om en eventuel ratifikation af konventionerne har siden været drøftet med de øvrige nordiske lande. Både Sverige og Norge har **oplyst**, at man nu agter at fremsætte lovforslaget i foråret 1988 med henblik på ratifikation af konventionerne.

Det er arbejdsgruppens opgave at afgive indstilling om, hvorledes de to konventioner vil kunne gennemføres i dansk ret samt at udarbejde udkast til regler herom.

Januar 1988

Indledning.

Internationale børnebortførelser er gennem de senere år blevet et begreb. Det skyldes dels det stigende antal brudte familier, dels det øgede internationale samkvem. Stadig flere gifter sig på tværs af landegrænser eller flytter sammen med en udlænding, og dermed får flere børn forældre af forskellig nationalitet. Ved forældrenes skilsmisse eller ophævelse af samlivet må de tage stilling til børnenes fremtid, herunder hos hvem barnet skal bo, og hvorledes kontakten skal være med den anden af forældrene. Lykkes det ikke forældrene at nå til enighed, bryder en aftale sammen, eller respekteres en dom eller afgørelse fra en offentlig myndighed ikke, opstår der risiko for, at den ene af forældrene bortfører barnet til udlandet - ofte til sit eget hjemland - eller ulovligt tilbageholder det der. Det sker også, at den af forældrene, der "taber" en forældremyndighedssag eller er bange herfor, flygter til udlandet med barnet og holder sig skjult der, selv om der ikke tidligere har været nogen tilknytning til det pågældende land. Konkrete eksempler kan blive til tragedier, og nogle af sagerne giver anledning til megen omtale.

Inden for landets grænser giver de danske regler mulighed for, at indehaveren af forældremyndigheden kan få bistand fra myndighederne til at få sit barn tilbage, og at den anden af forældrene kan få hjælp til at få sin samværsret gennemtvunget. Tilsvarende har længe været gældende inden for Norden, mens de samme midler ikke hidtil har stået til rådighed, hvis barnet er blevet bragt til et andet land end et af de nordiske.

Behovet for bistand til forældre, hvis børn er blevet bortført til udlandet eller ulovligt tilbageholdes der, har ført til interesse for internationale aftaler på området. Midt i 1970-erne begyndtes et arbejde hermed både i Europarådet og i Haagerkonferencen for international pri-

vatret. Dette resulterede i to konventioner, begge fra 1980. Europarådet udarbejdede en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser. Haagerkonferencen vedtog en konvention om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser. Konventionerne i den engelske og franske ordlyd er tillige med en dansk oversættelse (udarbejdet i Udenrigsministeriet og Justitsministeriet) optaget som bilag 1 og 2.

Der har i den forløbne tid vist sig stor interesse for at tilslutte sig konventionerne, og de er begge trådt i kraft. Spørgsmålet om de nordiske landes tilslutning til konventionerne har været drøftet gennem årene. I Sverige blev der i 1986 offentliggjort en departementspromemorie om spørgsmålet, og arbejdet blev fulgt op med udarbejdelse af lovudkast, der skal muliggøre ratifikation af både Europaråds- og Haagerkonventionen. Det samme var tilfældet i Norge. Også inden for det europæiske politiske arbejde har der længe været en betydelig interesse for konventionerne. På den baggrund nedsatte justitsministeren i januar 1988 en arbejdsgruppe med den opgave at tage stilling til, hvorledes de to konventioner vil kunne gennemføres i dansk ret. Udvalget skulle endvidere udarbejde udkast til regler herom. Arbejdsgruppens kommissorium og sammensætning er aftrykt ovenfor.

Arbejdsgruppen har udarbejdet et udkast til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser m.v. og om tilbagegivelse af børn og har udformet almindelige og specielle bemærkninger til udkastet, se nedenfor i kap. 1. Det har vist sig nødvendigt at foreslå enkelte nye regler i **myndighedsloven** og **straffeloven**, og udkast hertil med bemærkninger findes i kap. 2-3.

Medlemmer af arbejdsgruppen har deltaget i forhandlinger med repræsentanter fra de andre nordiske landes justitsministerier om lovudkast. I Norge blev et forslag til lov om "anerkjennelse og fuldbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m.v. og om tilbakelevering av barn" fremsat i marts 1988, og det blev vedtaget i maj samme år.

Et svensk lovforslag om "olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden" blev fremsat i Riksdagen i oktober 1988 og vedtaget i slutningen af november. I Finland drøfter en arbejdsgruppe udkast til lovregler, som skal muliggøre tiltrædelse til Haagerkonventionen, og betænkningen ventes afgivet i foråret 1989.

Umiddelbart inden afgivelsen af denne betænkning har arbejdsgruppen og Justitsministeriet afholdt et møde med repræsentanter for Udenrigsministeriet.

Arbejdsgruppen har afsluttet sit arbejde i februar 1989.

Kapitel 1

Udkast til

Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser m.v. og om tilbagegivelse af børn.

Kapitel 1

Lovens område

§ 1. Loven vedrører anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser om forældremyndighed, om hvor barnet skal bo, og om samværsret, jf. kapitel 3. Endvidere vedrører loven tilbagegivelse af børn, som ulovligt er ført her til landet eller ulovligt tilbageholdes her, jf. kapitel 4.

Stk. 2. Loven gælder for børn under 16 år.

Stk. 3. Anerkendelse og fuldbyrdelse efter kapitel 3 kan ske på grundlag af domme, kendelser og beslutninger, der er truffet af en domstol eller en offentlig myndighed, eller aftaler, der er godkendt af en offentlig myndighed.

§ 2. §§ 3-9, 12-13, 15, stk. 1, 16-18 og 20-22 anvendes i forhold til stater, der har tiltrådt Europarådskonventionen af 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser.

Stk. 2. §§ 3, 10-12 og 14-22 anvendes i forhold til stater, der har tiltrådt Haagerkonventionen af 1980 om de civile retlige virkninger af internationale børnebortførelser.

Stk. 3. Loven anvendes ikke i forhold til Finland, Island, Norge eller Sverige i det omfang, der gælder andre regler.

Stk. 4. Justitsministeren kan på grundlag af overenskomst med en stat, som ikke har tiltrådt Europaråds- eller Haagerkonventionen, fastsætte, at loven med de nødvendige ændringer skal anvendes i forholdet mellem Danmark og denne stat.

Kapitel 2

Centralmyndigheden

§ 3. Centralmyndigheden skal:

- 1) modtage og formidle henvendelser i henhold til konventionerne,
- 2) samarbejde med centralmyndighederne i de øvrige stater, som har tiltrådt konventionerne, og
- 3) udføre de opgaver, som ifølge konventionerne i øvrigt påhviler centralmyndigheden.

Stk. 2. Justitsministeren bestemmer, hvem der er centralmyndighed her i landet, og kan fastsætte nærmere bestemmelser om dens virksomhed.

Kapitel 3

Anerkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen

§ 4. En afgørelse om forældremyndighed, om hvor barnet skal bo eller om samværsret, der er truffet i en stat, som har tiltrådt Europarådskonventionen, anerkendes her i landet.

Stk. 2. En afgørelse som nævnt i stk. 1 kan efter anmodning fuldbyrdes her i landet, hvis den kan danne grundlag for fuldbyrdelse i den stat, hvor afgørelsen er truffet (oprindelsesstaten), jf. dog §§ 5-8.

Stk. 3. Hvis der på det tidspunkt, da et barn førtes til et andet land, ikke forelå nogen afgørelse fra en konventionsstat, som kan fuldbyrdes, skal enhver senere afgørelse, der er truffet i en konventionsstat, sidestilles med en afgørelse efter stk. 1, hvis den indeholder oplysning om, at bortførelsen var ulovlig.

§ 5. En afgørelse efter § 4, der er truffet, selv om sagsøgte er udeblevet, kan kun anerkendes eller fuldbyrdes her i landet, hvis:

- 1) den sagsøgte har fået forkyndt en stævning eller modtaget et tilsvarende dokument så tidligt, at parten har kunnet varetage sine interesser, eller stævning

eller tilsvarende dokument ikke har kunnet forkyndes for eller modtages af parten, fordi denne har holdt sit opholdssted skjult for modparten, og

- 2) den myndighed, som har truffet afgørelsen efter § 4, var kompetent på grundlag af sagsøgtets bopæl, forældrenes seneste fælles bopæl, hvis en af dem stadig har sin bopæl der, eller barnets bopæl.

§ 6. En afgørelse efter § 4 kan ikke anerkendes eller fuldbyrdes, hvis:

- 1) afgørelsens virkninger vil være åbenbart uforenelige med grundlæggende danske principper for familiers og børns retsforhold,
- 2) afgørelsen på grund af ændrede forhold åbenbart ikke længere er forenelig med, hvad der er bedst for barnet,
- 3) barnet på det tidspunkt, da sagen blev indledt i oprindelsesstaten, var dansk statsborger eller havde bopæl her i landet uden at have en tilsvarende tilknytning til oprindelsesstaten,
- 4) barnet på det tidspunkt, da sagen blev indledt i oprindelsesstaten, var statsborger både i oprindelsesstaten og her i landet og havde bopæl her i landet, eller
- 5) barnet ifølge loven i den stat, hvor det er statsborger eller har bopæl, har ret til selv at bestemme, hvor det vil bo.

§ 7. En afgørelse efter § 4 kan ikke anerkendes eller fuldbyrdes her i landet, hvis den er uforenelig med en afgørelse, der er truffet her i landet i en sag, som er indledt før fremsættelsen af ansøgningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, og nægtelsen stemmer med, hvad der er bedst for barnet.

Stk. 2. En afgørelse, som er truffet i et andet land end oprindelsesstaten, og som kan fuldbyrdes her, sidestilles med en afgørelse der er truffet her i landet efter stk. 1.

§ 8. Sag om anerkendelse eller fuldbyrdelse efter § 4 kan udsættes ved kendelse, hvis:

- 1) afgørelsen efter almindelige appel- eller klageregler er indbragt for en overordnet instans i oprindelsesstaten,
- 2) forældremyndigheds- eller samværsretsspørgsmålet er under behandling her i landet under en sag, som er indledt, før sagen blev indledt i oprindelsesstaten, eller
- 3) en anden forældremyndighedsafgørelse er under fuldbyrdelse, eller der er anmodet om anerkendelse af den.

§ 9. Fogedretten kan i forbindelse med fuldbyrdelse af en afgørelse om samværsret efter § 4 træffe bestemmelse om omfanget og udøvelsen af **samværsretten**.

Kapitel 4

Tilbagegivelse efter Haagerkonventionen

§ 10. Børn, som ulovligt er ført her til landet eller ulovligt tilbageholdes her, skal efter anmodning tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerkonventionen.

Stk. 2. En bortførelse eller tilbageholdelse er ulovlig, hvis:

- 1) handlingen strider mod **forældremyndighedsindehaverens** rettigheder, uanset om de tilkommer personer, en institution eller en anden myndighed i fællesskab eller alene ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, og
- 2) rettighederne udøvedes på det tidspunkt, hvor barnet blev bortført eller blev tilbageholdt, eller de fortsat ville være udøvet, hvis den ulovlige handling ikke var foretaget.

§ 11. Tilbagegivelse efter § 10, stk, 1, kan nægtes, hvis:

- 1) der på tidspunktet for indgivelsen af tilbagegivelsesanmodningen til fogedretten er gået 1 år siden bortførelsen eller tilbageholdelsen, og barnet er faldet til

- i sine nye omgivelser,
- 2) der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte det i en situation, som det ikke bør tåle,
 - 3) barnet selv modsætter sig tilbagegivelsen, og barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening, eller
 - 4) tilbagegivelsen ikke vil være forenelig med grundlæggende principper her i landet til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

Kapitel 5

Sagsbehandling

§ 12. Anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse efter § 4 eller om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, indgives til fogedretten.

Stk. 2. Anmodninger til fogedretten skal affattes på dansk eller ledsages af dansk oversættelse. Dokumenter på fremmede sprog, som vedlægges, skal være oversat til dansk, medmindre retten finder det unødvendigt.

§ 13. Anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse efter § 4 skal indeholde oplysninger om, hvor barnet antages at befinde sig her i landet, og forslag til hvordan barnet kan tilbagegives **forældremyndighedsindehaveren.**

Stk. 2. Anmodningen skal ledsages af en bekræftet udskrift af afgørelsen, dokumentation for at betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse efter § 5 er opfyldt, og dokumentation for at afgørelsen kan danne grundlag for fuldbyrdelse i oprindelsesstaten.

§ 14. Anmodning om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, skal indeholde oplysninger om ansøgeren, om barnet og om den, som påstås at have fjernet eller tilbageholdt barnet, samt barnets fødselsdato. Den skal indeholde en begrundelse for kravet om tilbagegivelse og oplysning om, hvor barnet antages at befinde sig her i landet.

Stk. 2. Anmodningen skal være ledsaget af de dokumenter, som **påberåbes**.

Stk. 3. Fogedretten kan under behandlingen af en sag om tilbagegivelse efter § 10, stk. 1, bestemme, at der skal fremlægges en afgørelse fra en myndighed i det land, hvor barnet boede umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen om, at den er ulovlig. Det gælder dog kun, hvis en sådan afgørelse kan opnås i den pågældende stat.

§ 15. Sager om fuldbyrdelse af en afgørelse efter § 4 og om tilbagegivelse efter § 10, stk. 1, skal fremmes hurtigst muligt.

Stk. 2. Er en sag efter § 10, stk. 1, ikke afgjort inden 6 uger efter, at anmodning om tilbagegivelse er indgivet til fogedretten, skal retten efter anmodning redegøre for årsagen hertil.

§ 16. Inden fogedretten afgør en sag om fuldbyrdelse af en afgørelse efter § 4 eller om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, skal der finde en samtale sted med barnet, hvis det har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening.

§ 17. Under en sag efter § 4 eller § 10, stk. 1, kan fogedretten efter anmodning bestemme, at barnet under sagen skal anbringes hos en af forældrene eller på et neutralt sted ved de sociale myndigheders foranstaltning, når dette findes påkrævet.

Stk. 2. Afgørelsen, der træffes ved kendelse, gælder, indtil sagen er endeligt afgjort.

§ 18. Sagerne behandles i øvrigt efter reglerne i retsplejelovens kapitel 45, 46 og 48.

Stk. 2. Fogedretten beskikker en advokat for den, der har indgivet anmodningen. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

Kapitel 6

Forældremyndighedsafgørelser

§ 19. Er der fremsat anmodning om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, kan der ikke træffes afgørelse i en forældremyndighedssag her i **landet**, før anmodningen er behandlet.

Stk. 2. Bliver det under en forældremyndighedssag her i landet af centralmyndigheden oplyst, at barnet ulovligt opholder sig her, jf. § 10, stk. 2, uden at der er indgivet anmodning om tilbagegivelse af barnet efter § 10, stk. 1, kan retten ikke træffe afgørelse om forældremyndighed, medmindre der har været rimelig tid til at fremsætte en sådan anmodning.

§ 20. Er et barn, som bor her i landet, bortført til udlandet eller tilbageholdt der, kan justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden, træffe beslutning om, at handlingen er ulovlig.

Stk. 2. Under en sag om ophør af fælles forældremyndighed, kan retten efter påstand træffe afgørelse om, at barnet ulovligt har forladt landet, jf. **myndighedslovens** § 10 a.

Stk. 3. Er opholdsstedet for den, som sagen rettes imod ukendt, og kan oplysning herom ikke tilvejebringes, kan afgørelse efter stk. 1 og 2 træffes, uanset denne ikke har fået forkyndt stævning eller andet tilsvarende dokument i sagen.

Kapitel 7

Ikrafttræden m.v.

§ 21. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af justitsministeren. Der kan fastsættes forskellige ikrafttrædelsestidspunkter for bestemmelserne om anerkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen og for bestemmelserne om tilbagegivelse efter Haagerkonventionen.

Stk. 2. § 10 gælder kun i tilfælde, hvor den ulovlige

bortførelse eller tilbageholdelse har fundet sted efter, at loven er trådt i kraft i forhold til den stat, hvor barnet havde bopæl eller ophold umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen.

§ 22. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastet

Almindelige bemærkninger

I dansk ret er der ikke generelle bestemmelser om virkningerne af udenlandske afgørelser om forældremyndighed eller samværsret, hvilket indebærer, at de i almindelighed ikke kan anerkendes og fuldbyrdes her i landet.

1. Intern dansk ret.

1.1. Forældremyndighed.

Børn og unge under 18 år er under forældremyndighed, jf. **myndighedslovens** § 6. Indehaveren af forældremyndigheden skal ifølge lovens § 7 drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelser om dets personlige interesser ud fra barnets interesse og behov. Ifølge § 29 er indehaveren tillige værge og har dermed i medfør af § 45 adgang til at bestyre barnets formue og handle på dets vegne i retsforhold vedrørende formuen.

Myndighedslovens kap. 2 om forældremyndighed fik en ny affattelse ved lov nr. 330 af 6. juni 1985 navnlig med den nydannelse, at der blev indført adgang for separerede, skilte og ugifte forældre til at aftale fælles forældremyndighed. Efter lovens § 8, stk. 1, har gifte forældre fælles forældremyndighed. Er forældrene ikke gift med hinanden, har moderen i følge stk. 2 forældremyndigheden alene, men forældrene kan med statsamtets godkendelse aftale fælles forældremyndighed, medmindre aftalen strider mod, hvad der er bedst for barnet, jf. § 9.

Lever **forældre**, der har fælles forældremyndighed, ikke sammen, eller agter en af dem at ophæve samlivet, kan enhver af dem kræve, at den fælles forældremyndighed skal ophøre, jf. **myndighedslovens** § 10, stk. 1. Ved separation eller skilsmisse skal der tages stilling til, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, medmindre der tidligere er truffet aftale eller afgørelse herom, jf. § 11, stk. 1. Kan forældre blive enige om, hvem der skal have forældremyndigheden alene, kan de indgå en aftale herom, som godkendes af statsamtet, medmindre den strider mod, hvad der er bedst for barnet, jf. §§ 10, stk. 2, og 11, stk. 2. I tilfælde af uenighed træffer domstolene afgørelsen om opløsning af den fælles forældremyndighed under særligt hensyn til, hvad der er bedst for barnet, jf. §§ 10, stk. 3, og 11, stk. 3.

Der er også mulighed for overførelse af forældremyndigheden. Det kan forældrene indgå aftale om. Aftalen skal forelægges statsamtet og godkendes af statsamtet, medmindre den strider mod, hvad der er bedst for barnet, jf. § 13.

I tilfælde af uenighed kan overførelse ske ved dom. Den ugifte fader, der ikke tidligere har haft del i forældremyndigheden, skal godtgøre, at ændringen er bedst for barnet, jf. § 14. Forældremyndighedsaftaler eller afgørelser kan ændres af domstolene, hvis det er påkrævet under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, navnlig på grund af væsentligt forandrede forhold, jf. § 17.

Forældremyndigheden kan overføres til tredjemand, men det kræver en aftale med forældrene, som skal forelægges for statsamtet. Statsamtet godkender den, medmindre aftalen strider mod, hvad der er bedst for barnet, jf. § 13.

Reglerne om danske domstoles kompetence til at træffe afgørelse i en sag om ægteskab eller forældremyndighed, jf. retsplejelovens kap. 42, i tilfælde hvor en af parterne er bosat i udlandet eller er udenlandsk statsborger, er fastlagt i lovens § 448 c. Reglen har et tilsigtet bredt anvendelsesområde med henblik på at muliggøre, at danske

statsborgere kan blive separeret **eller** skilt i Danmark. Den gælder imidlertid også i de tilfælde, hvor sagen anlægges udelukkende om et forældremyndighedsspørgsmål, hvad enten det er en sag om ophævelse af fælles forældremyndighed efter myndigheds lovens § 10, stk. 3, eller om overførelse af forældremyndighed, jf. **myndighedslovens** § 14 eller § 17. Efter § 448 c er barnets bopæl uden betydning for den internationale kompetence, idet denne alene afgøres efter forældrenes forhold som sagsøger og sagsøgt på tidspunktet for sagsanlægget. Danske domstole mister ikke international kompetence, fordi sagsøgte, efter at stævning er indleveret til berømmelse og eventuelt er forkyndt for denne, flytter eller flygter til sit hjemland med børnene. Bestemmelsens brede anvendelsesområde kommer klart til udtryk ved, at en herboende dansker efter bestemmelsen i nogle tilfælde kan anlægge en sag her i landet mod den anden af forældrene med påstand om at få forældremyndigheden over et barn, der har bopæl i udlandet, overført til sig.

1.2. Midlertidige afgørelser.

Under en forældremyndighedssag er der mulighed for at træffe midlertidige afgørelser. Efter den almindelige regel i **myndighedslovens** § 18 kan retten, når der er anlagt retssag om forældremyndigheden, ved kendelse bestemme, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme. Afgørelsen træffes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet under sagen.

En særregel i myndighedslovens § 19 tilsigter at forebygge børnebortførelser. Har forældrene fælles forældremyndighed, og er der risiko for, at den ene af forældrene vil flygte med barnet til udlandet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden, kan justitsministeren eller den, der bemyndiges hertil, midlertidigt tillægge den anden af forældrene forældremyndigheden alene. Reglen er begrundet i, at det undertiden kan være nødvendigt omgælde at træffe afgørelse om forældremyndigheden, f.eks. fordi den ene af forældrene er i færd med at forlade landet

med barnet. Spørgsmålet afgøres ofte på et spinkelt grundlag, idet det afgørende hensyn som regel er flugtrisikoens aktualitet. Beslutningen træffes normalt af Familieretsdirektoratet, og grundlaget herfor er i reglen en mundtlig anmodning til politiet om bistand, hvorefter politiet telefonisk forelægger sagen for direktoratet. Ofte træffes afgørelsen under **telefonsamtalen**, hvorefter den bekræftes skriftligt og straks meddeles den af forældrene, der søger at tage barnet med ud af landet.

Om anvendelsen af myndighedslovens § 19 har Familieretsdirektoratet oplyst, at der i perioden fra 1983 til 1987 blev behandlet 38 sager, hvor der blev anmodet om overførsel af forældremyndigheden over barnet til den ene af forældrene. Anmodningen om at få forældremyndigheden blev fulgt i 8 af sagerne, mens der blev meddelt afslag i 20. De resterende 10 sager vedrørte anmodninger, der efterfølgende blev frafaldet, enten på grund af manglende konkret flugtrisiko eller under henvisning til, at retssag om forældremyndighed var anlagt ved domstolene, således at disse i medfør af myndighedslovens § 18 var kompetent til at træffe afgørelsen.

Behandles en sag om forældremyndighed ved retten eller statsamtet, kan statsamtet ifølge § 25 efter anmodning træffe midlertidig afgørelse om samværsret efter reglerne i § 24.

De midlertidige afgørelser gælder, indtil der foreligger en afgørelse eller aftale om forældremyndigheden, der kan **fuldbyrdes**.

1.3. Samværsret.

Af myndighedslovens § 23 følger, at barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at den, der ikke har del i forældremyndigheden, har ret til samvær med barnet.

Efter myndighedslovens § 24 træffer statsamtet efter anmodning afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværsret

og fastsætter herunder de nødvendige bestemmelser om udøvelsen. Statsamtet kan efter bestemmelsen afslå at fastsætte samværsret samt ændre eller ophæve en afgørelse eller aftale om samværsret, hvis hensynet **til**, hvad der er bedst for **barnet**, taler derfor.

Praksis vedrørende fastsættelse af samværsret for forældre, der er udenlandske statsborgere, og for samværsret i udlandet er i almindelighed restriktiv. Har den af forældrene, der ønsker samværsret, udenlandsk statsborgerskab eller anden stærk tilknytning til udlandet, kræves som regel sikkerhed for, at den pågældende ikke forlader landet med barnet under udøvelsen af samværsretten. Dette opnås i almindelighed ved at forlange deponering af passet under samværsrettens udøvelse. Samværsret, der ønskes udøvet i udlandet uden for Norden, nægtes konsekvent, hvis forældremyndighedens indehaver modsætter sig det, medmindre der er fuld sikkerhed for, at man kan regne med bistand fra udenlandske myndigheder, hvis den berettigede ved **samværsrettens** udløb skulle tilbageholde barnet i udlandet.

1.4. Gennemtvingelse.

Dersom en godkendt aftale eller en afsagt dom om forældremyndigheden ikke opfyldes frivilligt, kan der ske tvangsfuldbyrdelse ved fogedretten, jf. retsplejelovens § 478 og § 536. Det samme er tilfældet, hvis den af forældrene, som ikke har forældremyndigheden, senere fjerner barnet eller ikke tilbagegiver det efter at have haft samværsret. Fogedrettens tvangsmidler er tvangsbøder eller umiddelbar magtanvendelse. Fuldbyrdelse kan ikke ske, dersom barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare.

1.5. Strafferetlig beskyttelse.

Forældremyndigheden er beskyttet gennem straffelovens § 215:

"§ 215. Den, som unddrager en person under 18 år forældres

eller anden rette vedkommendes myndighed eller forsorg eller bidrager til, at han undrager sig sådan myndighed eller forsorg straffes efter reglerne i § 261."

Bestemmelsen beskytter **forældremyndighedsindehaverens** rettigheder over barnet og varetager hensynet til barnet ved at sikre dette at stå under **forældremyndighedsindehaverens** omsorg og varetægt. Bestemmelsens formulering **indebærer**, at også bortførelse af eget barn er omfattet. Straffelovens § 215 antages dog ikke at kunne overtrædes af personer, der har del i forældremyndigheden. Dette gælder, uanset at bortførelsen indebærer, at medindehaveren af forældremyndigheden undrages sin del af denne. Denne afgrænsning er uden angivelse af tvivl kommet til udtryk i den kommenterede straffelov bd. 2, 4. udgave, 1988, side 206. Som minimum for, at der kan rejses straffesag efter § 215, må derfor kræves, at den anden af forældrene har fået tillagt forældremyndigheden midlertidigt i henhold til myndighedslovens §§ 18 eller 19, og at bortføreren var bekendt hermed, da handlingen blev foretaget, eller inden tilbageholdelsen blev bragt til ophør.

2. Nordiske overenskomster.

2.1. Ægteskabskonventionen.

Mellem de nordiske lande er der i 1931 indgået en konvention om ægteskab, adoption og værgemål.

Ægteskabskonventionens artikel 8 regulerer direkte spørgsmålet om, hvornår et lands myndigheder er kompetente til at træffe afgørelse i en sag om forældremyndighed. Bestemmelsen antages også at omfatte sager om samværsret. Konventionen omhandler, som titlen angiver, kun børn af gifte forældre og derfor ikke forældremyndigheds- og samværsretsspørgsmål med hensyn til børn af ugifte, heller ikke selv om forældrene har aftalt fælles forældremyndighed eller har boet sammen. Artikel 8, stk. 1, fastslår, at der i forbindelse med krav om separation eller skilsmisse af samme eller anden myndighed kan træffes afgørelse om for-

ældremyndighed. Selv om den ægtefælle, som kravet rejses mod, under sagens behandling flytter til et andet nordisk land, forbliver kompetencen til at færdigbehandle sagen der, hvor sagen korrekt er startet. Efter stk. 2 skal spørgsmål om forældremyndighed, der rejses efter en separation eller en skilsmisse, afgøres i den stat, hvor den ægtefælle, mod hvem kravet er rettet er bosat, og dette gælder tilsvarende med hensyn til ændring af beslutning, som er truffet i en anden af staterne. Er der således i forbindelse med skilsmisssagen truffet afgørelse om at tillægge hustruen forældremyndigheden over barnet, og ønsker manden senere denne afgørelse ændret på et tidspunkt, hvor hustruen f.eks. er bosat i Sverige, må spørgsmålet om forældremyndigheden behandles af de svenske myndigheder, medmindre hustruen samtykker i at lade sagen afgøre i Danmark.

Efter artikel 22 i den nordiske ægteskabskonvention har administrative og retskraftige judicielle afgørelser, som i en af staterne er udfærdiget i overensstemmelse med blandt andet artikel 8, gyldighed i de andre stater uden særlig stadfæstelse og uden prøvelse af afgørelsens rigtighed eller dens forudsætninger med hensyn til bopæl eller statsborgerret i den ene eller den anden af de kontraherende stater. Bestemmelsen fastslår alene afgørelsens bindende virkning og gælder kun nordiske afgørelser om forældremyndighed vedrørende nordiske statsborgere og deres børn. Den omhandler som nævnt ikke afgørelser om forældremyndighed vedrørende forældre, som ikke er eller har været gift med hinanden.

2.2. Domslovene.

Om fuldbyrdelse gælder de nordiske domslove, se den danske lov nr. 300 af 8. juni 1977 om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav. Tilsvarende fuldbyrdelseslove er gennemført i de øvrige nordiske lande, bortset fra Island.

Lovens § 2 indebærer, at alle afgørelser om forældremyn-

dighed over et barn, om samværsret eller om udlevering af barnet, d.v.s. retsafgørelser, retsforlig, administrative afgørelser og aftaler, der er godkendt af en administrativ myndighed, herunder midlertidige afgørelser, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige, kan fuldbyrdes her i landet, uanset om afgørelsen har opnået retskraft. Det er en betingelse, at afgørelsen kan danne grundlag for fuldbyrdelse i det land, hvor den er truffet. Loven omfatter også afgørelser om forældremyndighed over børn uden for ægteskab og afgørelser om forældremyndighed over børn i ægteskab, der ikke er truffet i forbindelse med en skilsmisse eller en separation.

2.3. Udlevering til forsorg.

Lov nr. 27 af 23. december 1970 om udlevering til andet nordisk land i anledning af visse beslutninger om forsorg eller behandling giver hjemmel til, at personer, der efter beslutning af en myndighed i et andet nordisk land i henhold til vedkommende lands lovgivning om forsorg for børn og unge skal anbringes på institution eller andet særligt opholdssted, af politiet kan udleveres her fra landet til det pågældende land. Loven omfatter anbringelser på børnehjem såvel som i privat familiepleje. Udlevering kan ske uden hensyn til, om anbringelsen på børnehjem er sket uden forældrenes samtykke. Det er en betingelse for udlevering, at beslutningen om anbringelse kan fuldbyrdes i det land, hvor den er truffet. Loven medfører ingen pligt til udlevering, men det forudsættes, at udlevering finder sted, når betingelserne er opfyldt, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, der taler mod udlevering. Udlevering vil efter omstændighederne kunne nægtes, hvis det er længe siden, den pågældende beslutning blev truffet, og vedkommende nu har tilpasset sig forholdene i Danmark, eller hvis vedkommende har begået en strafbar handling her i landet, og der rejses straffesag mod ham. Tilsvarende love er gennemført i Finland, Norge og Sverige.

2.4. Revision.

Reguleringen mellem de nordiske lande som beskrevet ovenfor under **afsnit** 2.1. og 2.2. må idag anses for at have visse mangler. Som anført er det alene visse afgørelser, der anerkendes, og uden for reguleringen falder blandt andet forældremyndighedsafgørelser vedrørende børn af ugifte forældre.

Det er over for arbejdsgruppen oplyst, at det er besluttet at iværksætte en gennemgang af den nordiske ægteskabskonvention, hvorunder spørgsmålene om forældremyndighed m.v. må forventes at blive taget op. Baggrunden herfor er, at der i de nordiske lande inden for de senere år er gennemført ny lovgivning, som indebærer en adgang for ugifte forældre til at aftale fælles forældremyndighed og for separerede eller skilte forældre til fortsat at have fælles forældremyndighed. Indholdet af reglerne herom er imidlertid ikke ensartet. Hertil kommer det stigende behov for nordiske regler om børn af ugifte forældre som følge af det øgede antal ugifte samboende. Det må antages, at arbejdet blandt andet vil omfatte spørgsmålet om anerkendelsen og fuldbyrdelsen af afgørelser fra de andre nordiske lande om forældremyndighed og samværsret.

3. Europaråds- og Haagerkonventionerne.

3.1. Hovedpunkter.

Midt i 1970'erne begyndtes både i Europarådet og ved Haagerkonferencen for international privatret et arbejde for at få iværksat et samarbejde mellem landene med det sigte at modvirke kidnapninger af børn. Dette arbejde afsluttedes med, at organisationerne i 1980 udarbejdede hver sin konvention om emnet. Europarådet vedtog den 20. maj 1980 en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed - i det følgende kaldet Europarådskonventionen - medens Haagerkonferencen den 25. oktober 1980 vedtog en konvention om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser - i det følgende

kaldet Haagerkonventionen. Konventionerne i den engelske og franske ordlyd er tillige med en dansk oversættelse (udarbejdet i Udenrigsministeriet og Justitsministeriet) optaget som henholdsvis bilag 1 og 2. Til Europarådskonventionen er udarbejdet en officiel kommentar - "explanatory report". Nogen tilsvarende kommentar findes ikke til Haagerkonventionen, hvorimod **den**, der var udpeget som rapportør under konferencen, professor Elisa **Pérez-Vera**, har skrevet en uofficiel kommentar. I et vist omfang henvises i det følgende til disse ledsagende bemærkninger.

Europaråds- og Haagerkonventionerne har til formål at løse de problemer, der opstår, når et barn bortføres fra et land til et andet eller på anden måde ulovligt fjernes fra den, som har forældremyndigheden. Konventionernes område er imidlertid videre, idet de også gælder for tilfælde, hvor et barn fjernes fra en person eller myndighed, der har den faktiske omsorg for barnet uden at have del i forældremyndigheden over det, jf. Europarådskonventionens artikel 1 og Haagerkonventionens artikel 1 og 3. Udtrykket barn omfatter ifølge begge konventioner personer under 16 år, jf. Europarådskonventionens artikel 1, litra a, og Haagerkonventionens artikel 4.

Europarådskonventionen fastlægger, under hvilke betingelser en afgørelse, der er truffet i en konventionsstat, skal anerkendes og fuldbyrdes i en anden konventionsstat. Dette gælder, jf. artikel 7, uanset om der er sket en ulovlig bortførelse og tilbageholdelse. Betingelsen for at anvende Haagerkonventionen er, at der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse i konventionens forstand, hvilket kan være tilfældet, selv om forældremyndigheden indehaves direkte i kraft af loven, f.eks. som i Danmark den ugifte mor. Der kan også være truffet en afgørelse om forældremyndighed eller samværsret af en domstol eller en administrativ myndighed, jf. artikel 12 sammenholdt med artikel 3. Afgørende er, om bortførelsen eller tilbageholdelsen anses for ulovlig i henhold til loven i den stat, hvor barnet boede på tidspunktet for bortførelsen eller tilbageholdelsen, jf. Haagerkonventionens ar-

tikel 4. I sådanne tilfælde er der normalt pligt til at medvirke til, at barnet tilbagegives.

Europarådskonventionen kan også anvendes i tilfælde, hvor forældremyndigheden indehaves direkte efter loven. Det kræves da, at den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse efterfølgende bekræftes af en offentlig myndighed, jf. artikel 12 sammenholdt med reservationsmuligheden i artikel 18. En definition af **begrebet** "ulovlig bortførelse" findes i Europarådskonventionens artikel 1, litra d, og i Haagerkonventionens artikel 3.

Staterne skal efter begge konventioner tilstræbe, at samværsret med barnet kan udøves, men kun Europarådskonventionen fastslår, at en afgørelse om samværsret, som er truffet i en konventionsstat, skal anerkendes og **tvangsfuldbyrdes** i en anden konventionsstat. Vedkommende myndighed, der skal gennemføre fuldbyrdelsen efter Europarådskonventionen, har dog ret til at fastsætte nærmere vilkår for samværsrettens udøvelse, jf. Europarådskonventionens artikel 11 og Haagerkonventionens artikel 21.

3.2. Centralmyndigheden.

Konventionerne forudsætter, at konventionsstaterne etablerer et nært samarbejde, og at de nationale myndigheder handler med størst mulig hurtighed, jf. Haagerkonventionens artikel 2. I hver konventionsstat skal der oprettes en såkaldt centralmyndighed, hvis opgave er at modtage og formidle bistand, jf. Europarådskonventionens artikel 2-5 og Haagerkonventionens artikel 6-11. En ansøger har dog ikke pligt til at søge bistand fra nogen centralmyndighed, men kan henvende sig direkte til de lokale **tvangsfuldbyrdes** organsorganer. Principielt skal centralmyndigheden bære omkostningerne ved den bistand, der ydes til en ansøger, herunder advokatombkostninger og rettergangsskridt i øvrigt, jf. Europarådskonventionens artikel 5, stk. 3 og 4 og Haagerkonventionens artikel 26. I Haagerkonventionens artikel 25 findes særlige bestemmelser om retshjælp og i Europarådskonventionens artikel 15, stk. 2, om omkostnin-

gerne ved undersøgelse, der foretages i konventionsstaten. Se nærmere om centralmyndigheden under bemærkningerne til lovudkastets kapitel 2.

3.3. Nægtelse.

På grund af konventionens vide anvendelsesområde har det afgørende **betydning**, under hvilke omstændigheder en konventionsstat kan nægte at anerkende eller fuldbyrde en afgørelse eller at træffe afgørelse om tilbagegivelse af et barn. Bestemmelserne herom findes i Europarådskonventionens artikel 9 og 10 og i Haagerkonventionens artikel 12, 13 og 20.

Efter Europarådskonventionens artikel 8 er der en ubetinget forpligtelse til at søge **forældremyndighedsforholdet** genoprettet, hvis barnet på grund af sin bopæl og statsborgerskab har en særlig tilknytning til det land, hvor afgørelsen om forældremyndighed er truffet. Artikel 8 gælder for krav om genoprettelse af **forældremyndighedsforholdet**, der er indgivet til en centralmyndighed inden seks måneder efter den dag, hvor den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted. Har barnet ikke den nævnte særlige tilknytning til det land, hvor afgørelsen er truffet, men er ansøgning indgivet inden seks måneder, gælder artikel 9. Artikel 10 handler om de tilfælde, der hverken er omfattet af artikel 8 eller 9. Både artikel 9 og 10 indeholder særlige bestemmelser om, hvornår anerkendelse og fuldbyrdelse kan nægtes. Ved at benytte muligheden efter konventionens artikel 17 for at tage forbehold kan en konventionsstat nægte at anerkende eller fuldbyrde en afgørelse under henvisning til en eller flere af de i artikel 9 og 10 nævnte grunde. Dette gælder, uanset om der i øvrigt foreligger en situation, der er omfattet af artikel 8, 9 og 10. I forhold til en stat, der har taget forbehold efter artikel 17, kan andre konventionsstater nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af tilsvarende grunde. Efter konventionen kan anerkendelse eller fuldbyrdelse også nægtes på grund af visse forhold, der knytter sig til selve afgørelsen. Dette kan under nærmere angivne vilkår ske, -

hvis afgørelsen er truffet trods sagsøgtes udeblivelse, jf. artikel 9, stk. 1, litra a og b, eller hvis afgørelsen er uforenelig med en **afgørelse**, der er truffet i eller anerkendt af den stat, hvor anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse prøves, jf. artikel 9, stk. 1, litra c og artikel 10, stk. 1, litra d. Anerkendelse eller fuldbyrdelse kan også nægtes, hvis barnet havde en nærmere tilknytning til denne stat allerede på det tidspunkt, hvor sagen blev indledt i oprindelsesstaten, jf. artikel 10, stk. 1, litra c. Endvidere findes der i Europarådskonventionen nogle særlige regler om udsættelse af sager om anerkendelse eller fuldbyrdelse, jf. artikel 10, stk. 2.

Bestemmelser om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser om forældremyndighed findes ikke i Haagerkonventionen, der alene handler om tilbagegivelse af bortførte eller tilbageholdte børn. Om en udenlandsk afgørelse skal medføre tilbagegivelse af barnet, beror efter Haagerkonventionen på, om handlingen kan karakteriseres som ulovlig. Bortførelsen er ulovlig, når den strider mod **forældremyndighedsindehaverens** rettigheder i henhold til loven i det land, hvor barnet boede umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, jf. artikel 3, litra a.

Efter Europarådskonventionens artikel 10, stk. 1, litra a, kan anerkendelse eller fuldbyrdelse endvidere nægtes, hvis afgørelsens virkning er åbenbart uforenelig med grundlæggende principper i adressatstatens lovgivning vedrørende familiers og børns retsforhold. Bestemmelsen kan karakteriseres som en "**ordre-public**"-klausul af speciel karakter, og det fremgår af de ledsagende bemærkninger, at det efter bestemmelsen er muligt at nægte fuldbyrdelse, hvis det er åbenbart, at dette er i strid med, hvad der er bedst for barnet - "welfare of the child". Haagerkonventionen indeholder ikke en tilsvarende ordre public-klausul, men efter artikel 20 kan tilbagegivelse af et barn nægtes, hvis tilbagegivelsen ikke vil være forenelig med grundlæggende principper i adressatstaten til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

Efter Europarådskonventionens artikel 10, stk. 1, litra b, kan anerkendelse eller fuldbyrdelse også nægtes, hvis afgørelsen på grund af ændrede forhold åbenbart ikke længere er forenelig med, hvad der er bedst for barnet. Haagerkonventionen har ingen tilsvarende bestemmelse. Derimod indeholder denne konvention en bestemmelse om, at tilbagegivelse af et barn kan nægtes, når der er gået mere end et år, siden barnet blev bortført, og det har fundet sig til rette i sit nye miljø, jf. artikel 12, stk. 2. Tilbagegivelse efter Haagerkonventionen kan endvidere nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at denne vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte det i en uholdbar situation -"intolerable situation", jf. artikel 13, stk. 1, litra b. Endelig kan tilbagegivelse efter Haagerkonventionen nægtes, hvis den, der gør krav på tilbagegivelse af barnet, ikke faktisk udøvede forældremyndighedsrettighederne på det tidspunkt, hvor bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted. Tilsvarende gælder, såfremt vedkommende har givet sit samtykke til, eller på et senere tidspunkt har godkendt bortførelsen eller tilbageholdelsen, jf. artikel 13, stk. 1, litra a.

Begge konventioner indebærer, at myndighederne har mulighed for at tage hensyn til barnets egen mening. Efter Haagerkonventionen kan tilbagegivelse af et barn nægtes, hvis barnet modsætter sig dette, og det har nået en sådan alder og modenhed, at det er rimeligt at tage hensyn til dets vilje, jf. artikel 13, stk. 2. Europarådskonventionen gør det endvidere til en pligt i almindelighed, når barnet har nået en vis alder og modenhed at forvisse sig om dets mening, før afgørelse om anerkendelse eller fuldbyrdelse træffes, jf. artikel 10, stk. 1, litra b, sammenholdt med artikel 15, stk. 1, litra a.

3.4. Gyldighedsområder.

Europarådskonventionens artikel 19 og 20 og Haagerkonventionens artikel 34 og 36 indeholder bestemmelser om kon-

ventionernes gyldighed i forhold til andre konventioner og internationale overenskomster i øvrigt. Europarådskonventionen indebærer, at **konventionsstater**, som har en tilsvarende lovgivning om forældremyndighed, eller som har et særligt system vedrørende anerkendelse eller fuldbyrdelse af afgørelser på konventionsområdet, har mulighed for at lade disse regler gælde i stedet for konventionens bestemmelser. Haagerkonventionen tillader kun andre overenskomster, der afviger fra konventionen, hvis disse indebærer en udvidelse af mulighederne for at få et barn tilbage. De nordiske regler omtalt ovenfor under pkt. 2 vil derfor kunne **opretholdes**.

3.5. Tilslutning.

Ethvert medlem af Europarådet kan uden videre tilslutte sig Europarådskonventionen. Andre stater kan tilslutte sig efter invitation fra Europarådets ministerkomité, hvis alle stater som er repræsenteret i komitéen tilslutter sig dette, jf. konventionens artikel 21 og 23. Konventionen, der som nævnt er dateret den 20. maj 1980, trådte i kraft den 1. september 1983. I forhold til stater, der først tiltræder Europarådskonventionen efter den 1. september 1983, træder konventionen i kraft den første dag i den måned, der følger efter udgangen af en periode på tre måneder fra den dag, hvor ratifikationsinstrumentet blev deponeret, jf. herved konventionens artikel 22.

På tidspunktet for afslutningen af arbejdsgruppens arbejde er konventionen ratificeret af Belgien, Cypern, Frankrig, Luxembourg, Norge, Portugal, Schweiz,, Spanien, Storbritannien og Østrig. Konventionen er underskrevet af forbundsrepublikken Tyskland, Grækenland, Holland, Irland, Italien og Liechtenstein. I Holland er der i begyndelsen af 1988 fremsat lovforslag i parlamentet med henblik på ratifikation af konventionen. Europarådskonventionen er således ratificeret eller undertegnet af samtlige Europarådsstater bortset fra de nordiske lande, Malta og Tyrkiet.

Haagerkonventionen kan tiltrædes umiddelbart af de stater,

der var medlem af Haagerkonferencen på tidspunktet for den 14. session i 1980. Andre stater kan tilslutte sig, men tilslutning får da kun virkning i forhold til de **stater**, der erklærer sig villige til at acceptere tilslutningen, jf. herved konventionens artikel 37 og 38.

' Konventionen, der er dateret den 25. oktober 1980, trådte i kraft den 1. december 1983. I forhold til stater, der først tiltræder Haagerkonventionen efter den 1. december 1983, træder konventionen i kraft den første dag i den tredje kalendermåned efter den dag, hvor ratifikationsinstrumentet blev deponeret.

På tidspunktet for afslutningen af arbejdsgruppens arbejde er konventionen ratificeret af Australien, Canada, Frankrig, Luxembourg, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, USA og Østrig. Den er endvidere undertegnet af Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Grækenland, Holland og Italien. Som nævnt er der fremsat lovforslag i Holland. Ungarn har tilsluttet sig konventionen. Irland og Japan har erklæret sig positive over for konventionen.

Om arbejdet i de andre nordiske lande med lovgivning, der skal muliggøre tilslutning til konventionerne, kan oplyses, at det svenske justitiedepartement i 1986 udsendte en såkaldt departementspromemoria: "Olovligt bortförande av barn i internationelle förhållanden" (DsJu 1986:7), og der blev indhentet udtalelser herom. Regeringens proposition om "olovligt bortförande av barn i internationelle förhållanden" (prop. 1988/89:8) blev fremsat i Riksdagen den 25. august 1988, og det blev vedtaget den 30. november 1988. En forordning om centralmyndigheden er under udarbejdelse.

I det norske justis- og politidepartementet blev i 1987 udarbejdet et lovudkast i januar 1988, som blev sendt til udtalelse hos de interesserede myndigheder og organisationer. I marts 1988 blev der fremsat forslag til lov "om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m.v. og om tilbakelevering av barn" samt lov om "samtykke til ratifikasjon av **Europarådskonvensjo-**

nen 20 mai 1980 om anerkjennelse of fullbyrding av afgjørelser om foreldreansvar og om gjenopirettelse av foreldreansvar og **Haagkonvensjonen** 25. oktober 1980 om de sivile sider ved **internasjonal barnebortføring**" (Ot. prp. nr. 52 (1987-88)). Lovene blev vedtaget den 25. maj **1988**, og Norge har ratificeret konventionerne den 9. januar 1989 med ikrafttræden den 1. april 1989.

I Finland er der nedsat en arbejdsgruppe, som har udarbejdet udkast til bestemmelser i loven af 1983 angående vårdnad om barn och umgängerätt, der skal muliggøre tilslutning til Haagerkonventionen. En betænkning forventes at foreligge i foråret 1989.

4. Arbejdsgruppens overvejelser.

Efter kommissoriet skal arbejdsgruppen tage stilling til, hvorledes konventionerne kan gennemføres i dansk ret. I det følgende er der medtaget nogle overvejelser om fordele og ulemper ved en dansk tilslutning.

4.1. Effektivitet.

Spørgsmålet, om Haager- og Europarådskonventionen er tilstrækkelige effektive hjælpemidler, hvis børn bortføres over landegrænserne eller tilbageholdes i udlandet, afhænger af konventionernes principper og udformning. Den størst mulige effektivitet opnås, såfremt konventionerne er uden undtagelsesbestemmelser, eller hvis sådanne regler har begrænset omfang. En sådan "stærk" konvention kan imidlertid have uheldige konsekvenser, f.eks. hvis den medfører pligt til at udlevere et barn til et andet land, selv om der er tungtvejende grunde for, at barnet bør blive i Danmark. Hensynet til hvad der er bedst for barnet og andre forhold, som kan give grundlag for at nægte anerkendelse, fuldbyrdelse og udlevering, må således afvejes over for behovet for effektive regler, som ikke udhules gennem skønspregede undtagelser.

Europarådskonventionen indeholder en mere traditionel re-

gulering af mulighederne for at få en **forældremyndigheds-** eller samværsretsafgørelse anerkendt og fuldbyrdet i et andet land. Hovedreglen **er**, at afgørelser **herom**, som er truffet i en stat, også skal lægges til grund i andre konventionsstater, og at de kan fuldbyrdes i disse stater, hvis de kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelserne er truffet. Der gælder visse undtagelser, som er udformet under hensyn til, hvad der er bedst for barnet. Undtagelserne har størst rækkevidde, hvis der gøres brug af den forbeholdsmulighed, der er efter konventionen, jf. nedenfor under afsnit 4.2. Selv i de tilfælde, hvor der ikke findes nogen forældremyndighedsafgørelse, som kan fuldbyrdes, hvilket først og fremmest er tilfældet, når forældremyndigheden følger umiddelbart af loven, kan indehaveren benytte sig af Europarådskonventionen til at få et barn tilbage, som ulovligt er bortført til et andet land. Bekræftes den ulovlige bortførelse efterfølgende gennem en afgørelse truffet i en konventionsstat, får denne afgørelse samme virkning som en oprindelig forældremyndighedsafgørelse. Bortset fra dette særlige tilfælde kan Europarådskonventionen anvendes, uanset om der foreligger en ulovlig **bortførelse** respektiv tilbageholdelse eller ej.

Til forskel fra Europarådskonventionen retter Haagerkonventionens bestemmelser sig alene mod de tilfælde, hvor der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse. Formålet er en genoprettelse af den faktiske tilstand, således at tvister om forældremyndighed og samværsret får sin endelige afgørelse i barnets oprindelsesland. Spørgsmålet, om en bortførelse eller tilbageholdelse er ulovlig efter Haagerkonventionen, afgøres alene efter loven i det konventionsland, hvor barnet boede, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted. Bekræftes det, at der foreligger en ulovlig børnebortførelse, har den konventionsstat, hvor barnet befinder sig, pligt til at udlevere barnet, selv om forældremyndighedsspørgsmålet ville blive behandlet anderledes efter dette lands egen lovgivning. Tilbagegivelse kan dog nægtes af grunde, som er fastsat af hensyn til, hvad der er bedst for barnet, jf. afsnit 4.2.

De muligheder, som konventionerne åbner for at nægte at udlevere et barn, når dette ikke kan anses at være i overensstemmelse med, hvad der er bedst for barnet, kan svække konventionernes effektivitet. Som nævnt ovenfor bør der dog tilstræbes en afbalanceret ordning, således at konventionerne ikke tvinger en stat til at udlevere et barn, når dette kan anses for at stride imod, hvad der er bedst for barnet. Konventionerne indebærer, hvis forbeholdsmulighederne udnyttes, en rimelig afvejning af almindelige effektivitetsønsker og hensynet til, hvad der er bedst for barnet. Der er ikke grund til at antage, at de stater, som tilslutter sig konventionerne, vil udnytte undtagelsesbestemmelserne på utilsigtet måde. Betydningen af konventionernes effektivitet er gensidig, og staterne må følgelig være opmærksom på, at konventionernes regler skal følges loyalt, og at der ikke er grundlag for en situationsbettinget anvendelse afhængig af, om staten er oprindelsesland eller modtagerland i den konkrete tvist.

Den måske største værdi, som konventionerne har, er, at der i hvert konventionsland skal oprettes en centralmyndighed med den opgave at yde og formidle hjælp til den, som søger at få et barn tilbage. Foruden den støtte, der derved kan gives ansøgeren, må centralmyndighedernes eksistens og medvirken antages mange gange at kunne føre til, at den, der ulovligt har bortført et barn, formås til frivilligt at udlevere dette, uden at nogen tvangsindgriben eller andre myndighedsforanstaltninger behøver at blive fastsat. Kendskab til centralmyndighedernes samarbejde og eksistens vil også kunne have en forebyggende effekt. Om centralmyndighedens virksomhed henvises til bemærkningerne ovenfor under afsnit 3.2. og til lovudkastets kapitel 2.

Såvel Europarådskonventionen som Haagerkonventionen må derfor anses at være tilstrækkelige effektive hjælpemidler til at få børn tilbage, som ulovligt er bortført fra et land eller ulovligt tilbageholdt i et andet. Selv om mulighederne for, af hensyn til hvad der er bedst for barnet, at nægte at give dette tilbage udnyttes fuldt ud, sy-

nes konventionerne at være virksomme midler for at opnå det tilsigtede mål.

4.2. Hensynet til barnet.

Under arbejdet med konventionsteksterne drøftedes navnlig på hvilken måde hensynet til, hvad der var bedst for **barnet**, skulle afspejle sig i konventionerne. Nogle lande ønskede en "stærk" konvention, dvs. at en stat i princippet undtagelsesfrit skulle have pligt til at udlevere et barn, som ulovligt var bortført til landet, eller ulovligt blev tilbageholdt der. Andre lande, heriblandt de nordiske, arbejdede for en "svag" konvention, hvor man af hensyn til, hvad der var bedst for barnet, opstillede visse undtagelser fra forpligtelsen til at udlevere barnet, begrundet i ønsket om at forhindre urimelige resultater. Undtagelsesbestemmelserne skal ses som et kompromis mellem disse modsatte, uforenelige opfattelser.

Efter Europarådskonventionen gælder der forskellige regler afhængig af, om der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af et barn, eller dette ikke er tilfældet. Foreligger der en ulovlig bortførelse, og er anmodning om at få barnet tilbagegivet fremsat inden for 6 måneder, fra bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, kan anerkendelse og fuldbyrdelse af en forældremyndighedsafgørelse alene nægtes på grundlag af visse formelle forhold. Er ansøgningen fremsat senere, eller er der ikke tale om en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse, er mulighederne for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse større. En stat kan dog udnytte konventionens forbeholdsmuligheder således, at udvidede grunde skal gælde uanset tidspunktet for anmodningens fremsættelse.

Efter Haagerkonventionen er der ikke særlige forbeholdsmuligheder for at nægte tilbagegivelse. Nægtelsesmulighederne efter Haagerkonventionen modsvarer de udvidede grunde for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse, som gælder efter Europarådskonventionen, såfremt den forannævnte forbeholdsmulighed udnyttes.

Efter konventionerne kan en anmodning afslås på grund af ændrede forhold. En forudsætning herfor er efter Europarådskonventionen, at den udenlandske afgørelse åbenbart ikke længere er forenelig med, hvad der er bedst for barnet. Efter Haagerkonventionen kræves, at der er gået mindst 1 år fra det tidspunkt, hvor barnet ulovligt blev bortført eller tilbageholdt, samt at barnet har fundet sig til rette i sit nye miljø.

En ansøgning kan efter konventionerne endvidere afslås, hvis barnet risikerer at tage skade derved. For Europarådskonventionens vedkommende følger dette af en særlig ordre **public-regel**, hvorefter fuldbyrdelse kan nægtes, hvis det er åbenbart, at dette vil stride mod, hvad der er bedst for barnet. Haagerkonventionen indeholder en udtrykkelig bestemmelse om, at tilbagegivelse kan nægtes, hvis der findes at foreligge en alvorlig risiko for, at barnet udsættes for fysisk eller psykisk skade, eller i øvrigt sættes i en situation, det ikke bør tåle.

Under visse betingelser kan en ansøgning nægtes, hvis barnet modsætter sig, at anmodningen efterkommes. Europarådskonventionen er ikke anvendelig, hvis barnet ifølge loven i den stat, hvor det er statsborger eller har bopæl, eller efter loven i den stat hvor fuldbyrdelse begæres, har ret til selv at bestemme, hvor det skal bo. Savner barnet en sådan ret, kan fuldbyrdelse endda nægtes efter konventionen på grundlag af den førnævnte ordre public-bestemmelse, såfremt det er åbenbart, at fuldbyrdelse vil stride imod, hvad der er til barnets bedste. Efter Haagerkonventionen kan den nægtes, såfremt barnet selv modsætter sig tilbagegivelse og har nået en sådan alder og modenhed, at det er rimeligt at tage hensyn til dets mening.

Ingen af konventionerne er anvendelig, hvor der er tale om børn, som er fyldt 16 år.

Som omtalt ovenfor i afsnit 4.1., ville Europarådskonventionen være mere effektiv, såfremt intet land benyttede

sig af den forbeholdsmulighed, som indebærer, at de udvidede muligheder for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse generelt kan finde anvendelse. Imidlertid vil dette kunne føre til, at et barn kunne udleveres til et andet land og så i de tilfælde, hvor det åbenbart ville stride mod, hvad der er bedst for barnet. En sådan ordning vil efter arbejdsgruppens opfattelse være uacceptabel. Denne opfattelse deles af de øvrige nordiske lande, imellem hvilke der er almindelig enighed om, at forbeholdsmuligheden i Europarådskonventionen bør udnyttes ved tilslutning, se nedenfor under afsnit 4.4. Anvendes denne forbeholdsmulighed, bringes mulighederne efter konventionerne for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse og udlevering af barn i overensstemmelse med dansk lovgivning i øvrigt for så vidt angår hensynet til, hvad der er bedst for barnet. Konventionerne kan således sammenfattende anses for at tage tilstrækkelige hensyn til, hvad der er bedst for barnet.

4.3. Afvejning af konventionerne.

Den konvention, som må forventes at få den største tilslutning, er Haagerkonventionen. Dette, samt det forhold at Finland, Norge og Sverige ligeledes forventes at tiltræde Haagerkonventionen, taler stærkt for, at Danmark tilslutter sig. Sammenlignet med Europarådskonventionen har konventionen den ulempe, at en ansøgning om tilbagegivelse af et barn ikke kan nægtes alene af den grund, at den, som har taget barnet med sig, eller som tilbageholder barnet, har gjort det i egenskab af **forældremyndighedsindehaver** i henhold til en afgørelse, som er meddelt eller anerkendes i det land, hvor ansøgningen prøves. Som tidligere nævnt skal spørgsmålet om, hvorvidt bortførelsen eller tilbageholdelsen er ulovlig efter Haagerkonventionen, alene prøves i henhold til loven i det land, hvor barnet oprindeligt kom fra. Når dette hensyn ligger til grund for konventionen, er det dog en naturlig forventning, at forældremyndighedsspørgsmålet i dette tilfælde kan prøves på ny i oprindelsesstaten. Endvidere vil de muligheder, som konventionen åbner for at nægte tilbagegivelse af barnet af hensyn til, hvad der er bedst for dette i praksis for-

hindre, at denne ordning fører til utilfredsstillende resultater. Dette gælder navnlig, da det efter konventionen er muligt at tage hensyn til de forhold, der er lagt til grund ved forældremyndighedsafgørelsen.

Bortset fra, at Europarådskonventionen i et større internationalt perspektiv kan forventes at få en mindre tilslutning end Haagerkonventionen, indebærer den yderligere visse ulemper sammenlignet med denne. Mest iøjnefaldende er, at Europarådskonventionen som tidligere nævnt udelukkende omhandler anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndigheds- og samværsretsafgørelser. Konventionen gælder således i princippet ikke de tilfælde, hvor et barn er bortført fra den af forældrene, som har forældremyndigheden på grundlag af loven i det pågældende land. Denne ulempe har imidlertid ikke så stor betydning, fordi den afgørelse, der træffes efterfølgende, og som bekræfter, at en ulovlig bortførelse har fundet sted, har samme virkning som en forældremyndighedsafgørelse.

Europarådskonventionen har på den anden side den fordel frem for Haagerkonventionen, at den er anvendelig ikke bare ved ulovlige bortførelser eller tilbageholdelser af børn, men generelt omfatter anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndigheds- og samværsretsafgørelser samt de sociale myndigheders beslutninger vedrørende barnet.

Det kan konstateres, at Europaråds- og Haagerkonventionen i forhold til hinanden har såvel ulemper som fordele. I visse tilfælde supplerer de hinanden. Selv om begrundelsen for at tilslutte sig Haagerkonventionen synes at veje noget tungere end begrundelsen for en tilslutning til Europarådskonventionen, er der næppe grundlag for at prioritere tilslutning til den ene frem for den anden. Der findes heller ikke noget, som forhindrer Danmark i at tiltræde begge konventioner. I forhold til stater, som også har tilsluttet sig begge konventioner, gælder da, at en ansøgning kan imødekommes, såfremt denne er omfattet af blot en af konventionerne. Både Norge og Sverige har da også ønsket at tilslutte sig begge konventioner.

Sammenfattende er det arbejdsgruppens opfattelse, at Danmark bør gøre det samme.

4.4. Forbeholdsmulighederne.

Europarådskonventionen indeholder tre forbeholdsmuligheder, hvoraf den ene som omtalt under afsnit 4.1. og 4.2. angiver, på hvilke grundlag anerkendelse eller fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser kan nægtes. I overensstemmelse med, hvad der tidligere er anført, bør Danmark udnytte denne forbeholdsmulighed fuldt ud.

Den anden forbeholdsmulighed efter Europarådskonventionen går ud på, at en konventionsstat kan forbeholde sig ikke at blive bundet af konventionens bestemmelser om, at en efterfølgende afgørelse, der fastslår, at bortførelsen er ulovlig, skal have samme virkning som en forældremyndighedsafgørelse. På baggrund af det i afsnit 4.1. og 4.3. anførte er det arbejdsgruppens opfattelse, at denne forbeholdsmulighed ikke bør udnyttes.

Europarådskonventionens tredje forbeholdsmulighed vedrører sprogkrav i forbindelse med henvendelser, der modtages af centralmyndigheden. Arbejdsgruppen finder, at der fra dansk side bør tages forbehold over for henvendelser til centralmyndigheden på fransk. Arbejdsgruppen lægger vægt på, at henvendelser til centralmyndigheden skal behandles med størst mulig hurtighed. Familieretsdirektoratet må anses for at besidde den største saglige kompetence på området og er derfor foreslået udpeget som centralmyndighed, men direktoratet har næppe i almindelighed tilstrækkelige ressourcer til at modtage og med hurtighed behandle henvendelser, der er affattet på fransk. Norge har valgt at tage et tilsvarende sprogforbehold, mens Sverige, der foreslår Udenrigsministeriet udpeget som central myndighed, ikke har fundet behov herfor under henvisning til, at dette ministerium må antages at have tilstrækkelige ressourcer til en hurtig sagsbehandling, uanset om henvendelsen er affattet på fransk eller engelsk.

Haagerkonventionen indeholder to forbeholdsmuligheder. Den ene omhandler konventionsstats pligt til at betale advokatombudsninger i forbindelse med en sag om udlevering af et barn. Arbejdsgruppen finder, som nævnt under afsnit 5, at Danmark bør udnytte denne forbeholdsmulighed.

Konventionens anden forbeholdsmulighed omhandler sprogkravet ved henvendelser til centralmyndigheden. På tilsvarende måde som ved Europarådskonventionen finder arbejdsgruppen her, at der bør tages forbehold mod henvendelser affattet på fransk.

4.5. Lovudkastet.

Som anført i kommissoriet skal arbejdsgruppen udarbejde udkast til regler om gennemførelse af konventionerne. Når indholdet af internationale konventioner skal gennemføres i dansk ret, sker det normalt ved lovgivning, hvorved bestemmelserne omarbejdes til interne lovregler. Det er da muligt at anvende den systematik og det ordvalg, som er normal i danske love. I lovudkastet i denne betænkning er denne tradition fulgt. Et andet spørgsmål har været, om der kan udarbejdes en samlet lov, der muliggør dansk tilslutning til begge konventioner, eller om det er mere hensigtsmæssigt med to love. Arbejdsgruppen er nået til, at der bør udarbejdes et lovudkast.

Arbejdsgruppen har under sit arbejde i betydelig grad lagt sig op ad det svenske lovforslag, hvilket også var tilfældet med det norske. Derved opnås **også**, at de tre landes love i vid udstrækning bliver ensartede, hvilket må antages at være en fordel på dette internationale område.

Den valgte teknik indebærer, at de enkelte artikler i konventionerne kun sjældent er gengivet direkte i lovbestemmelserne, og at en del af dem ikke er medtaget i lovudkastet. Nogle af konventionsbestemmelserne må dog forventes medtaget i den bekendtgørelse, der foreslås udstedt i medfør af udkastets § 3, stk. 2, om centralmyndighedens virk-

somhed. Andre af **konventionsbestemmelserne** er omtalt i bemærkningerne til lovudkastet.

5. Administrative og økonomiske konsekvenser.

Om de administrative og økonomiske konsekvenser af lovens gennemførelse og dansk tiltrædelse til Europaråds- og Haagerkonventionen bemærkes indledningsvis, at ifølge de statistiske oplysninger fra lande, der har tiltrådt konventionerne, har antallet af sager været begrænset. De fleste lande har hidtil haft under en snes sager om året. Selv om der er tale om nye opgaver for Familieretsdirektoratet som centralmyndighed, og selv om arbejdet med den enkelte sag kan blive ganske omfattende, må merarbejdet derfor antages at blive begrænset. Det kan heller ikke forventes, at merarbejdet for domstolene, herunder fogedretterne, vil blive mærkbart.

Efter konventionerne kan centralmyndigheden ikke forlange betaling hos ansøger for det arbejde, myndigheden udfører for denne. Tilsvarende gælder om omkostninger til den advokat, der beskikkes for en ansøger. Efter Haagerkonventionen gælder yderligere, at ansøgerne ikke kan pålægges at betale udgifter, der har forbindelse med ansøgninger efter denne konvention. **Konventionsteksten** fremhæver navnlig, at dette indebærer, at der ikke kan kræves betaling for omkostninger og udgifter som er fremkommet ved sagsbehandlingen, eller ved, at en jurist eller anden juridisk rådgiver har medvirket. Denne vidtrækkende bestemmelse i Haagerkonventionen er dog forsynet med en **forbeholdsmulighed**, hvorefter en konventionsstat kan forbeholde sig kun at dække de omkostninger, der er omfattet af det pågældende lands retshjælpsordning gennem fri proces. Efter arbejdsgruppens vurdering er der ikke særlige forhold, der taler for i forbindelse med udleveringssager efter Haagerkonventionen at dække udgifter hertil i videre omfang end efter reglerne om fri proces, hvorfor det anbefales, at forbeholdet udnyttes, se ovenfor under afsnit 4.4.

Centralmyndigheden vil komme til at afholde udgifter til

oversættelse af dokumenter m.v., se herved bemærkningerne til udkastets § 12, hvorefter henvendelser til centralmyndigheden vil kunne ske på engelsk. Derudover må der over fri-proceskontoen afholdes udgifter til den advokat, der i henhold til § 18, stk. 2 skal beskikkes for den, der har indgivet anmodningen. Hertil kan komme opholdsudgifter, dersom fogeden i medfør af § 17 beslutter i en periode at anbringe barnet på et neutralt sted.

Bemærkninger til udkastets enkelte bestemmelser

Ved lovudkastet gennemføres Europaråds- og Haagerkonventionens bestemmelser i dansk ret. Kapitel 3 vedrører Europarådskonventionen og kapitel 4 Haagerkonventionen, medens de øvrige kapitler indeholder fællesbestemmelser.

Kapitel 1 fastlægger lovudkastets område, og kapitel 2 omhandler den centralmyndighed, der skal udpeges, mens kapitel 5 angår sagsbehandlingen. I kapitel 6 findes regler om konventionernes indvirken på danske myndigheders behandling af forældremyndighedssager og deres muligheder for at fastlægge, om den handling, hvorved barnet er ført til udlandet, er ulovlig. Endelig indeholder kapitel 7 regler om lovens ikrafttræden og om gyldigheden på Færøerne og i Grønland.

Til kapitel 1. Lovudkastets område

Kapitel 1 indeholder generelle indledende bestemmelser.

Til § 1

Bestemmelsen fastlægger lovudkastets område og indeholder en uddybning af lovudkastets titel.

Stk. 1 angiver lovudkastets to hovedområder.

Ad stk. 1

1. pkt. omhandler Europarådskonventionen, det vil sige pligten til at anerkende og fuldbyrde udenlandske afgørelser om forældremyndighed, om hvor barnet skal bo, eller om samværsret. I stk. 3 uddybes det, hvilke afgørelser det drejer sig om. Herom og om afgørelsernes indhold henvises til bemærkningerne nedenfor til stk. 3. I øvrigt henvises i bestemmelsen til kapitel 3, hvorved konventionen gennem-

føres i dansk ret.

2. pkt. omhandler **Haagerkonventionen**, det vil sige pligten til at drage omsorg for **tilbagegivelse** af **børn**, der ulovligt er bortført her til landet, eller som ulovligt holdes tilbage her, og der henvises til kapitel 4, hvorved konventionen gennemføres i dansk ret.

Ad stk. 2

Efter stk. 2 gælder lovudkastet for børn under 16 år. Aldersgrænsen er fastsat i overensstemmelse med Europarådskonventionens artikel 1, litra a, og Haagerkonventionens artikel 4.

Efter gældende dansk ret er børn og unge under 18 år, jf. **myndighedslovens** § 6, undergivet forældremyndighed, medmindre de har indgået ægteskab. Indtil da er det i medfør af **myndighedslovens** § 7 **forældremyndighedsindehaveren**, der træffer dispositioner om barnets personlige forhold, herunder bestemmer hvor barnet skal opholde sig. Interne danske forældremyndigheds- og samværsretsafgørelser kan i princippet tvangsfuldbyrdes, indtil barnet fylder 18 år. Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse i disse sager er retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3, og de nærmere regler om gennemførelsen findes i retsplejelovens § 536. I dansk fogedretspraksis er der dog tilbageholdenhed med gennemtvinding over for børn, der har nået en vis alder og modenhed, og som modsætter sig udlevering. Fogedens nægtelse af at gennemføre forretninger i sådanne situationer støttes ikke på en fast aldersgrænse men vil bero på en konkret vurdering, hvis grundlag ofte vil være en samtale, som fogedretten eller andre har haft med barnet.

Lovudkastets aldersgrænse er, som det fremgår af det anførte, forskellig fra **myndighedslovens** 18 års-grænse. Om baggrunden for begrænsningen til alene at lade loven omfatte børn, der ikke er fyldt 16 år, anføres i de ledsagende bemærkninger til konventionerne, at tvangsfuldbyrdelse af en afgørelse kun vanskeligt vil kunne gennemføres

mod et ældre barns vilje. Reglen indebærer som nævnt, at der formelt og mere teoretisk vil gælde forskellige aldersgrænser ved fuldbyrdelse af danske og udenlandske afgørelser om børn. **Arbejdsgruppen** har ikke fundet anledning til at ændre de interne danske regler. Indførelse af en 16 års grænse i den danske retsplejelov ville betyde en væsentlig modifikation i den danske 18-års myndighedsalder, der blev fastholdt, da **myndighedslovens** kapitel 2 fik en ny affattelse i 1985.

Aldersgrænsen i **stk. 2** på 16 år er absolut, hvilket indebærer, at enhver handling efter lovudkastet er udelukket, hvis barnet i mellemtiden fylder 16 år. Dette gælder, selv om der foreligger en udenlandsk afgørelse fra tiden, før barnet opnåede denne alder. Er afgørelsen således ikke fuldbyrdet inden dette tidspunkt, falder sagen bort. Behandles sagen i ankeinstansen, eller er den fysiske udlevering ikke afsluttet inden barnets 16 års fødselsdag, gælder det samme.

Efter **stk. 2** gælder lovudkastet for alle børn, der ikke er fyldt 16 år, uanset om disse selv modsætter sig afgørelsen. Loven indeholder dog en række særregler for større børn under denne alder. Efter § 6, nr. 5, kan anerkendelse eller fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen ikke ske, hvis barnet ifølge loven i den stat, hvor det er statsborger eller har bopæl, har ret til selv at bestemme sin bopæl. Endvidere kan tilbagegivelse i medfør af Haagerkonventionen efter § 11, nr. 3, nægtes, hvis barnet selv modsætter sig **tilbagegivelsen**, og barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening. For at barnet skal have en mulighed for at fremkomme med sine synspunkter, er det i § 16 bestemt, at der skal finde en samtale sted med barnet, inden fogedretten afgør en sag om fuldbyrdelse eller tilbagegivelse, hvis barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening.

Ad stk. 3

Stk. 3 indeholder en udtømmende opregning af de forskellige former for udenlandske afgørelser/ der efter kapitel 3 kan danne grundlag for anerkendelse og fuldbyrdelse. Bestemmelsen fastlægger, hvorledes ordet "afgørelse" skal forstås, i det omfang der i kapitel 3 henvises hertil.

Bestemmelsen svarer til Europarådskonventionens artikel 1, litra b og c.

I udlandet træffes afgørelser om forældremyndighed, barnets opholdssted eller om samværsret normalt af domstolene. Konventionerne omfatter alle retsafgørelser, uanset om afgørelsesformen er en dom, en kendelse eller en beslutning. De sidstnævnte kan navnlig tænkes ved midlertidige afgørelser under verserende sager. Selv om forældremyndigheds- og samværsretssager ikke er undergivet forældrenes rådighed, kan det ikke udelukkes, at forældrenes aftaler tilføres rettens protokol som et af retten godkendt forlig. Sådanne udenlandske retsforlig vil kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse efter lovudkastet, selv om de ikke er udtrykkeligt nævnt i bestemmelsen.

I enkelte lande er der tillagt administrative myndigheder kompetence på området, således som det er tilfældet med de danske statsamter og de norske fylkesmænd. Det gælder navnlig med hensyn til godkendelse af forældres aftaler, men det kan også tænkes, at der bliver truffet administrativ afgørelse i tilfælde af tvist. Konventionerne omfatter, som det også fremgår af stk. 3, tillige afgørelser truffet af en offentlig myndighed, og aftaler der er godkendt af en offentlig myndighed.

Reglen i stk. 3 indebærer ikke, at afgørelserne skal have retskraft og dermed være endelige. En udenlandsk afgørelse kan dog kun fuldbyrdes her i landet, såfremt afgørelsen kan danne grundlag for fuldbyrdelse i den stat, hvor den er truffet, jf. § 4, stk. 2. Er afgørelsen efter almindelige regler indbragt for en overordnet instans i oprindel-

sesstaten, kan fogedretten, jf. § 8, nr. 1, udsætte behandlingen af sagen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, indtil den udenlandske afgørelse er endelig.

Europaråds- og Haagerkonventionen indeholder ikke nogen nærmere afgrænsning af begrebet forældremyndighed. Europarådskonventionen definerer alene i artikel 1, litra c, en beslutning om forældremyndighed som værende "en myndighedsafgørelse, der vedrører omsorgen for barnet, herunder retten til at bestemme barnets bopæl eller samværsretten med det". Afgrænsningen er således vid. Konventionen tilsigter at beskytte forældremyndighedsindehaverens rettigheder. Indholdet heraf vil være fastlagt i vedkommende lands lovgivning, se i dansk ret myndighedslovens § 7, hvorefter forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Indehaveren af forældremyndigheden vil normalt være forældrene eller en af dem, således som det er tilfældet efter den danske myndighedslovs §§ 8-11, se herved de almindelige bemærkninger pkt. 1.1. Den kan også være overført til tredjemand, sammenhold den danske lovs § 13. I visse lande kan forældremyndigheden i særlige situationer være tillagt en offentlig myndighed eller en institution. At dette kan være tilfældet, fremgår af de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionens artikel 12 samt af Haagerkonventionens artikel 3, der fastslår, at en bortførelse af et barn skal anses som ulovlig, såfremt den under nærmere angivne betingelser er i strid med forældremyndigheden, der er tillagt en person, en institution anden myndighed.

Er der kun én forældremyndighedsindehaver, vil dennes og barnets bopæl i almindelighed være den samme, men afgørelsen af, hvor barnet skal være, tilkommer som nævnt forældremyndigheds indehaveren. Tilsvarende gælder, hvis forældrene har fælles forældremyndighed. Ifølge visse landes lovgivninger kan der under en sag mellem forældrene, uden at forældremyndigheden berøres, træffes særskilt afgørelse om, hvor barnet skal bo. Bor forældrene ikke sammen, og

foreligger der en udenlandsk afgørelse eller en godkendt aftale herom, vil denne efter bestemmelsen kunne tvangsfuldbyrdes her.

Afgørelse om barnets bopæl kan endvidere foreligge ved udenlandske sociale myndigheders afgørelser om tvangsfjernelser af børn fra forældremyndighedsindehavere med henblik på anbringelse uden for hjemmet. Indebærer beslutningen om tvangsanbringelsen efter vedkommende lands lovgivning tillige en overførsel af forældremyndigheden til en person eller en **institution**, er beslutningen direkte omfattet af lovudkastet, jf. herved § 10, stk. 2, nr. 1. Efter andre landes lovgivning har en sådan beslutning antagelig ikke nogen retlig virkning på **forældremyndigheds**spørgsmålet, men indebærer alene, at myndighederne faktisk overtager en række af **forældremyndighedsindehaverens** beføjelser. Konventionsteksterne og de ledsagende bemærkninger hertil omtaler ikke, om også sådanne udenlandske socialmyndigheders afgørelser skal anses for omfattet. I bemærkningerne til det norske lovforslag anføres imidlertid med henvisning til den norske **barneværnslov**, at også afgørelser, der træffes af de sociale myndigheder, er omfattet af konventionen, og i bemærkningerne til den tilsvarende svenske bestemmelse anføres på tilsvarende måde, at også **børneforsorgsmyndighedernes** beslutning om at overtage omsorgen for et barn er omfattet. Efter de foreliggende oplysninger er det den almindelige opfattelse i konventionslandene, at også sådanne afgørelser kan **tvangsfuldbyrdes** efter konventionerne. Arbejdsgruppen mener, at man her i landet må tage denne holdning til efterretning. Dette indebærer, at danske fogedretter vil kunne komme ud for at skulle tage stilling til **tvangsfuldbyrdelse** af udenlandske socialmyndigheders afgørelser.

Lovudkastet omhandler også afgørelser om samværsret, se herved §§ 4 og 9. Af konventionerne følger, at centralmyndigheden, jf. kap. 2, efter anmodning skal virke for, at kontakten med den af forældrene, der ikke har barnet boende, kommer til at virke.

Til § 2

Bestemmelsen opregner, hvilke af lovudkastets bestemmelser der gælder i forhold til lande, der har tiltrådt de to konventioner, og indeholder en henvisning til de særlige nordiske regler.

Ad stk. 1

Stk. 1 gælder i forhold til de lande, der har tiltrådt Europarådskonventionen af 10. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser og om genoprettelse af forældremyndighed.

Indledningsvis henvises i stk. 1 til kapitel 2 om centralmyndigheden og kapitel 3, der udelukkende omhandler bestemmelser vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen. Herefter henvises til sagsbehandlingsreglerne i §§ 12-13, 15, stk. 1 og 16-18 i kapitel 5. Endelig nævnes §§ 20-22 i kapitel 6 og 7 om danske forældremyndighedsafgørelser og bestemmelser om lovens ikrafttræden m.v.

Ad stk. 2

Stk. 2 gælder i forhold til lande, der har tiltrådt Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser.

Indledningsvis er der i bestemmelsen en henvisning til alle reglerne i kapitel 2 om centralmyndigheden og til kapitel 4, der alene omhandler bestemmelser vedrørende tilbagegivelse efter Haagerkonventionen. Herefter henvises til §§ 12 og 14-22. §§ 12 og 14-18 vedrører sagsbehandlingsreglerne, medens §§ 19-22 vedrører kapitel 6 og 7 om danske forældremyndighedsafgørelser samt bestemmelser om lovens ikrafttræden m.v.

Ad stk. 3

Ifølge stk. 3 anvendes lovudkastet ikke i forhold til Finland, Island, Norge eller Sverige, i det omfang der gælder andre regler. De bestemmelser, der i stedet skal anvendes mellem de nordiske lande, er den nordiske ægteskabskonventions artikel 8, loven om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og loven om udlevering til forsorg i et andet nordisk land. Der henvises til de almindelige bemærkningers afsnit 2.1. til 2.3.

Ad stk. 4

Stk. 4 indeholder en bemyndigelse til justitsministeren til at indgå aftale med lande, der ikke har tiltrådt konventionerne om, at lovudkastet skal finde anvendelse i forholdet mellem Danmark og det pågældende land. Hermed er der skabt mulighed for at etablere et samarbejde med andre lande end konventionslandene på dette vigtige område.

Til kapitel 2. Centralmyndigheden

Til § 3

Bestemmelsen omhandler centralmyndigheden og dennes opgaver. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 2-5 og Haagerkonventionens artikel 6-11.

For at nå målet om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser m.v. og om tilbagegivelse af børn er det nødvendigt med et samarbejde mellem landene. Dette søges opnået ved kravet efter både Europarådskonventionen og Haagerkonventionen om, at der i alle lande, som tilslutter sig konventionerne, skal oprettes centralmyndigheder, som skal sørge for, at konventionsforpligtelserne overholdes, og at bortførte børn tilbagegives. Deres rolle er koordinerende, idet myndighederne skal modtage og formidle henvendelser vedrørende krav om anerkendelse, tvangsfuldbyrdelse og udlevering af børn i henhold til konventionerne. Centralmyndighederne kan bistå en

ansøger, der ønsker en afgørelse anerkendt eller fuldbyrdet eller et barn udleveret, med henvendelser til de nationale kompetente myndigheder og med at formidle kontakt til andre centralmyndigheder. Ved afgrænsningen er det præciseret, at en ansøger ikke er forpligtet til at rette sin ansøgning til centralmyndigheden men uden om denne myndighed direkte kan rette henvendelse til den kompetente nationale myndighed. På baggrund af centralmyndighedens særlige rolle og ekspertise på området, må det dog antages, at kun få vil vælge at ansøge uden om centralmyndigheden.

§ 3 forudsætter, at der udpeges en dansk centralmyndighed. Bestemmelsen omfatter myndighedens rolle og virksomhed i forbindelse med behandlingen af sager i Danmark efter konventionerne. Derudover vil det være naturligt, at den danske centralmyndighed bistår danske forældre med at få deres børn hjem under henvisning til reglerne i konventionerne i et samarbejde med den tilsvarende centralmyndighed i vedkommende udland.

Arbejdsgruppen har ikke fundet det hensigtsmæssigt i udkastet til lovteksten at medtage bestemmelser, der detaljeret regulerer centralmyndighedens opgaver, men forudsætter, at justitsministeren fastsætter sådanne regler i en bekendtgørelse i medfør af § 3, stk. 2.

Ad stk. 1

Stk. 1 fastlægger centralmyndighedens opgaver efter konventionerne.

Nr. 1 bestemmer, at centralmyndigheden skal modtage og formidle konkrete henvendelser i forhold til konventionerne. Centralmyndighedens rolle er alene koordinerende, idet vedkommende udenlandske ansøger bliver part i sagen. Efter modtagelsen af en ansøgning om anerkendelse eller fuldbyrdelse skal centralmyndigheden drage omsorg for, at der bliver taget de nødvendige retsskridt til ansøgningens behandling og fremskaffet nødvendige oplysninger, samt at den anmodende myndighed bliver orienteret om de skridt,

der er taget og deres resultat. Endelig skal centralmyndigheden bidrage til at undersøge mulighederne for at udvirke en frivillig imødekommelse af ansøgningen samt efter anmodning fremskaffe oplysninger om barnets sociale baggrund.

En henvendelse til centralmyndigheden om anerkendelse, fuldbyrdelse eller tilbagegivelse af et barn må indeholde oplysning om barnets, forældrenes og ansøgerens identitet, og om hvor barnet antages at opholde sig. Endvidere må angives de omstændigheder, som begrundet ansøgningen. Der må vedlægges dokumentation herfor, og der må oplyses om eventuelle verserende sager vedrørende barnet. Der henvises herved til lovudkastets §§ 13-14, som må finde tilsvarende anvendelse ved henvendelser til centralmyndigheden. I tilknytning til Haagerkonventionen er der udarbejdet en særlig blanket til brug ved henvendelser om tilbagegivelse af et barn, og i Europarådet er der udarbejdet en lignende formular, som kan anvendes. Anmodningen kan indgives til enhver centralmyndighed i et konventionsland, f.eks. i ansøgerens eget bopælsland eller i det land, hvor barnet menes at have ophold. Ansøgeren behøver ikke selv at foranstalte nærmere undersøgelser vedrørende barnets opholdssted. Centralmyndigheden har pligt til snarest muligt at videresende ansøgningen til rette centralmyndighed, hvis den ikke selv skal behandle ansøgningen.

Efter modtagelsen af en henvendelse foretager centralmyndigheden en første prøvelse, hvorunder det undersøges, om alle relevante oplysninger for behandlingen foreligger, ligesom der skal foretages en vurdering af, om ansøgningen kan forventes imødekommet på det foreliggende grundlag. Er det åbenbart, at dette ikke er tilfældet, kan centralmyndigheden afvise at videresende henvendelsen til fogedretten eller til en anden centralmyndighed, der skal behandle den. I andre tilfælde vil det være naturligt at søge tilvejebragt en retlig afgørelse af om betingelsen i konventionen er opfyldt.

Ved behandlingen af en ansøgning er det efter de ledsagen-

de bemærkninger til Europarådskonventionen en væsentlig opgave for centralmyndigheden at søge at få fastslået, hvor barnet opholder sig. Den må kunne søge bistand hos politiet, eventuelt hos de sociale myndigheder. Om nødvendigt kan der også tages skridt til særlige midlertidige foranstaltninger til sikring af, at behandlingen af ansøgningen ikke hindres, f.eks. ved at barnet bringes ud af landet, se § 17.

Centralmyndigheden må vurdere mulighederne for, at ansøgningen kan imødekommes uden behandling ved domstolene. En del sager vil antagelig kunne løses udenretligt, såfremt den, der har barnet hos sig, bliver gjort bekendt med ansøgningen og de internationale regler, der gælder på området. Det er centralmyndigheden, der afgør, hvilke initiativer der skal iværksættes med henblik herpå efter en vurdering af, om der er mulighed for en frivillig ordning. Det kan f.eks. tænkes, at statsamtet kan yde bistand her til ved at indkalde de interesserede til et møde, og ved eventuelt at udnytte de muligheder der efter myndighedslovens § 27 a er for børne- og familiesagkyndig bistand i sådanne sager.

Skal ansøgningen behandles i fogedretten, må centralmyndigheden tage kontakt med en advokat, som fogedretten kan beskikke til at varetage ansøgerens interesser, jf. § 18, stk. 2. Centralmyndigheden kan efter konventionerne tillægges kompetence til at optræde selvstændigt og på ansøgerens vegne varetage sagsbehandlingen, men der er ifølge de ledsagende bemærkninger lagt vægt på, at det enkelte konventionsland i henhold til dets lovgivning selv må træffe beslutning om, hvorledes centralmyndighedens kompetence skal fastlægges. Arbejdsgruppen har fundet det hensigtsmæssigt i overensstemmelse med det norske og svenske forslag alene at give centralmyndigheden opgaver af for midlende karakter. Rekvirent og dermed part vil være vedkommende ansøger bosat i udlandet. Det må derfor forudses, at det i de administrative forskrifter vil blive bestemt, at ansøgeren skal underskrive en fuldmagt til den danske centralmyndighed eller en anden repræsentant til at handle

på ansøgerens vegne, jf. Europarådskonventionens artikel 13, pkt. 1, litra a.

Ifølge nr. 2 skal centralmyndigheden samarbejde med centralmyndighederne i de andre konventionsstater. Bestemmelsen giver adgang til direkte kontakt myndighederne imellem og pålægger den danske centralmyndighed at være de andre behjælpelig med i videst muligt omfang at fremme sagens behandling ved de kompetente nationale myndigheder.

Nr. 3 pålægger generelt centralmyndigheden at udføre de opgaver, som ifølge konventionerne i øvrigt påhviler denne. Arbejdsgruppen har valgt at udforme denne forpligtelse generelt, idet centralmyndighedens opgaver ifølge konventionsteksterne er omfattede og affattet med henblik på at opnå det overordnede mål at fremskynde sagsbehandlingen.

Den danske centralmyndighed skal efter anmodning løbende orientere de andre landes myndigheder om gældende danske retsregler vedrørende forældremyndighed og samværsret, herunder om gennemførte lovændringer og om de vanskeligheder, der kan tænkes at opstå i forbindelse med anvendelsen af konventionerne, i det omfang det er muligt, skal myndigheden søge at fjerne hindringer for anvendelsen af konventionerne.

Ad stk. 2

Stk. 2 bemyndiger justitsministeren til at udpege centralmyndigheden her i landet og til at fastsætte nærmere bestemmelser om centralmyndighedens virksomhed.

Arbejdsgruppen har drøftet, hvem der skal udpeges som centralmyndighed i Danmark. I den svenske betænkning og lovforslaget nævnes, at det på grund af områdets internationale karakter er nærliggende, at opgaverne henlægges til Udenrigsministeriet. I det norske lovforslag peges på Justitsdepartementets civilafdeling som centralmyndighed, idet denne afdeling har ansvaret for administrationen af den norske barnelov og for sagen om fri retshjælp i til-

fælde af børnebortførelser. De fleste lande, der har ratificeret konventionen, har udpeget Justitsministeriet som centralmyndighed.

Arbejdsgruppen finder det hensigtsmæssigt, at den danske centralmyndighed bliver Familieretsdirektoratet. Det er nærliggende at udnytte den omstændighed, at der i Danmark, i lighed med i Norge, men i modsætning til hvad der er tilfældet i Sverige, findes en overordnet statslig myndighed, der har ansvaret for administrationen af reglerne om forældremyndighed og samværsret. Direktoratet er bl.a. klageinstans for statsamternes afgørelser vedrørende samværsret og har efter myndighedslovens § 19 kompetence til at træffe midlertidige afgørelser om forældremyndighed, hvis forældrene har fælles forældremyndighed, og der er risiko for, at den ene af dem vil bringe barnet ud af landet og dermed foregribe en afgørelse om forældremyndighed. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at centralmyndigheden ved anmodning fra udlandet om bistand, navnlig om gennemtvangelse af en udenlandsk afgørelse om samværsret vil kunne komme til at tage stilling til den udenlandske afgørelses forhold til en afgørelse som direktoratet har truffet f.eks. som klageinstans. Arbejdsgruppen finder ikke, at denne specielle situation bør føre til at vælge en anden myndighed som centralmyndighed, idet Familieretsdirektoratet med sit omfattende kendskab til området skønnes bedst egnet til at behandle også denne form for konfliktsituationer. Der lægges også vægt på, at centralmyndigheden får som en væsentlig opgave får at bistå udlændinge med at gennemføre sager ved danske domstole under medvirken af danske advokater og under anvendelse af danske retsregler. Ved bistand til danske forældre, hvis børn er bortført til udlandet, vil centralmyndigheden naturligt samarbejde med Udenrigsministeriet om kontakten til vedkommende udenlandske centralmyndighed.

Til kapitel 3. Anderkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen.

I kapitel 3 gennemføres en række af Europarådskonventio-

nens bestemmelser, idet kapitlet i overensstemmelse med Europarådskonventionens artikel 7, 11 og 12 nærmere afgrænser pligten til at anerkende og fuldbyrde de udenlandske afgørelser.

Til § 4

§ 4 omhandler virkingen her i landet af en afgørelse truffet i et land, der har tiltrådt Europarådskonventionen. I §§ 5 - 8 findes regler, der begrænser området for § 4. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 12.

Ad stk. 1

Stk. 1 omhandler anerkendelse her i landet af de udenlandske afgørelser om forældremyndighed, om hvor barnet skal bo og om samværsret. Reglen indebærer, at en udenlandsk afgørelse herom har samme retsvirkninger som en dansk. Der må dog, eventuelt som en præjudiciel afgørelse, af de myndigheder der har behov herfor, og i de sammenhænge hvor spørgsmålet opstår, f.eks. i en sag om overførelse af forældremyndigheden eller om samværsret, tages stilling til, om betingelserne i Europarådskonventionen for anerkendelse er opfyldt. Andre afgørelser om børns forhold, der kan træffes i visse lande, kan ikke anerkendes her. For så vidt angår betydningen af begrebet afgørelse henvises til bemærkningerne til § 1, stk. 3.

Ad stk. 2

Stk. 2 bestemmer, at de afgørelser, der efter stk. 1 skal anerkendes her i landet, også kan fuldbyrdes her. Det er dog en forudsætning, at afgørelsen vil kunne fuldbyrdes i det land, hvor den er truffet enten direkte eller efter vurdering af en myndighed. Om dette er tilfældet må prøves af fogedretten, jf. § 13.

I bestemmelsen defineres udtrykket "i den stat, hvor afgørelsen er truffet" som "oprindelsesstaten". Dette ord anvendes i en række af de følgende bestemmelser, nemlig i

§ 6, nr. 3 og 4, § 7, stk. 2, § 8, nr. 1 og 2 og § 13, stk. 2.

Ad stk. 3

Stk. 3 omfatter i første række tilfælde, hvor et barn er bortført fra en, der har forældremyndigheden umiddelbart efter loven i oprindelsesstaten. Det vil ofte gælde en ugift moder, således som det er tilfældet efter den danske myndighedslovs § 8, stk. 2. Bestemmelsen kan også anvendes, hvis der er truffet afgørelse om forældremyndighed i oprindelsesstaten, som ikke kan tvangsfuldbyrdes der, f.eks. fordi en fuldbyrdelsesfrist ikke er udløbet. Et andet eksempel er, at afgørelsen er truffet i en stat, som ikke har tiltrådt Europarådskonventionen. Hvis der da i en konventionsstat, hvor forældremyndighedsafgørelsen er gyldig, f.eks. efter en gensidig aftale mellem landene, efterfølgende træffes en afgørelse, hvorefter bortførelsen er ulovlig, må denne efterfølgende afgørelse anerkendes eller fuldbyrdes her i landet på samme måde, som hvis det pågældende konventionsland selv havde truffet afgørelse om forældremyndigheden.

Det er en betingelse for anvendelse af stk. 2, at den efterfølgende afgørelse er truffet i en konventionsstat. Men bestemmelsen forudsætter på den anden side ikke, at afgørelsen er truffet i den stat, som barnet blev bortført fra. Fuldbyrdelse vil dog i nogle af disse tilfælde kunne nægtes, jf. bemærkningerne til § 6, nr. 3, og § 7, stk. 2.

For at tvangsfuldbyrdelse efter bestemmelsen kan ske, kræves det, at den efterfølgende afgørelse indeholder oplysning om, at bortførelsen er ulovlig. Efter de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionens artikel 12 vil denne betingelse kunne anses for opfyldt, hvis afgørelsen indeholder et påbud om, at barnet skal tilbagegives til det sted, det befandt sig før bortførelsen. Afgørelsen skal tillige med henblik på tilbagegivelse indeholde oplysning om, hvem der har forældremyndigheden eller samværsretten.

Til § 5

Bestemmelsen fastlægger de særlige betingelser, der skal være opfyldt for anerkendelse og fuldbyrdelse her i landet, når sagsøgte er udeblevet under behandling af en forældremyndigheds- eller samværsretssag i det pågældende udland. At en afgørelse er truffet under sagsøgtes udeblivelse vil sige, at denne ikke personligt har været til stede under sagen i oprindelseslandet og heller ikke har ladet møde for sig ved berettiget fuldmægtig. I sådanne tilfælde opstilles i § 5 nogle yderligere betingelser for at anerkende og fuldbyrde afgørelsen her i landet. De drejer sig om behørig underretning af sagsøgte eller forsøg herpå, jf. nr. 1, og om afgørelsesmyndighedens stedlige kompetence, jf. nr. 2.

Bestemmelsen svarer til Europarådskonventionens artikel 9, stk. 1, litra a og b.

Nr. 1 fastlægger kravene til underretning af sagsøgte om sagen i oprindelseslandet. Der skal være forkyndt en stævning, eller sagsøgte må på anden måde have modtaget et tilsvarende dokument så tidligt, at det har været muligt for denne at varetage sine interesser. Bestemmelsen præciserer ikke, hvor tidligt i forhold til sagens foretagelse underretning skal være sket. Der må herved navnlig tages hensyn til oplysninger om sagsøgtes bopæl og særlige omstændigheder i sagen i øvrigt. Den almindelige regel i retsplejelovens § 351, stk. 1, om, at retten indkalder parterne til et møde med et varsel, der i almindelighed skal være på mindst to uger fra forkyndelsen, må dog antages at kunne være vejledende.

Uanset manglende underretning af sagsøgte vil anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelsen kunne ske, hvis sagsøgte selv ved at hemmeligholde sit opholdssted for modparten er årsag til, at forkyndelse ikke har været mulig.

Efter nr. 2 er det i udeblivelsessituationen en yderligere

betingelse, at sagsøgte havde en sådan bopælmæssig tilknytning til oprindelseslandet, at myndigheden har den fornødne internationale kompetence. Denne skal være begrundet i sagsøgtes bopæl i landet, forældrenes seneste fælles bopæl, hvis en af dem stadig har sin bopæl der, eller på grundlag af barnets bopæl.

Bopælsbegrebet er ikke nærmere defineret i Europarådskonventionen. Det fremgår af forarbejderne hertil, at det overlades til de enkelte landes nationale lovgivning at fastlægge indholdet heraf. I dansk ret indebærer dette, at bopæl må forstås i overensstemmelse med indholdet heraf i retsplejelovens § 235 om danske domstoles stedlige kompetence på grundlag af sagsøgtes bopæl eller opholdssted.

Den, der som sagsøgt var part under den oprindelige forældremyndigheds s ag, behøver efter de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionen ikke at være identisk med den, der nu modsætter sig anerkendelse og fuldbyrdelse. I sådanne særlige tilfælde er det ifølge de ledsagende bemærkninger op til denne at godtgøre, at der ikke er sket behørig underretning af den oprindeligt sagsøgte.

Til § 6

Bestemmelsen opregner en række omstændigheder, der hver for sig medfører, at en afgørelse om forældremyndighed, om hvor barnet skal bo eller om samværsret ikke kan anerkendes eller fuldbyrdes her i landet, og er dermed begrænsninger i forhold til § 4.

Bestemmelsen bygger på Europarådskonventionens artikel 10, stk. 1, litra a-c.

Ved fuldt ud at udnytte forbeholdsmuligheden i Europarådskonventionens artikel 17, jf. herved de almindelige bemærkninger pkt. 4.4, har det i §§ 6-8 været muligt at angive forudsætningerne og betingelserne for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse uden samtidig sondring mellem, hvorvidt der er tale om en ulovlig bortførelse eller ikke,

og uden at tage hensyn til den tid, der er forløbet siden bortførelsen fandt sted. Det er dog givet, at den tid der er gået, vil kunne tillægges betydning i forbindelse med prøvelsen af den enkelte sag, jf. herved bemærkningerne til § 6, nr. 2.

Hvis en afgørelse under visse betingelser kan anerkendes eller fuldbyrdes her følger det af almindelige principper, at det er den der modsætter sig dette, der må bevise, at der foreligger forhold, der medfører, at anerkendelse eller fuldbyrdelse må nægtes. Noget andet er, at fogedretten har pligt til at påse, at alle forhold, der har betydning for sagen indgår heri.

Nr. 1 er en særlig udformet ordre publicklausul. Bestemmelsen skal fortolkes snævert, og den vil kun kunne anvendes, hvis det vil være åbenbart uforeneligt med grundlæggende danske principper for familiers og børns underhold at anerkende eller fuldbyrde afgørelsen. I de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionen nævnes, at hensynet til, hvad der er bedst for barnet - "welfare of the child" - er et grundlæggende retsprincip, og at nr. 1 gør det muligt at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis dette kan medføre et åbenbart brud på dette grundprincip.

Efter nr. 2 kan anerkendelse eller fuldbyrdelse ikke ske, hvis afgørelsen på grund af ændrede forhold åbenbart ikke længere er forenelig med, hvad der er bedst for barnet. Selv om bortførelsen indebærer en ændring i barnets forhold, vil dette ikke i sig selv kunne begrunde, at anerkendelse eller fuldbyrdelse nægtes. Er der derimod gået så lang tid mellem bortførelsen og anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, at barnet klart er faldet til og har fundet sig til rette i sine nye omgivelser, kan det komme på tale at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse. Begrundelsen er her ikke bortførelsen, men integrationen i det nye miljø. Efter § 16 skal der, inden afgørelsen om fuldbyrdelse træffes, finde en samtale sted med større børn, og fogeden skal i disse tilfælde også tage hensyn til barnets egen opfattelse.

Ifølge danske regler, jf. retsplejelovens § 536, kan fogedretten alene nægte fuldbyrdelse, dersom barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare. Adgangen til at nægte fuldbyrdelse efter lovudkastet er mere vidtgående. Ifølge arbejdsgruppens opfattelse er denne forskel velbegrundet. Der er forskel på at flytte barnet tilbage inden for landets grænser og på at udlevere barnet til et andet land. Efter interne danske **kompetence-**regler vedrørende danske børn er det også mere nærliggende i sådanne tilfælde at anlægge sag ved byretten efter myndighedslovens § 17 om overførsel af forældremyndighed frem for at lade prøvelsen foretage af fogedretten.

Nr. 3 og 4 gør det muligt at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse, når barnet, på det tidspunkt hvor sagen indledtes i oprindelseslandet, havde en særlig tilknytning til Danmark. Den kan bestå i statsborgerskab eller bopæl her i landet, forudsat at der ikke er en tilsvarende stærk tilknytning til oprindelseslandet, eller tilknytningen kan bestå i dobbelt statsborgerskab.

Nr. 5 hvorefter anerkendelse eller fuldbyrdelse ikke kan ske, hvis barnet selv har ret til at bestemme sin bopæl, er begrundet i Europarådskonventionens artikel 1, litra a. Efter denne bestemmelse defineres et barn som en person under 16 år, der ikke har ret til at bestemme, hvor det vil bo. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 1, stk. 2, hvorefter lovudkastet kun gælder for børn under 16 år.

Til § 7

Bestemmelsen fastslår, at anerkendelse eller fuldbyrdelse i visse tilfælde kan nægtes under henvisning til, at dette vil være uforenligt med en foreliggende afgørelse om forældremyndighed, samværsret eller om, hvor barnet skal bo. Den indebærer ligesom §§ 5 og 6 begrænsninger i forhold til § 4. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 9, stk. 1, litra c og artikel 10, stk. 1, litra d.

Ad stk. 1

Stk. 1 fastlægger, hvornår anerkendelse eller fuldbyrdelse¹ kan nægtes under henvisning til en foreliggende dansk afgørelse. Det kræves, at den danske afgørelse er truffet i en sag, som er indledt, før anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse af den udenlandske afgørelse er frem-sat. Hermed menes, at stævning skal være indleveret til retten til berømmelse, eller for så vidt angår samværsret at statsamtet har modtaget en skriftlig eller mundtlig henvendelse herom. Yderligere kræves, at nægtelse af at anerkende eller fuldbyrde stemmer med, hvad der er bedst for barnet.

Ad stk. 2

Efter stk. 2 er det ikke blot en dansk forældremyndigheds-afgørelse, der kan danne grundlag for nægtelse af anerken-delse eller fuldbyrdelse af oprindelsesstatens afgørelse. Også en afgørelse truffet i et andet land end oprindelses-staten kan tillægges denne virkning, såfremt afgørelsen kan fuldbyrdes her. Det er dog yderligere en betingelse, at afgørelsen også her er truffet i en sag, der er ind-ledt, før ansøgningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse blev fremsat her i landet, og at nægtelsen stemmer med, hvad der er bedst for barnet.

Til § 8

Bestemmelsen indeholder en opregning af, under hvilke be-tingelser en sag om anerkendelse eller fuldbyrdelse kan udsættes ved kendelse. Kendelsesformen er valgt af hensyn til begrundelsespligten, og fordi denne form kan have be-tydning for udenlandske myndigheders muligheder for at forstå afgørelsen. Der henvises til Europarådskonventio-nens artikel 10, stk. 2.

Efter nr. 1 kan en sag om anerkendelse eller fuldbyrdelse udsættes, hvis afgørelsen efter almindelige regler er ind-

bragt for en overordnet instans i oprindelsesstaten. Derimod kan udsættelsen ikke ske, blot fordi afgørelsen endnu ikke har retskraft.

Nr. 2 fastslår, at heller ikke det forhold, at forældre-myndighedsspørgsmålet er under behandling her i landet under en sag, som er indledt her, før sagen blev indledt i oprindelsesstaten, kan begrunde, at anerkendelse eller fuldbyrdelse nægtes, men det medfører, at behandlingen af ansøgningen udsættes. Er der truffet afgørelse i sagen her i landet, inden anmodningen fremsættes, gælder reglerne i § 7. Bestemmelsen omfatter også udsættelse på grund af en verserende samværsretssag. Det bemærkes herved navnlig, at en sag ikke automatisk medfører udsættelse.

Nr. 3 gælder det tilfælde, at der foreligger en anden forældremyndighedsafgørelse end den, der er omhandlet af ansøgningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse. Er denne anden afgørelse under fuldbyrdelse, eller er der anmodet om anerkendelse af den, kan behandling af ansøgningen udsættes herpå.

Uanset henvisningen i § 18 til reglerne i retsplejelovens kapitel 46, fortrænges bestemmelsen i retsplejelovens § 502 om mulighed for udsættelse af fogedsagen af lovudkastets § 8, hvis betingelser for udsættelse er snævrere. Tilsvarende regler gælder udsættelse efter reglen i retsplejelovens § 536, stk. 2, 2. pkt. Se i øvrigt bemærkningerne til § 18.

Til § 9

Bestemmelsen gælder fuldbyrdelse af samværsretsafgørelser og fastslår, at der i forbindelse hermed kan træffes afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværsretten. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 11, stk. 2.

Vilkårene for udøvelsen af samværsret er forskellige i de enkelte stater. I erkendelse heraf er der efter Europarådskonventionens artikel 11, stk. 2, givet fogedretten mulighed for under en sag om fuldbyrdelse af en afgørelse

om samværsret at tilpasse den udenlandske afgørelses vilkår, således at disse bringes i overensstemmelse med landets almindelige regler for udøvelse af samværsret. Efter de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionen bør der herved navnlig tages hensyn til aftaler, der er indgået mellem forældrene, og til særlige lokale forhold som f.eks. tidspunktet for afholdelse af skoleferier.

Også i intern dansk ret kan fogedretten efter retsplejelovens § 536, stk. 2, 2. pkt., fastsætte betingelser for samværsrettens udøvelse. Hjemlen hertil antages dog at være begrænset til f.eks. at foreskrive en midlertidig praktisk udleveringsordning, udskydelse af sædvanligt **weekend**-samvær fra en uge til en anden, fastsættelse af betingelser med hensyn til stedet for samværsrettens udøvelse eller om pasdeponering. Fogedrettens kompetence efter § 9 til at træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværsretten er således videregående end efter retsplejelovens § 536. Under hensyn til, at der ikke i øvrigt er adgang til at foretage en prøvelse af udenlandske samværsretsafgørelses indhold, har arbejdsgruppen fundet denne forskel velbegrunnet, og har ikke fundet behov for generelt at ændre fogedrettens kompetence.

Til kapitel 4. Tilbagegivelse efter Haagerkonventionen.

Kapitel 4 indeholder de grundlæggende bestemmelser om gennemførelsen af Haagerkonventionens bestemmelser i dansk ret.

Til § 10

Bestemmelsen fastlægger, hvornår en børnebortførelse er ulovlig og derfor medfører tilbagegivelsesforpligtelse efter Haagerkonventionen. Der henvises til konventionens artikel 3 og 4 samt artikel 12, stk. 1.

Ad stk. 1

Efter Haagerkonventionen skal børn, der ulovligt er ført her til landet eller ulovligt tilbageholdes her, **tilbage-** gives efter anmodning fra den, som barnet tilbageholdes fra. Det er en betingelse, at barnet forinden havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerkonventionen.

Ad stk. 2

Stk. 2 indeholder en opregning af betingelserne for at anse en bortførelse eller tilbageholdelse for ulovlig.

Ad nr. 1

Efter nr. 1 anses en bortførelse eller tilbageholdelse for ulovlig, hvis den strider mod den ret til at bestemme over barnet, som tilkommer en forældremyndighedsindehaver eller nogen anden ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. I konventionen bliver de rettigheder, der krænkes ved handlingen, benævnt "rights of custody", jf. artikel 3, stk. 1, litra a. Efter artikel 5 svarer rettighederne til det danske begreb forældremyndighed, der i dansk ret er omfattet af myndighedslovens § 7.

Indehaveren kan som nævnt være såvel en fysisk som en juridisk person, f.eks. en institution som har fået overført forældremyndigheden. Bestemmelsen er også anvendelig, hvis der er fælles forældremyndighed, og den ene af indehaverne uden den andens samtykke bortfører eller tilbageholder barnet, under forudsætning af, at handlingen kan betegnes som ulovlig. Er omsorgen for barnet tillagt en anden end forældremyndighedsindehaveren, er det dennes ret til at drage omsorg for barnet, der omfattes af loven. Den, der som værge kun har ansvaret for barnets økonomiske forhold, og den som ikke har forældremyndighed men samværsret, vil ikke kunne fastsætte krav om tilbagegivelse.

Et formål med konventionen er, at den skal beskytte børn mod

at blive fjernet fra deres vanlige miljø, hvor det har en social og følelsesmæssig tilknytning. Dette fremgår bl.a. af kravet i nr. 2. om, at den, som har forældremyndigheden, også faktisk skal have udøvet retten på det tidspunkt, hvor barnet blev bortført eller tilbageholdt. Imidlertid foreligger der en formodning for, at den, som havde forældremyndigheden, også i praksis udøvede denne. Det er ingen betingelse for udøvelsen, at barnet og den, der har forældremyndigheden, også har boet sammen. Barnet kan f.eks. på grund af uddannelse eller sygdom have boet uden for hjemmet. Kravet om faktisk udøvelse på det tidspunkt, hvor bortførelsen fandt sted, gælder ikke, såfremt den pågældende er blevet forhindret heri på grund af bortførelsen eller tilbageholdelsen. Barnet kan f.eks. med samtykke fra den, som har forældremyndigheden, have opholdt sig i et andet land, hvorefter det ikke er blevet bragt tilbage til forældremyndighedsindehaveren som aftalt eller efter krav herom fra forældremyndighedsindehaveren. Bestemmelsen kan også anvendes, hvis den, der indtil domstidspunktet har haft forældremyndigheden, herefter nægter at tilbagegive barnet til den, der ved dommen har fået forældremyndigheden tilkendt.

Både spørgsmålet om, hvem der havde forældremyndigheden, og spørgsmålet om der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse, beror som nævnt på loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. Angående forståelsen af begrebet bopæl henvises til bemærkningerne til § 5, nr. 2. Retten til at kræve barnet tilbage kan bero direkte på loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, eller på loven i en anden stat, hvis denne anden stats lovgivning efter **lovvalgsreglerne** i barnets bopælsland skal gælde. Den kan også følge af en afgørelse, der er truffet i denne stat af en kompetent myndighed, eller på en aftale, som har gyldighed i staten. Retten kan endelig opstå ved en afgørelse truffet i en tredje stat, hvis denne afgørelse er gyldig i barnets bopælsland. I det hele skal man efter bestemmelsen anse forældremyndighedsindehaveren for at være den, der i barnets bopælsland anses for retligt at udøve denne funktion.

Anmodningen om tilbagegivelse af et barn efter § 10 fremsættes over for fogedretten. Vedrørende sagsbehandlingen i øvrigt gælder reglerne i kapitel 5. En sag om tilbagegivelse skal efter § 15 fremmes hurtigst muligt. Er et barn ulovligt tilbageholdt her, er fogedretten forpligtet til at træffe afgørelse om tilbagegivelse, hvis der ikke foreligger en af de i § 11 nævnte grunde til at afslå dette. Formålet med Haagerkonventionens regler er, at ulovligt bortførte børn hurtigst muligt skal bringes tilbage til det hjemlige miljø. Er der gået mindre end ét år fra tidspunktet for fremsættelsen af anmodningen om tilbagegivelse, skal barnet i almindelighed udleveres, jf. § 11, nr. 1.

Ved behandlingen af en anmodning om tilbagegivelse af et bortført barn skal fogedretten ikke foretage en prøvelse af spørgsmålet om, hvem der bør have forældremyndigheden. Formålet med konventionen er netop, at dette spørgsmål skal prøves og afgøres af domstolene i det land, hvor barnet havde sin bopæl, før bortførelsen fandt sted. Heller ikke det forhold, at den som opholder sig her i landet med barnet, har forældremyndighed efter dansk ret direkte efter loven eller i henhold til dansk afgørelse eller i henhold til en udenlandsk afgørelse, der er gyldig her i landet, er til hinder for, at der træffes afgørelse om tilbagegivelse af barnet. Haagerkonventionens artikel 17 åbner dog mulighed for, at de hensyn, der ligger til grund for en eventuel dansk afgørelse om forældremyndighed, også kan tillægges betydning ved afgørelsen af, om tilbagegivelse skal ske.

Ved behandlingen af en anmodning om tilbagegivelse af et bortført barn skal fogedretten tage stilling til, om bortførelsen er ulovlig i lovens forstand. Ved denne prøvelse skal fogedretten vurdere spørgsmålet i forhold til loven i det land, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. Det fremgår af § 14, stk. 3, at fogedretten kan bestemme, at der skal fremlægges en erklæring fra en myndighed i det land, hvor barnet havde

bopæl før bortførelsen, om at bortførelsen er ulovlig.

Tager fogedretten anmodningen om tilbagegivelse til følge, indebærer dette ikke nødvendigvis, at barnet skal **tilbage-**gives til den stat, hvor det havde bopæl umiddelbart før den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted. Er den, der er berettiget til at få barnet tilbage, flyttet til et andet land, kan barnet tilbagegives hertil.

Til § 11

Bestemmelsen indeholder en opregning af forhold, der kan begrunde, at tilbagegivelse efter Haagerkonventionen nægtes, selv om der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af et barn. Der henvises til Haagerkonventionens artikel 12, stk. 2, artikel 13 og artikel 20.

Nr. 1 gør det muligt for fogedretten at nægte tilbagegivelse af et barn, hvis dette er faldet til i sine nye omgivelser. Denne nægtelsesmulighed foreligger kun i de tilfælde, hvor der er gået 1 år siden bortførelsen eller tilbageholdelsen. Tiden regnes fra tidspunktet for bortførelsen eller tilbageholdelsen og til indgivelsen af tilbagegivelsesansøgningen til fogedretten. Tidspunktet for fogedrettens afgørelse er uden betydning. Er barnet ulovligt tilbageholdt, regnes fristen fra det tidspunkt, hvor barnet skulle have været bragt tilbage til forældremyndighedsindehaveren. Har forældremyndighedsindehaveren samtykket i en forlængelse af den periode, hvor barnet skulle opholde sig i udlandet, regnes tiden fra det tidspunkt, hvor barnet herefter skulle have været givet tilbage.

Efter nr. 2 kan tilbagegivelsen nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte det i en situation, som det ikke bør tåle. Vurderingen af, om en sådan risiko kan anses at foreligge, må ske på grundlag af objektive forhold. Det er ikke en betingelse, at risikoen for barnet er umiddelbar foreliggende. Efter bestemmelsen kan nægtelse endvidere ske, hvis

tilbagegivelsen på anden måde vil sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle. Udtrykket "ikke bør tåle" stammer fra Haagerkonventionens artikel 13, der indeholder udtrykket "intolerable situation".

Af bestemmelsens nr. 3 fremgår det, at fogedretten kan nægte tilbagegivelsen, hvis barnet selv modsætter sig denne, Og det har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening. Denne bestemmelse må anses som en væsentlig modifikation i tilbagegivelsespligten begrundet i hensynet til, hvad der er bedst for barnet. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i intern dansk fogedret, men som anført i bemærkningerne til § 1, stk. 2, er der i praksis (en vis) tilbageholdenhed med gennemtvungelse over for børn, der har nået en vis alder og modenhed, og som modsætter sig tilbagegivelse. Efter § 16 skal der, inden fogedretten træffer afgørelse om tilbagegivelse, finde en samtale sted med barnet, hvis det har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening.

Bestemmelsen i nr. 4 indebærer, at tilbagegivelse nægtes, hvis denne ikke vil være forenelig med grundlæggende principper her i landet til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder. Det er en kompromisbestemmelse, som blev indføjet, efter at det under arbejdet med konventionen havde vist sig umuligt at nå til enighed om, hvorvidt konventionen burde indeholde en sædvanlig ordre public klausul. På denne baggrund kan bestemmelsen anses for en særlig ordre public klausul med begrænset rækkevidde, således at den alene kan komme til anvendelse i ekstraordinære undtagelsessituationer. Det er hensigten, at en tilbagegivelse principielt skal kunne nægtes under henvisning til retsregler til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

Arbejdsgruppen har udformet bestemmelsen på tilsvarende måde, som det er sket i de svenske og norske love.

Til kapitel 5. Sagsbehandling.

Kapitel 5 indeholder generelle regler om sagsbehandlingen i forbindelse med en anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen og en anmodning om tilbagegivelse efter Haagerkonventionen. Bestemmelserne i S 12, § 15, stk. 1, og §§ 16-18, er fælles for begge konventioner, medens § 13 vedrører sager efter Europarådskonventionen og § 14 og § 15, stk. 2, sager efter Haagerkonventionen.

Til § 12

Bestemmelsen indeholder regler om, hvilke myndigheder der er kompetente til at behandle en anmodning efter såvel Europarådskonventionen som Haagerkonventionen samt om sprogkrav til anmodningen. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 6, stk. 1, litra a, artikel 6, stk. 3 og artikel 13, samt til Haagerkonventionens artikel 24 og 42.

Efter stk. 1 er det fogedretten, som er kompetent til at behandle sager om tvangsfuldbyrdelse af udenlandske afgørelser om forældremyndighed og samværsret og om tilbagegivelse af børn. Dette er også tilfældet med hensyn til indenlandske afgørelser. Retsplejelovens § 536 omhandler fogedrettens tvangsfuldbyrdelse af bestemmelser om forældremyndighed og samværsret. Denne bestemmelse finder tillige med andre relevante regler i retsplejeloven også anvendelse i sager efter dette lovudkast, se nedenfor under S 18. Om fogedrettens stedlige kompetence gælder retsplejelovens S 487.

Anmodning til fogedretten kan efter Europarådskonventionen frem sættes af forældremyndighedsindehaveren, af den som har omsorgen for barnet, eller af den som har samværsret med barnet. Efter Haagerkonventionen kan anmodning fremsættes af den, som hævder, at barnet uretmæssigt er unddraget dennes myndighed i strid med bestemmelsen i § 10. Dette kan såvel være en fysisk som en juridisk person, og f.eks. vil de sociale myndigheder eller en plejeinstituti-

on efter bestemmelsen kunne fremsætte anmodning om udlevering til fogedretten.

Stk. 2 stiller krav om, at anmodninger til fogedretten skal være affattet på dansk eller være ledsaget af en dansk oversættelse. Fremmedsprogede dokumenter, der vedlægges ansøgningen, skal ifølge 2. pkt. ligeledes være oversat til dansk, men fogedretten kan dog bestemme, at dette er unødvendigt. Sprogkravet er af betydning for den udlænding, der uden om centralmyndighederne henvender sig direkte til fogedretten. I dette tilfælde påhviler det ansøgeren selv at drage omsorg for, at anmodningen og eventuelt andre dokumenter er oversat til dansk.

I almindelighed vil anmodninger blive fremsat over for en centralmyndighed i hjemlandet eller for den danske centralmyndighed, der vil kunne sørge for oversættelse af sags dokumenter til dansk, inden der indgives begæring til fogedretten. For så vidt angår udenlandske henvendelser til den danske centralmyndighed om tvangsfuldbyrdelse her i landet mener arbejdsgruppen, at det i bekendtgørelsen om centralmyndighedens virksomhed bør bestemmes, at de kan være affattet også på engelsk. Arbejdsgruppen har lagt vægt på ønsket om, at centralmyndigheden i videst muligt omfang medvirker til at fremme sagsbehandlingen.

Såvel Europaråds- som Haagerkonventionen lægger op til i videre udstrækning at anvende fremmedsprog i forbindelse med ansøgninger. Efter Europarådskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b, skal centralmyndighederne acceptere henvendelser affattet på både engelsk og fransk. Efter Haagerkonventionens artikel 24, stk. 1, gælder det samme ved henvendelser om udlevering af børn. Europarådskonventionens artikel 6, stk. 3, og Haagerkonventionens artikel 24 og 42, giver mulighed for, at der ved tilslutning til konventionerne kan tages forbehold herfor, efter Haagerkonventionen dog kun således, at enten fransk eller engelsk udelukkes. Arbejdsgruppen foreslår, at Danmark, på samme måde som det er besluttet i Norge, bør udnytte forbeholdsmuligheden ved at udelukke fransk. Det bemærkes, ifølge

den norske lov kan begæringer til namsretten skrives både på dansk og engelsk.

Til § 13

Bestemmelsen vedrører indholdet af anmodninger til fogedretten om fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen i henhold til § 4. Der henvises til konventionens artikel **13**, stk. 1, litra b-f.

Stk. 1 kræver, at en ansøgning om fuldbyrdelse indeholder oplysning om, hvor barnet antages at befinde sig, samt forslag til, hvordan barnet kan bringes tilbage til forældremyndigheds indehaveren. Oplysninger om barnets opholdssted er væsentlige for hurtigst muligt at skabe kontakt med dette eller for at kunne konstatere, om barnet eventuelt påny skulle være bragt ud af landet. Er dette tilfældet, skal ansøgningen straks videresendes til rette udenlandske centralmyndighed.

Kravet om, at der skal være forslag til, hvordan barnet kan tilbagegives forældremyndighedsindehaveren, skal dels gøre tilbagegivelsen praktisk mulig, dels give centralmyndigheden grundlag for allerede ved ansøgningens modtagelse at vurdere, om der foreligger mulighed for at opnå en frivillig ordning vedrørende tilbagegivelsen.

I stk. 2 bestemmes, at anmodningen skal være vedlagt en bekræftet udskrift af afgørelsen, der påberåbes som grundlag for tvangsfuldbyrdelsen. Det forudsættes, at det er en offentlig myndighed i oprindelsesstaten, f.eks. dennes centralmyndighed, der har foretaget bekræftelsen. En bekræftelse fra f.eks. forældremyndighedsindehaverens advokat kan ikke anses for tilstrækkelig.

Efter bestemmelsen skal anmodningen være ledsaget af dokumentation for, at betingelserne for anerkendelse eller fuldbyrdelse efter § 5 er opfyldt, selv om sagsøgte er udeblevet under den oprindelige forældremyndighedssag. Om betingelserne herfor henvises til bemærkningerne vedrøren-

de lovens § 5.

Endelig må der foreligge dokumentation for, at afgørelsen kan danne grundlag for fuldbyrdelse i oprindelsesstaten, jf. lovens § 4, stk. 2.

Til § 14

Reglen vedrører en anmodning om tilbagegivelse af et barn efter Haagerkonventionen og indeholder på samme måde som § 13 bestemmelser vedrørende anmodningens indhold. Der henvises til Haagerkonventionens artikel 8 og 15.

I stk. 1 præciseres, at anmodningen må indeholde oplysning om identiteten af ansøgerne, barnet og den, som påstås at have fjernet eller tilbageholdt barnet. Vedrørende barnet er det særligt fremhævet, at dets fødselsdato må oplyses, idet loven efter § 1, stk. 2, kun gælder for børn under 16 år. Endvidere skal anmodningen efter 2. pkt. indeholde oplysning om, på hvilket grundlag tilbagegivelsen støttes, og om hvor barnet antages at befinde sig.

Efter stk. 2 skal anmodningen være ledsaget af de dokumenter, som ansøgeren agter at påberåbe sig. Kravet herom understreger vigtigheden af, at alle relevante bilag er til stede allerede på ansøgningstidspunktet, således at sagsbehandlingen ikke sinkes ved eftersendelse heraf, og at sagen kan gennemføres straks på det foreliggende grundlag. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at dokumenter, der efterfølgende ønskes inddraget, og som er af betydning for sagen, kan medtages ved bedømmelsen.

Efter stk. 3 kan fogedretten bestemme, at der under behandlingen af en sag om tilbagegivelse skal fremlægges en afgørelse fra en kompetent myndighed i barnets hjemland, om at bortførelsen eller tilbageholdelsen er ulovlig. Behovet for en sådan erklæring foreligger, hvis det findes tvivlsomt, hvorledes retsstillingen er i det land, hvor barnet boede umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. Fremskaffelsen af denne erklæring vil kunne ske

ved den danske centralmyndigheds foranstaltning. Kan erklæringen ikke tilvejebringes, følger det af bestemmelsen, at dette ikke alene kan medføre, at tilbagegivelse nægtes.

Til § 15

Bestemmelsen vedrører frister for sagsbehandlingen. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 14 samt Haagerkonventionens artikel 2 og artikel 11.

Stk. 1 omhandler såvel behandlingen af sager efter Europaråds- som Haagerkonventionen og understreger fogedrettens pligt til at fremme sagerne hurtigst muligt.

Stk. 2 omhandler sager vedrørende tilbagegivelse af børn efter Haagerkonventionen. Er en sag ikke afgjort inden 6 uger efter, at fogedretten har modtaget ansøgningen, skal retten efter anmodning redegøre for årsagen hertil. Normalt vil anmodning om oplysninger om sagen antagelig komme fra en centralmyndighed, men det kan ikke udelukkes, at den kommer direkte fra rekvirenten eller dennes advokat.

Til § 16

Bestemmelsen fastsætter, at fogedretten har pligt til at have en samtale med barnet, inden der træffes afgørelse i en sag. Pligten til at give barnet mulighed for at give sine synspunkter til kende, inden der træffes afgørelse i en sag, eksisterer dog kun, hvis barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening. Princippet fremhæves i begge konventioner. I Europarådskonventionen fremgår det af artikel 15, stk. 1, og i Haagerkonventionen af artikel 13, stk. 2. Om fogedens samtalepligt med barnet henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovens § 11, nr. 3.

En tilsvarende bestemmelse findes ikke i intern dansk fogedret, men indholdet heraf svarer til grundsætningen i myndighedslovens § 26, der omhandler større børns mulighed for indflydelse på afgørelser om forældremyndighed og sam-

værtsret. Efter denne bestemmelse skal der, før der træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller samværtsret, finde en samtale sted med barnet herom, hvis dette er fyldt 12 år. Samtalen kan dog undlades, hvis den må antages at være til skade for barnet eller uden betydning for afgørelsen. Bestemmelsen skal sikre, at barnet eller den unge får adgang til at udtale sig og give sit syn til kende i forbindelse med en afgørelse, der er særdeles vigtig for dette. De synspunkter, der ligger bag myndighedslovens § 26, må antages at føre til, at fogedretten også vil have samtale med større børn. Om fogedrettens kompetence i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse af interne danske afgørelser henvises til bemærkningerne vedrørende § 1, stk. 2.

Til § 17

§ 17 gælder under sager efter begge konventioner og giver fogedretten kompetence til at træffe midlertidig afgørelse om, hvor barnet skal opholde sig under sagens behandling. Bestemmelsen gælder kun for sager, der behandles og afgøres efter lovudkastet.

I intern dansk ret er behovet for midlertidige afgørelser tilgodeset med reglerne i myndighedslovens §§ 18 og 19. Efter førstnævnte bestemmelse kan retten under en retssag om forældremyndighed efter anmodning bestemme, hvem der skal have forældremyndigheden, indtil der foreligger en dom, der kan fuldbyrdes. Efter § 19, som vedrører forældre, der har fælles forældremyndighed, kan justitsministeren eller den, der bemyndiges hertil, midlertidigt tillægge en af forældrene forældremyndigheden alene. Bestemmelsen gælder, hvis der er risiko for, at den ene af forældrene vil bringe barnet ud af landet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden. Endvidere kan de sociale myndigheder gribe ind, hvis det af hensyn til barnets velfærd må anses for absolut påkrævet at ændre barnets anbringelsessted, jf. herved bistandslovens § 123, stk. 1.

Som det fremgår af bemærkningerne til § 19, er det ikke

muligt at træffe en midlertidig afgørelse efter nogen af de nævnte bestemmelser, når der i medfør af S 10 er fremsat anmodning om tilbagegivelse af barnet. Samtidig kan der være ganske særlige behov for at træffe midlertidige bestemmelser, fordi barnet ikke har særlig tilknytning til Danmark, og fordi der på grund af sagernes internationale karakter kan opstå forsinkelser under deres behandling. Derfor er det fundet nødvendigt med en særregel, som tilgodeser disse behov. Kompetencen er tillagt fogedretten, der i forvejen har sagen under behandling.

Efter stk. 1 kan fogedretten efter anmodning bestemme, at barnet, under en sag efter § 4 eller § 10, stk. 1, skal anbringes hos en af forældrene eller på et neutralt sted ved de sociale myndigheders foranstaltning, når dette findes påkrævet. Afgørelsen vedrører alene barnets opholdssted og er uden retlig betydning for forældremyndigheden. Anmodning kan fremsættes, og afgørelse kan træffes på ethvert tidspunkt, efter at tilbagegivelsesansøgningen er videregivet til fogedretten. Beslutning om anbringelse kan kun ske, hvis det findes påkrævet, og derved er det præciseret, at bestemmelsen har et begrænset anvendelsesområde. I bestemmelsen er det fremhævet, at det er behovet under sagen, der er afgørende, hvilket understreger foranstaltningens midlertidige karakter. Betingelsen må anses for opfyldt, hvis det kan antages, at barnet vil kunne lide overlast eller sættes i en utålelig situation, såfremt en afgørelse ikke træffes. Dette kan f.eks. tænkes at være tilfældet, såfremt den, der har barnet hos sig, har stadig skiftende opholdssteder. Der vil endvidere kunne lægges vægt på hensynet til at beskytte et mindre eller psykisk ustabilt barn mod den fremtidige overlast, der ligger i, at barnet først efter sagens behandling kan føres tilbage til forældremyndighedsindehaveren. Afgørelsen vil også kunne anses for påkrævet, hvis denne skønnes nødvendig for at sikre barnets tilstedeværelse. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis der fremkommer oplysninger om, at den, som har barnet hos sig, kan forventes at ville skjule det eller påny bortføre barnet til udlandet.

Fogedretten kan bestemme anbringelse af barnet hos en af forældrene eller på et neutralt sted. Muligheden for anbringelse under sagens behandling er ny i dansk ret. Træffer fogedretten en sådan beslutning, skal anbringelsen ske ved de sociale myndigheders foranstaltning. Det er alene de sociale myndigheders kompetence at afgøre, hvor barnet skal anbringes, men det må antages, at dette normalt vil ske på institution.

Stk. 2 fastsætter, at fogedrettens afgørelse om, hvor barnet skal opholde sig under sagen, skal træffes ved kendelse. Fogedrettens afgørelse er således judiciel og dermed undergivet retsplejelovens almindelige appelregler, jf. retsplejelovens § 536, stk. 4, således at afgørelsen kan påkæres til landsretten. Beslutningen kan som nævnt træffes på ethvert tidspunkt under en sags behandling. Opstår spørgsmålet om anbringelsessted først under kære af en afgørelse om fuldbyrdelse eller tilbagegivelse, træffes afgørelsen af landsretten.

Der er ikke i lovudkastet nogen bestemmelse om midlertidig samværsret, idet myndighedslovens §§ 24 og 25 finder anvendelse. Statsamtet har derfor mulighed for efter anmodning at træffe bestemmelse om samværsret. Ved fastsættelsen af vilkårene for samværsrettens udøvelse må statsamtet være opmærksom på, at det kan være nødvendigt at træffe særlige foranstaltninger for at hindre, at den af forældrene, der skal have samværsret med barnet, skjuler barnet, forsøger at bortføre det eller optræder på en måde, der kan være til skade for barnet.

Til § 18

Ad stk. 1

Som det fremgår af § 12, stk. 1, gennemføres fuldbyrdelse i henhold til konventionerne af fogedretten. § 18, stk. 1, fastsætter, at retsplejelovens almindelige regler om genemtvingelse af andre krav end pengekrav i retsplejelovens kapitel 45, 46 og 48 finder anvendelse, hvis ikke andet

følger af denne lov, se udtrykket "i øvrigt".

Retsplejelovens kapitel 45 indeholder regler om grundlaget for tvangsfuldbyrdelse. § 478, stk. 1, nr. 1-3, indeholder regler for tvangsfuldbyrdelse af interne danske forældremyndigheds- og samværsretsafgørelser. I den sammenhæng skal det fremhæves, at reglerne i § 478 er fortrængt af lovudkastets kapitel 3-4. I retsplejelovens kapitel 45 er det formentlig alene § 483, der har selvstændig betydning. Efter § 483 kan bestemmelser om forældremyndighed eller udøvelse af samværsret, jf. § 478, stk. 1, nr. 3, fuldbyrdes straks, medmindre fuldbyrdelsesfrist er fastsat af statsamtet eller indeholdt i vilkårene.

Kapitel 46 i retsplejeloven indeholder nærmere regler om fremgangsmåden ved tvangsfuldbyrdelsen, og værnetingsbestemmelserne i § 487 finder anvendelse. Anmodning kan her efter indgives der, hvor den person, som fuldbyrdelsen rettes mod, har hjemting, jf. retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 1, eller der, hvor barnet opholder sig, jf. retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 4. Reglen i § 488 om oplysningspligten ved indgivelse af anmodningen viger for lovudkastets §§ 13-15, dog således at der må kunne kræves yderligere oplysninger, hvis det skønnes nødvendigt, jf. herved § 488, stk. 1, 1. pkt. Opfyldes oplysningspligten ikke, vil sagen blive afvist, se § 489, jf. dog § 488, stk. 3. Reglerne i §§ 491-499 om berømmelse, udeblivelse, indkaldelse, politibistand etc. finder anvendelse. Det samme gælder § 500 for så vidt angår den, som fuldbyrdelsen rettes mod. For den, der har fremsat anmodningen, beskikkes advokat efter lovudkastets § 18, stk. 2. Retsplejelovens § 501 indeholder regler om fogedrettens prøvelsesret. Denne bestemmelse må også finde anvendelse. Der kan dog ikke fremsættes indsigelser mod rigtigheden af udenlandske afgørelser, der er omfattet af Europarådskonventionen, jf. artikel 9, stk. 3. Reglen i retsplejelovens § 502 må for Europarådskonventionens vedkommende være fortrængt af dette lovudkasts § 8. Reglerne i §§ 503-506 finder derimod anvendelse.

Retsplejelovens kapitel 48 indeholder én bestemmelse - § 536 - der har betydning efter dette lovudkast. Det må antages, at § 536, stk. 1, gælder, idet loven dog indeholder flere bestemmelser, som supplerer og udvider bestemmelsen, se således § 6 og § 11. Retsplejelovens § 536, stk. 2, 2. pkt. må for sager, der omfattes af Europarådskonventionen, anses for fortrængt af lovens § 8.1 øvrigt finder § 536 anvendelse. Dette betyder bl.a., at det er fogedretten, der træffer bestemmelse, om fuldbyrdelsen skal søges gennemført ved tvangsbøder eller ved umiddelbar magtanvendelse, jf. § 536, stk. 1, 1. og 2. pkt.

Ad stk. 2

Efter stk. 2 har fogedretten pligt til at beskikke en advokat for den, der har indgivet anmodningen medmindre den allerede har antaget en advokat og det uanset vedkommendes økonomiske forhold. Der er herved lagt vægt på, at ansøgeren i reglen vil være udlænding. Er anmodningen indgivet af centralmyndigheden, gælder, at denne efter loven ikke er tillagt kompetence til at optræde selvstændigt og at varetage sagsbehandlingen på ansøgerens vegne, jf. herved bemærkningerne til kapitel 2. Kravet om obligatorisk advokatbeskikkelse for den, der har indgivet anmodning, fremgår ikke direkte af konventionsteksterne, men må anses for forudsat i Europarådskonventionens artikel 5 og Haagerkonventionens artikel 7 om centralmyndighedens virksomhed. Det fremgår heraf, at centralmyndigheden har pligt til at sikre, at den, der har indgivet anmodningen, repræsenteres under sagen på vilkår, der ikke er dårligere, end hvad der gælder for personer med statsborgerskab eller bopæl i det pågældende land.

Om betaling af salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om fri proces. Dette indebærer, at omkostninger, der efter sin art ikke er omfattet af reglerne om fri proces, må betales af ansøgeren selv.

Såvel Europarådskonventionen som Haagerkonventionen forud-

sætter, at enhver omkostning i forbindelse med sagsbehandlingen afholdes af det land, der skal behandle sagen. Efter Haagerkonventionens artikel 26, jf. artikel 42, kan der imidlertid tages forbehold herfor, således at advokatomkostningerne begrænses til alene at omfatte, hvad der er dækket af de enkelte konventionslandes ordninger vedrørende fri proces. Ved bestemmelsen i stk. 2 foreslår arbejdsgruppen, at dette forbehold skal udnyttes på samme måde, som det er sket i Norge og Sverige. Begrænsningen gælder ikke sager efter Europarådskonventionen.

Til kapitel 6. Forældremyndighedsafgørelser.

Kapitel 6 indeholder regler om, under hvilke betingelser der kan træffes danske forældremyndighedsafgørelser samtidig med, at der er en sag om tilbagegivelse af et barn, som ulovligt opholder sig her i landet, og om et barn der ulovligt er bortført fra Danmark til udlandet.

Til S 19

Bestemmelsen vedrører begrænsninger i muligheden for at træffe forældremyndighedsafgørelser her i landet, når barnet ulovligt opholder sig her.

Ad stk. 1

Stk. 1 omhandler tilfælde, hvor der er fremsat anmodning om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1. Der er da ikke mulighed for at træffe afgørelse i en verserende forældremyndigheds sag her i landet, før tilbagegivelsesanmodningen er behandlet. En anmodning om tilbagegivelse udelukker enhver realitetsafgørelse om forældremyndigheden, ikke alene at der afsiges dom, men også at der træffes midlertidige afgørelser efter myndighedslovens §§ 18-19. Det er uden betydning, om den danske forældremyndighedssag er indledt før eller efter anmodning om tilbagegivelse er fremsat. Viser det sig under tilbagegivelsessagen påkrævet at træffe afgørelse om, hvor barnet skal opholde sig under sagens behandling, må fogedretten træffe bestemmelse herom

efter reglerne i § 17.

Ad stk. 2

Stk. 2 gælder de tilfælde, hvor det under en verserende forældremyndighedssag her i landet oplyses, at barnet efter bestemmelserne i § 10, stk. 2, ulovligt opholder sig her, uden at der endnu efter Haagerkonventionen er fremsat anmodning om tilbagegivelse. Er dette tilfældet, kan retten ikke træffe nogen afgørelse om forældremyndighed, medmindre der har været rimelig tid til at fremsætte en sådan anmodning. Hvorvidt dette er tilfældet, må bero på de konkrete oplysninger vedrørende omstændighederne omkring bortførelsen, men må formentlig i almindelighed bedømmes på tilsvarende måde som vurderingen i lovudkastets § 5, nr. 1, af, om parten har fået forkyndt en stævning eller modtaget et tilsvarende dokument så tidligt, at parten har kunnet varetage sine interesser. Der henvises til bemærkningerne vedrørende denne bestemmelse.

Træffer retten afgørelse om forældremyndighed under henvisning til, at der har været rimelig tid til at fremsætte anmodning om tilbagegivelse, er denne afgørelse ikke i sig selv til hinder for, at anmodning efterfølgende fremsættes under henvisning til § 10.

Efter behandlingen af en anmodning om tilbagegivelse af barnet er der ikke længere noget, som hindrer, at der træffes afgørelse om forældremyndighed her i landet. Dette gælder også, hvis der er truffet afgørelse om tilbagegivelse af barnet. I almindelighed må det antages, at sagsøgeren vil hæve forældremyndighedssagen her i landet, når denne afgørelse ikke kan standse tilbagegivelsen. Det kan dog ikke udelukkes at sagen ønskes fortsat, fordi den danske forældremyndighedsafgørelse vil kunne have betydning under en eventuel forældremyndighedssag, der efter tilbagegivelsen rejses i det land, hvorfra barnet blev bortført.

Til § 20

Bestemmelsen omhandler de tilfælde, hvor et barn er ulovligt bortført til udlandet eller ulovligt tilbageholdt der, uden at der foreligger en dansk afgørelse om forældremyndighed, som kan fuldbyrdes. Bestemmelsen åbner mulighed for, at Familieretsdirektoratet eller danske domstole, efter at bortførelsen har fundet sted, kan fastslå dens ulovlighed, en såkaldt "chasing order". Herved kan der tilvejebringes det fornødne grundlag for, at barnet kan bringes tilbage. Der henvises herved tillige til bemærkningerne til § 4, stk. 3, hvorefter enhver senere afgørelse kan anerkendes eller fuldbyrdes, hvis den indeholder oplysning om, at bortførelsen er ulovlig. Der henvises til Europarådskonventionens artikel 12.

Ad stk. 1

Efter stk. 1 kan justitsministeren, eller den, der bemyndiges dertil, træffe beslutning om, at handlingen er ulovlig, hvis barnet før bortførelsen boede her i landet, og der kun er en forældremyndighedsindehaver enten efter loven, eller i henhold til en afgørelse, der endnu ikke kan fuldbyrdes. Om betingelserne for at anse bortførelsen eller tilbageholdelsen for ulovlig, henvises til bemærkningerne til § 10, stk. 2, nr. 1. Det bemærkes herved, at det ikke er en betingelse for at anse handlingen for ulovlig, at denne tillige er strafbar. Dette vil dog ofte være tilfældet, jf. straffelovens § 215. Det er ikke nødvendigt, at der foreligger en ulovlig bortførelse på det tidspunkt, hvor barnet bringes ud af landet. Beslutning om ulovlighed kan træffes, hvis en af forældrene med den andens samtykke tager barnet med til udlandet, men senere nægter at give det tilbage.

Beslutning om, at handlingen er ulovlig, kan alene træffes efter anmodning fra forældremyndighedsindehaveren. Afgørende herfor er, hvem der har forældremyndigheden på anmodningstidspunktet. Beslutning efter bestemmelsen kan f.eks. ikke træffes, hvis den, der fremsætter anmodning

herom, havde forældremyndigheden på bortførelsestidspunktet, men efterfølgende ved en dansk afgørelse eller ved en afgørelse, der har gyldighed her i landet, er blevet frataget forældremyndigheden. For at sikre, at beslutningen om ulovlighed accepteres i udlandet, bør det udtrykkeligt anføres, at ansøgeren på anmodningstidspunktet var indehaver af forældremyndigheden.

Mens den tilsvarende afgørelse efter den norske lov skal træffes af namsretten, det vil sige fogedretten, og efter den svenske lov af tingsrätten, det vil sige byretten, har arbejdsgruppen fundet det hensigtsmæssigt, at beslutning efter stk. 1, træffes administrativt, idet der må lægges vægt på, at beslutningen kan træffes hurtigt, samt at beslutningen mere har karakter af en konstatering af en objektiv kendsgerning end stillingtagen til et bevis eller en tvist. Ud over konstatering af, at barnet har boet her i landet, og at bortførelsen eller tilbageholdelsen er ulovlig, vil der typisk alene være tale om, at den ugifte mor skal kunne godtgøre, at hun ikke er gift med barnets fader, f.eks. ved fremlæggelse af folkeregisterattest, jf. myndighedslovens § 8, stk. 2, eller at vedkommende indehaver ved fremlæggelse af skifte- eller dødsattest skal godtgøre at være eneindehaver af forældremyndigheden, som følge af at den anden af forældrene er død, jf. myndighedslovens § 15, stk. 1. Arbejdsgruppen foreslår, at Familieretsdirektoratet, på grund af direktoratets øvrige opgaver på det familieretlige område, bemyndiges til at træffe beslutningen, selv om det ikke ganske kan udelukkes, at det internationalt vil kunne volde vanskelighed, at direktoratet samtidig forudsættes tillagt kompetence som centralmyndighed.

Det er som nævnt et afgørende hensyn, at konstateringen af, om der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse, kan ske hurtigt. Af hensyn til barnet er det væsentligt, at forældremyndighedsforholdet genoprettes snarest muligt. Det må derfor antages, at undtagelsesbestemmelserne i forvaltningslovens § 11, stk. 2, om udsættelse af sagen efter en anmodning om aktindsigt, samt und-

tageiserne fra partshøringsreglerne efter lovens § 19, stk. 2, og om retten til at afgive en udtalelse efter § 21, stk. 2, normalt må finde anvendelse.

Ad stk. 2

Stk. 2 er ny i forhold til dansk ret, idet en bortførelse eller tilbageholdelse efter bestemmelsen kan erklæres for ulovlig, selv om forældrene på tidspunktet herfor havde fælles forældremyndighed, og fortsat har det. Var der fælles forældremyndighed på udrejsetidspunktet, er det efter gældende ret hverken i myndigheds- eller straffeloven, ulovligt for den ene af forældrene uden samtykke fra den anden at bringe barnet ud af landet eller at tilbageholde det der. Efter gældende dansk ret er der således ingen mulighed for at erklære handlingen for ulovlig. Der henvises herom til de almindelige bemærkninger afsnit 1.5.

På baggrund heraf er det arbejdsgruppens opfattelse, at der bør indføres en ny bestemmelse i myndighedsloven herom. Der henvises til forslaget om ændring af myndighedsloven om indsættelse af en ny bestemmelse som § 10 a, hvorefter det fastsættes, at hvis forældrene er uenige om, hvem der skal have forældremyndigheden, skal begge give samtykke til, at barnet forlader landet. Bestemmelsen svarer i sin udformning til indholdet af den norske barnelovs § 43, stk. 1. I disse tilfælde, hvor begge forældre har del i forældremyndigheden, og ulovligheden skal konstateres, har forældrene modstridende interesser, og tilkendegivelse vil gå ud over en blot konstatering. I modsætning til, hvad der foreslås i stk. 1, mener arbejdsgruppen, at afgørelsen efter stk. 2 skal henlægges til domstolene, der normalt afgør forældremyndighedstvister. Efter det norske forslag er afgørelsen også i disse sager henlagt til fogedretten og efter det svenske til byretten.

Det er i bestemmelsen angivet, at der må anlægges en rets-sag med påstand efter myndighedslovens § 10, stk. 3, eller § 11, stk. 3, om, at den fælles forældremyndighed bringes til ophør, og sagen skal i det hele behandles efter reg-

lerne i retsplejelovens kapitel 42, herunder med anvendelse af bestemmelserne om international og stedlig kompetence, jf. § 448 c og § 448 d. Under sagen kan der nedlægges en supplerende påstand om, at den anden af forældrene tilpligtes at anerkende, at barnet er ulovligt udrejst af landet, jf. myndighedslovens § 10 a. Herved opnås, at der under sagen, som forudsat i de ledsagende bemærkninger til Europarådskonventionen, både tages stilling til bortførelsens eller tilbageholdelsens ulovlighed, og til hvem der fremtidig skal have forældremyndigheden alene. Det anerkendes herved, at der kan træffes afgørelse, selv om barnet bor i udlandet. Endvidere gælder, at spørgsmålet om ulovlighed ikke kan indbringes særskilt for retten.

En stillingtagen til ulovligheden behøver ikke at afvente den endelige forældremyndighedsafgørelse. Der kan tænkes at være behov for at fremskynde en beslutning herom, og den må f.eks. kunne træffes samtidig med en kendelse om midlertidig forældremyndighed efter myndighedslovens § 18.

Ad stk. 3

Stk. 3 indeholder en regel om, at bortførelsen eller tilbageholdelsen kan erklæres for ulovlig, selv om det ikke er muligt at forkynde en stævning eller andet tilsvarende dokument for den sagen rettes imod, når årsagen hertil er, at der ikke kan fremskaffes oplysning om dennes opholdssted. Hensigten med denne bestemmelse er, at den, der bortfører eller tilbageholder barnet, ikke ved at holde sit opholdssted hemmeligt skal kunne hindre, at der hurtigt kan træffes afgørelse om bortførelsens eller tilbageholdelsens ulovlighed. Træffes der afgørelse om ulovlighed, og rejses der på baggrund heraf sag om tilbagegivelse af barnet, vil den pågældende blive hørt i forbindelse hermed.

Til kapitel 7. Ikrafttræden m.v.

Kapitel 7 indeholder regler for lovens ikrafttræden og gyldighed i forhold til afgørelser truffet før dette tids-

punkt, samt om lovens anvendelse for Færøerne og Grønland.

Til § 21.

Ad stk. 1

Stk. 1 bemyndiger justitsministeren til at fastsætte tidspunktet for lovens ikrafttræden. Arbejdsgruppen har fundet dette hensigtsmæssigt navnlig af hensyn til den nærmere tilrettelæggelse af centralmyndighedens virksomhed. Ikrafttrædelsestidspunktet kan fastsættes forskelligt for bestemmelserne efter henholdsvis Europaråds- og Haagerkonventionen. Dette skyldes, at Danmark ikke nødvendigvis behøver at blive retligt forpligtet af begge konventioner med virkning fra samme tidspunkt.

Ved lovens ikrafttræden får bestemmelserne vedrørende Europarådskonventionen umiddelbar virkning. Dette indebærer, at også afgørelser, der er truffet, inden konventionen trådte i kraft mellem Danmark og en anden konventionsstat, vil blive omfattet af lovudkastet.

Ad stk. 2

Stk. 2 fremhæver som en særlig undtagelse, at lovens § 10 om tilbagegivelse af børn efter Haagerkonventionen kun gælder i tilfælde, hvor den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse har fundet sted efter, at loven er trådt i kraft i forhold til den stat, hvor barnet havde bopæl eller ophold umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. For så vidt angår anerkendelse eller fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen gælder, som nævnt ovenfor under stk. 1, modsat, at § 4 finder anvendelse på afgørelser truffet i en konventionsstat, før loven finder anvendelse i forholdet mellem Danmark og denne stat.

Til § 22

Efter denne bestemmelse gælder loven ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft

der.

Undtagelse af Færøerne og Grønland, som territoriale enheder under Danmark, har hjemmel i Europarådskonventionens artikel 25 og i Haagerkonventionens artikel 39 og 40. Konventionerne kan i henhold til de samme bestemmelser senere sættes ikraft for Færøerne og Grønland ved afgivelse af en erklæring herom.

Kapitel 2

Udkast til

Lov om ændring af myndighedsloven.

§ 1

I myndighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 443 af 3. oktober 1985, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 10 indsættes:

"§ 10 a. Er forældrene uenige om, hvem af dem der skal have forældremyndigheden alene, skal begge give samtykke til, at barnet forlader landet."

§ 2

Loven træder i kraft den

i 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige grønlandske og færøerske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastet

Efter myndighedslovens § 7, stk. 1, skal forældremyndighedens indehaver drage omsorg for barnet og træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Er der to indehavere af forældremyndigheden, indebærer bestemmelsen, at ingen af dem har nogen fortrinsstilling. Den ene af forældrene kan i dag uden samtykke fra den anden bringe barnet ud af landet eller tilbageholde det i udlandet, hvis der, når handlingen foretages, foreligger fælles forældremyndighed. Gennem den nye regel i S 10 a ændres gældende ret således, at begge forældre herefter skal give samtykke til, at barnet forlader landet, hvis de er uenige om, hvem der skal have forældremyndigheden. Baggrunden for denne ændring er arbejdsgruppens udkast til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser m.v. og om tilbagegivelse af børn. Uden en bestemmelse af det nævnte indhold vil det ikke være muligt at statuere at udrejse med barnet til udlandet, i tilfælde hvor der er fælles forældremyndighed, er ulovlig. Der henvises til bemærkningerne til udkastets S 20, stk. 2, ovenfor i kapitel 1.

Udkastet til myndighedslovens § 10 a svarer i sin udformning til den norske barnelovs § 43, stk. 1, og det indebærer, at den ene af forældrene ikke uden samtykke fra den anden vil kunne bringe barnet til udlandet, hvis der i medfør af myndighedslovens § 10, stk. 1, er anmodet om ophør af den fælles forældremyndighed. Kravet om samtykke gælder tillige, hvis det på anden vis kan konstateres, at forældrene er uenige om, hvem af dem der skal have forældremyndigheden over barnet alene. Samtykke skal ikke foreligge, hvis uenigheden blot drejer sig om, hvorvidt barnet bør opholde sig i udlandet eller om andre forhold vedrørende udøvelsen af forældremyndigheden.

Efter § 10 a kræves samtykke til, at barnet forlader landet. Det omfatter også tilfælde, hvor barnet rejser alene

eller sammen med andre end en af forældrene. Samtykke kræves kun, hvis barnet forlader landet. Rejser til Færøerne og Grønland er ikke omfattet, men derimod alle udlandsrejser, herunder rejser til de andre nordiske lande. Rejsens varighed er principielt uden betydning, og samtykke vil således være påkrævet selv ved kortere ferierejser til udlandet. Der stilles ikke særlige formkrav til samtykket, der kan afgives såvel skriftligt som mundtligt. Samtykket vil endvidere kunne tilbagekaldes uden særlig begrundelse.

Kapitel 3

Udkast til

Lov om ændring af borgerlig straffelov.

I borgerlig straffelov, jf. lovbekendtgørelse nr. 607 af 6. september 1986, foretages følgende ændringer:

1. I § 215 indsættes som nyt stykke:

"Stk. 2. På samme måde straffes den, der ulovligt fører barnet ud af landet."

Loven træder i kraft den

§ 3

Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastet

Efter straffelovens § 215 kan den, som unddrager en person under 18 år forældres eller anden rette vedkommendes myndighed eller forsorg eller bidrager til, at han unddrager sig sådan myndighed eller forsorg, straffes. Bestemmelsen beskytter forældremyndighedsindehaverens rettigheder over barnet og varetager hensynet til barnet, således at dette ikke unddrages den omsorg og varetægt, der følger med forældremyndigheden. Formuleringen indebærer, at også bortførelse af eget barn er omfattet, men bestemmelsen antages ikke at kunne overtrædes af personer, der har del i forældremyndigheden på gerningstidspunktet. Ved lovudkastet foreslås dette ændret således, at enhver, herunder en person der har del i forældremyndigheden, kan straffes ved ulovligt at føre barnet ud af landet. Bestemmelsen skal ses på baggrund af arbejdsgruppens udkast til myndighedslovens § 10 a, hvorefter begge forældre skal give samtykke til, at barnet forlader landet, hvis der er uenighed om, hvem der skal have forældremyndigheden. Bortførelse af et barn til udlandet i strid med udkastet til myndighedslovens § 10 a vil således kunne straffes. Om indholdet af udkastet til myndighedslovens § 10 a henvises til bemærkningerne ovenfor i kapitel 2.

Oversættelse

Europæisk konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed.

De medlemsstater i Europarådet, som har undertegnet denne konvention, og som

- erkender, at i Europarådets medlemsstater er hensynet til, hvad der er bedst for barnet, af største betydning ved afgørelser om forældremyndighed,
- mener, at gennemførelse af foranstaltninger for at sikre, at afgørelser om forældremyndighed anerkendes og fuldbyrdes i videre omfang, vil føre til bedre beskyttelse af børns velfærd,
- anser det for ønskeligt med dette mål for øje at understrege, at forældres ret til samvær er en naturlig følge af forældremyndigheden,
- er opmærksomme på det stigende antal tilfælde, hvor børn ulovligt er blevet bortført over en statsgrænse, og vanskelighederne ved at finde hensigtsmæssige løsninger på de problemer, dette fører til,
- ønsker at indføre egnede bestemmelser for at genoprette kontakten med forældremyndighedsindehaveren, hvis den er blevet afbrudt egenmægtigt,
- er overbeviste om det ønskelige i med dette formål at træffe foranstaltninger, som er tilpasset forskellige behov og omstændigheder,

- ønsker at oprette juridisk samarbejde mellem deres myndigheder om retlige spørgsmål,

er blevet enige om følgende:

ARTIKEL 1

I denne konvention forstås **ved:**

- a. "barn": en person af enhver nationalitet, så længe vedkommende er under 16 år og ikke har **ret** til selv at bestemme, hvor denne vil bo ifølge loven i det land, hvor vedkommende har bopæl eller statsborgerskab, eller ifølge de interne retsregler i modtagerstaten,
- b. "myndighed": en judiciel eller administrativ myndighed,
- c. "afgørelse om forældremyndighed": en afgørelse truffet af en myndighed i det omfang den angår omsorgen for barnets person, herunder retten til at bestemme, hvor barnet skal bo, eller retten til samvær med barnet,
- d. "ulovlig bortførelse": bortførelse af et barn over en statsgrænse i strid med en afgørelse om forældremyndighed over barnet, der er truffet og som kan fuldbyrdes i en kontraherende stat; ulovlig bortførelse omfatter også:
 - i. undladelse af at tilbagegive et barn over en statsgrænse, når tiden for udøvelse af samvær med barnet er udløbet, eller når tiden er udløbet for ethvert andet midlertidigt ophold i andet område end dér, hvor forældremyndigheden udøves;

- ii. bortførelse, som efterfølgende erklæres ulovlig i overensstemmelse med artikel 12.

I DEL

Centralmyndigheder

ARTIKEL 2

1. Hver kontraherende stat skal udpege en centralmyndighed, som skal udføre de opgaver, der er fastsat i denne konvention.
2. Føderale stater og stater med mere end ét retssystem kan udpege mere end én centralmyndighed og skal fastlægge omfanget af disse myndigheders kompetence.
3. Europarådets generalsekretær skal underrettes om enhver centralmyndighed, der udpeges efter denne artikel.

ARTIKEL 3

1. Centralmyndighederne i de kontraherende stater skal samarbejde med hinanden og fremme samarbejdet mellem de kompetente myndigheder i deres respektive lande. De skal handle med al nødvendig hurtighed.
2. For at lette denne konventions **gennemførelse** skal centralmyndighederne i de kontraherende stater:
 - a. påse, at anmodninger om oplysninger, der kommer fra kompetente myndigheder og som angår retlige eller faktiske forhold vedrørende verserende sager, videregives;

- b. efter anmodning give hinanden oplysninger om deres eget lands lovgivning vedrørende forældremyndighed og eventuelle ændringer i disse love;

- c. holde hinanden underrettet om de vanskeligheder, der kan tænkes at opstå ved anvendelsen af konventionen, og så vidt muligt fjerne de hindringer, der måtte være for anvendelsen.

ARTIKEL 4

1. Enhver person, der har fået en afgørelse om forældremyndighed i en kontraherende stat, og som ønsker at få den anerkendt eller fuldbyrdet i en anden kontraherende stat, kan indgive en anmodning herom til centralmyndigheden i enhver kontraherende stat.

2. Anmodningen skal ledsages af de dokumenter, som er nævnt i artikel 13.

3. Den centralmyndighed, der modtager anmodningen, skal, hvis den ikke er centralmyndighed i modtagerstaten, oversende dokumenterne til den rette centralmyndighed direkte og uden ophold.

4. Den centralmyndighed, der modtager anmodningen, kan nægte at videresende den, hvis det er åbenbart, at de betingelser, der er fastsat i denne konvention, ikke er opfyldt.

5. Den centralmyndighed, der modtager anmodningen, skal uden ophold holde ansøgeren underrettet om sagens behandling.

ARTIKEL 5

1. Centralmyndigheden i modtagerstaten skal uden ophold tage alle de skridt, som den anser hensigtsmæssige, eller drage omsorg for, at der tages sådanne skridt om nødvendigt ved at anlægge sag ved statens kompetente myndigheder, for at

- a. finde ud af, hvor barnet befinder sig;
- b. undgå, særlig ved hjælp af nødvendige midlertidige forholdsregler, at barnets eller ansøgerens interesser skades;
- c. sikre anerkendelse eller fuldbyrdelse af afgørelsen;
- d. sikre, at barnet tilbagegives til ansøgeren, når fuldbyrdelse er opnået;
- e. underrette den myndighed, der sender anmodningen, om de skridt, der er taget, og deres resultater.

2. Hvis centralmyndigheden i modtagerstaten har grund til at tro, at barnet befinder sig på en anden kontraherende stats område, skal den uden ophold sende dokumenterne direkte til centralmyndigheden i denne stat.

3. Med undtagelse af omkostningerne ved hjemsendelse forpligter hver kontraherende stat sig til ikke at kræve nogen betaling fra en ansøger for nogen af de foranstaltninger, som centralmyndigheden i modtagerstaten træffer på ansøgerens vegne efter denne artikels stk. 1, herunder omkostningerne ved sagen og mulige udgifter til advokatbi-stand.

4. Hvis anerkendelse eller fuldbyrdelse afslås, og

centralmyndigheden i modtagerstaten mener, at den bør imødekomme en anmodning fra ansøgeren om at anlægge sag i staten om sagens realitet, skal centralmyndigheden bestræbe sig på at sikre, at ansøgeren under sagen er repræsenteret på vilkår, der ikke er dårligere end de, der gælder for en person, der har bopæl og er statsborger i den pågældende stat. Med det formål for øje kan den særlig anlægge sag ved statens kompetente myndigheder.

ARTIKEL 6

1. Med forbehold af de særlige aftaler, som måtte være indgået mellem de berørte centralmyndigheder, og af bestemmelserne i stk. 3 i denne artikel skal:

- a. meddelelser til centralmyndigheden i **modtager-**staten affattes på vedkommende stats officielle sprog eller et af dennes officielle sprog, eller ledsages af en oversættelse til dette sprog;
- b. centralmyndigheden i modtagerstaten skal dog modtage meddelelser, der er affattet på engelsk eller fransk eller er ledsaget af en oversættelse til et af disse sprog.

2. Meddelelser fra centralmyndigheden i **modtager-**staten, herunder om resultaterne af de undersøgelser, der er udført, kan affattes på vedkommende stats officielle sprog eller et af dennes officielle sprog, eller på engelsk eller fransk.

3. En kontraherende stat kan helt eller delvis tage forbehold over for anvendelsen af bestemmelserne i stk. 1, litra b, i denne artikel. Hvis en kontraherende stat har taget et sådant forbehold, kan enhver anden kontraherende stat også påberåbe

sig forbeholdet over for den pågældende stat.

II DEL

Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed

ARTIKEL 7

En afgørelse om forældremyndighed, der er truffet i en kontraherende stat, skal anerkendes og, hvis den kan fuldbyrdes i oprindelsesstaten, fuldbyrdes i enhver anden kontraherende stat.

ARTIKEL 8

1. I tilfælde af ulovlig bortførelse skal centralmyndigheden i modtagerstaten sørge for, at der straks tages skridt til, at barnet tilbagegives forældremyndighedens indehaver, hvis:

- a. barnet og dets forældre på det tidspunkt, da sagen blev indledt i den stat, hvor afgørelsen blev truffet, eller på tidspunktet for den ulovlige bortførelse, hvis det var tidligere, kun var statsborgere i den pågældende stat, og barnet havde sin bopæl på statens område, og
- b. en anmodning om tilbagegivelse er indgivet til en centralmyndighed inden seks måneder fra den dag, da den ulovlige bortførelse fandt sted.

2. Hvis de betingelser, der er nævnt i stk. 1 i denne artikel, ifølge modtagerstatens lov ikke kan opfyldes uden medvirken af en judiciel myndighed, kan ingen af de grunde for at nægte tilbagegivelse af barnet, som er nævnt i denne konvention, påberåbes under den retlige behandling.

3. Hvis der foreligger en aftale, der er officielt bekræftet af en kompetent myndighed, mellem forældremyndighedsindehaveren og en anden person om, at sidstnævnte skal have samværsret, og såfremt barnet, efter at være blevet ført til udlandet, ikke gives tilbage til forældremyndighedsindehaveren ved udløbet af den aftalte periode, skal barnet tilbagegives til denne i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, litra b, og stk. 2. Det samme skal gælde, hvis der foreligger en afgørelse, der er truffet af en kompetent myndighed, som giver en person, der ikke er indehaver af forældremyndigheden, en sådan ret.

ARTIKEL 9

1. I andre tilfælde af ulovlig bortførelse end de, der er nævnt i artikel 8, kan anerkendelse og fuldbyrdelse, når anmodning er indgivet til en centralmyndighed inden seks måneder fra den dag, da bortførelsen fandt sted, kun nægtes, hvis:

a. afgørelsen blev truffet, uden at sagsøgte eller dennes juridiske repræsentant var til stede, og sagsøgte ikke behørigt har fået forkyndt stævningen eller modtaget et tilsvarende dokument så tidligt, at parten har kunnet varetage sine interesser; en sådan manglende forkyndelse kan dog ikke danne grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse, når forkyndelse ikke har kunnet ske, eller meddelelse ikke har kunnet gives, fordi sagsøgte har holdt sit opholdssted skjult for den, der anlagde sag i oprindelsesstaten.

b. afgørelsen blev truffet, uden at sagsøgte eller dennes juridiske repræsentant var til stede, og den myndighed, der traf afgørelsen, ikke be-

grundede sin kompetence med:

- i. sagsøgtes bopæl, eller
- ii. forældrenes seneste fælles bopæl, hvis mindst en af forældrene stadig har bopæl dér, eller
- iii. barnets bopæl;

c. afgørelsen er uforenelig med en afgørelse om forældremyndigheden, som kunne fuldbyrdes i modtagerstaten, inden barnet blev bortført, medmindre barnet har haft bopæl inden for den anmodende stats område i et år inden bortførelsen.

2. Er ansøgning ikke indgivet til en centralmyndighed, finder bestemmelserne i stk. 1 i denne artikel tilsvarende anvendelse, hvis der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse inden seks måneder fra den dag, da den ulovlige bortførelse fandt sted.

3. Den fremmede afgørelses indhold må under ingen omstændigheder prøves på ny.

ARTIKEL 10

1. I andre tilfælde end de, der er nævnt i artikel 8 og 9, kan anerkendelse og fuldbyrdelse nægtes ikke kun af de grunde, der er nævnt i artikel 9, men også af en af følgende grunde:

- a. hvis det findes, at afgørelsens virkninger vil være åbenbart uforenelige med grundlæggende principper i modtagerstaten for familiers og børns retsforhold;

- b. hvis det findes, at den oprindelige afgørelses virkninger åbenbart ikke længere er forenelige med, hvad der er bedst for barnet på grund af ændrede forhold, herunder den tid, der er forløbet, men ikke blot ændring af barnets opholdssted efter en ulovlig bortførelse;
 - c. hvis barnet, da sagen blev anlagt i oprindelsesstaten:
 - i. var statsborger i modtagerstaten eller havde bopæl dér, og ikke havde nogen sådan tilknytning til oprindelsesstaten;
 - ii. var statsborger i både oprindelsesstaten og modtagerstaten og havde bopæl i **modtagerstaten**;
 - d. hvis afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der er truffet i modtagerstaten, eller som kan fuldbyrdes i denne stat efter at være blevet truffet i en tredje stat under en sag, der er anlagt før indgivelse af anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, og nægtelsen er i overensstemmelse med, hvad der er bedst for barnet.
2. Under samme betingelser kan sager om anerkendelse eller fuldbyrdelse udsættes af en af følgende grunde:
- a. hvis den oprindelige afgørelse er indbragt for en overordnet instans efter almindelige **appelregler**;
 - b. hvis en sag om forældremyndighed er under behandling i modtagerstaten, og sagen er indledt, inden sagen i oprindelsesstaten blev indledt;

- c. hvis en anden afgørelse om forældremyndighed er under fuldbyrdelse, eller der er anmodet om anerkendelse af denne afgørelse.

ARTIKEL 11

1. Afgørelser om samværsret og bestemmelser i afgørelser om forældremyndighed, som angår samværsret, skal anerkendes og fuldbyrdes under samme betingelser som andre forældremyndighedsafgørelser.

2. Den kompetente myndighed i modtagerstaten kan dog træffe bestemmelse om omfanget og udøvelse af samværsretten, især under hensyntagen til de forpligtelser, som parterne har påtaget sig herom.

3. I de tilfælde, hvor der ikke er truffet afgørelse om samværsret, eller hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse af en afgørelse om forældremyndighed nægtes, kan centralmyndigheden i modtagerstaten anmode statens kompetente myndigheder om at træffe afgørelse om samværsret, såfremt den, der gør krav på samværsret, anmoder herom.

ARTIKEL 12

Hvis der på det tidspunkt, da et barn bliver bortført over en statsgrænse, ikke foreligger nogen afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes i en kontraherende stat, skal bestemmelserne i denne konvention finde anvendelse på enhver senere afgørelse, som vedrører forældremyndigheden over barnet og som erklærer bortførelsen ulovlig, hvis den træffes i en kontraherende stat efter anmodning af en person, der har retlig interesse deri.

III DEL

Fremgangsmåden

ARTIKEL 13

1. En anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse i en anden kontraherende stat af en forældremyndighedsafgørelse skal ledsages af:

- a. et dokument, som bemyndiger centralmyndigheden i modtagerstaten til at optræde på ansøgerens vegne eller til at udpege en anden repræsentant med dette formål;
- b. en genpart af afgørelsen, som opfylder de nødvendige betingelser for at anse dokumentet for ægte;
- c. når afgørelsen er truffet, uden at sagsøgte eller dennes juridiske repræsentant har været til stede, et dokument som fastslår, at sagsøgte på behørig måde har fået forkyndt stævningen eller modtaget et tilsvarende dokument;
- d. såfremt det er af betydning, et dokument, hvoraf det fremgår, at afgørelsen kan fuldbyrdes efter loven i oprindelsesstaten;
- e. hvis det er muligt, en redegørelse om, hvor barnet befinder sig eller antages at befinde sig i adressatstaten;
- f. forslag til, hvordan barnet **kan** tilbagegives forældremyndighedsindehaveren.

2. Ovennævnte dokumenter skal om nødvendigt ledsages af en oversættelse i overensstemmelse med be-

stemmelserne i artikel 6.

ARTIKEL 14

Hver kontraherende stat skal anvende en enkel og hurtig fremgangsmåde ved anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed. Med det formål skal den sikre, at en anmodning om fuldbyrdelse kan indgives ved en enkel ansøgning.

ARTIKEL 15

1. Inden den kompetente myndighed i modtagerstaten træffer afgørelse efter artikel 10, stk. 1, litra b:

- a. skal den forvisse sig om barnets mening, medmindre dette ikke er muligt, især på grund af barnets alder og modenhed; og
- b. kan den anmode om, at andre hensigtsmæssige undersøgelser bliver foretaget.

2. Omkostningerne ved undersøgelser i en kontraherende stat, skal betales af myndighederne i den stat, hvor de foretages.

Anmodninger om undersøgelser og resultaterne af disse kan sendes til den kompetente myndighed gennem centralmyndighederne.

ARTIKEL 16

Ved anvendelsen af denne konvention kan der ikke kræves legalisering eller lignende formalitet.

IV DEL

Forbehold

ARTIKEL 17

1. En kontraherende stat kan i de tilfælde, der er nævnt i artikel 8 og 9 eller i en af disse artikler, tage forbehold om, at anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed kan nægtes af de grunde, der er nævnt i artikel 10, og som kan angives nærmere i forbeholdet.

2. Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, som har taget forbehold i medfør af stk. 1 i denne artikel, kan nægtes af enhver anden kontraherende stat af enhver anden af de i forbeholdet nævnte grunde.

ARTIKEL 18

En kontraherende stat kan tage forbehold om, at den ikke skal være bundet af bestemmelserne i artikel 12. Bestemmelserne i denne konvention skal ikke gælde for de i artikel 12 nævnte afgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, som har taget et sådant forbehold.

V DEL

Andre Overenskomster

ARTIKEL 19

Denne konvention skal ikke forhindre en kontraherende stat i at påberåbe sig enhver anden interna-

tional overenskomst, som er i kraft mellem oprindelsesstaten og modtagerstaten, eller nogen anden lov i modtagerstaten, som ikke beror på en international aftale, for at opnå anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse.

ARTIKEL 20

1. Denne konvention skal ikke gøre indgreb i de forpligtelser, som en kontraherende stat måtte have over for en ikke-kontraherende stat i medfør af en international overenskomst om spørgsmål, der er omfattet af denne konvention.

2. Såfremt to eller flere kontraherende stater har vedtaget enslydende love vedrørende forældremyndighed eller har skabt et særligt system med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser på dette område, eller hvis de skulle gøre det i fremtiden, har de adgang til indbyrdes at anvende de love eller dette system i stedet for denne konvention eller en del af den. For at anvende denne bestemmelse skal staterne underrette Europarådets generalsekretær om deres beslutning. Enhver ændring eller tilbagekaldelse af denne beslutning skal også meddeles.

VI DEL

Afsluttende bestemmelser

ARTIKEL 21

Denne konvention er åben for undertegnelse af Europarådets medlemsstater. Den skal ratificeres, accepteres eller godkendes. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenter skal deponeeres hos Europarådets generalsekretær.

ARTIKEL 22

1. Denne konvention træder i kraft den **første** dag i den måned, som følger udløbet af en periode på tre måneder efter den dato, hvor tre af Europarådets medlemsstater har givet deres samtykke til at være bundet af konventionen i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 21.

2. For en medlemsstat, som senere giver sit samtykke til at være bundet af konventionen, træder den i kraft den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på tre måneder efter datoen for deponeringen af ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumentet.

ARTIKEL 23

1. Når denne konvention er trådt i kraft, kan Europarådets ministerkomité opfordre enhver stat, som ikke er medlem af Europarådet, til at tiltræde konventionen ved en beslutning, som er truffet med den majoritet, som er anført i artikel 20, litra d, i Europarådets statut, og ved enstemmig tilslutning fra repræsentanterne for de kontraherende stater, som har ret til at sidde i ministerrådet.

2. For en stat, som tiltræder konventionen, træder den i kraft den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på tre måneder efter datoen for deponeringen af tiltrædelsesinstrumentet hos Europarådets generalsekretær.

ARTIKEL 24

1. Enhver stat kan ved undertegnelsen eller depo-

neringen af sit ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrumentet angive det territorium eller de territorier, for hvilke denne konvention skal gælde.

2. Enhver stat kan på et senere tidspunkt ved en erklæring stilet til Europarådets generalsekretær udvide denne konvention til at gælde for ethvert andet territorium, der er angivet i erklæringen. For et sådant område træder konventionen i kraft den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på tre måneder efter den dato, da generalsekretæren modtog erklæringen.

3. Enhver erklæring, der er afgivet i henhold til de to foregående stykker, kan for så vidt angår ethvert deri nævnt territorium tilbagekaldes ved en meddelelse stilet til generalsekretæren. Tilbagekaldelsen får virkning den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på seks måneder efter den dato, da generalsekretæren modtog meddelelsen.

ARTIKEL 25

1. Enhver stat, som har to eller flere territoriale enheder med forskellige retssystemer i spørgsmål om forældremyndighed og om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed, kan ved undertegnelsen eller deponeringen af ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrumentet erklære, at denne konvention skal gælde for alle dens territoriale enheder eller en eller flere af dem.

2. En sådan stat kan på ethvert senere tidspunkt ved en erklæring stilet til Europarådets generalsekretær udvide denne konvention til at gælde for enhver anden territorial enhed, der er angivet i

erklæringen. For en sådan territorial enhed træder konventionen i kraft den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på tre måneder efter den dato, da generalsekretæren modtog erklæringen.

3. En erklæring, der er afgivet i henhold til de to foregående stykker, kan for så vidt angår enhver deri nævnt territorial enhed tilbagekaldes ved en meddelelse stilet til generalsekretæren. Tilbagekaldelsen får virkning den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på seks måneder efter den dato, da generalsekretæren modtog meddelelsen.

ARTIKEL 26

1. I forhold til en stat, som i spørgsmål om forældremyndighed har to eller flere retssystemer med hensyn til territorial anvendelse, skal:

- a. henvisning til loven om en persons bopæl eller statsborgerskab forstås som en henvisning til det retssystem, som er fastsat ved gældende regler i denne stat, eller hvis sådanne regler ikke eksisterer, til det retssystem, som den berørte person har stærkest tilknytning **til**;
- b. henvisning til oprindelsesstaten eller til modtagerstaten, alt efter omstændighederne, forstås som en henvisning til den territoriale enhed, hvor afgørelsen blev truffet, eller den territoriale enhed, hvor der er fremsat anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse af **af-**gørelsen eller om tilbagegivelse af barnet.

2. Stk. 1, litra a, i denne artikel finder tilsvarende anvendelse i forhold til stater, som i spørgsmål om forældremyndighed har to eller flere

retssystemer med hensyn til anvendelse på person.

ARTIKEL 27

1. Enhver stat kan ved undertegnelsen eller deponeringen af ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrumentet erklære, at den benytter sig af et eller flere af de forbehold, som er nævnt i artikel 6, stk. 3, artikel 17 og artikel 18. Ingen andre forbehold kan tages.

2. Enhver kontraherende stat, som har taget forbehold i medfør af denne artikels stk. 1, kan helt eller delvis tilbagekalde dette ved en erklæring derom stilet til Europarådets generalsekretær. Tilbagekaldelsen får virkning fra **den** dato, da generalsekretæren modtog erklæringen.

ARTIKEL 28

Efter udgangen af det tredje år efter den dag, da denne konvention trådte i kraft, skal Europarådets generalsekretær på et hvilket som helst tidspunkt efter denne dato på eget initiativ invitere repræsentanter for centralmyndighederne, som er udpeget af de kontraherende stater, til at mødes for at undersøge og lette anvendelsen af konventionen. Enhver medlemsstat af Europarådet, som ikke er deltager i konventionen, kan lade sig repræsentere ved en observatør. En rapport skal udarbejdes fra hver af disse møder og videresendes til Europarådets ministerkomité til orientering.

ARTIKEL 29

1. En part kan når som helst opsigte denne konvention ved at give meddelelse derom til Europarådets

generalsekretær.

2. Opsigelsen får virkning fra den første dag i den måned, som følger udløbet af en periode på seks måneder efter den dato, da generalsekretæren modtog meddelelsen.

ARTIKEL 30

Europarådets generalsekretær skal underrette Europarådets medlemsstater og enhver stat, som har tiltrådt denne konvention, om:

- a. enhver undertegnelse;
- b. deponering af ethvert ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument;
- c. enhver ikrafttrædelsesdag for denne konvention i henhold til artiklerne 22, 23, 24 og 25;
- d. andre dokumenter, erklæringer eller meddelelser med tilknytning til denne konvention

Til bekræftelse heraf har undertegnede dertil behørigt befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Udfærdiget i Luxembourg den 20. maj 1980 på engelsk og fransk, idet begge tekster har samme gyldighed, i ét eksemplar, som skal opbevares i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekretær skal oversende bekræftede genparter til hver af Europarådets medlemsstater samt til enhver stat, som er blevet opfordret til at tiltræde denne konvention.

EUROPEAN CONVENTION
ON RECOGNITION AND ENFORCEMENT
OF DECISIONS CONCERNING CUSTODY
OF CHILDREN AND ON RESTORATION
OF CUSTODY OF CHILDREN

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Recognising that in the member States of the Council of Europe the welfare of the child is of overriding importance in reaching decisions concerning his custody ;

Considering that the making of arrangements to ensure that decisions concerning the custody of a child can be more widely recognised and enforced will provide greater protection of the welfare of children ;

Considering it desirable, with this end in view, to emphasise that the right of access of parents is a normal corollary to the right of custody ;

Noting the increasing number of cases where children have been improperly removed across an international frontier and the difficulties of securing adequate solutions to the problems caused by such cases ;

Desirous of making suitable provision to enable the custody of children which has been arbitrarily interrupted to be restored ;

Convinced of the desirability of making arrangements for this purpose answering to different needs and different circumstances ;

Desiring to establish legal co-operation between their authorities,

Have agreed as follows :

Article 1

For the purposes of this Convention :

- a. *child* means a person of any nationality, so long as he is under 16 years of age and has not the right to decide on his own place of residence under the law of his habitual residence, the law of his nationality or the internal law of the State addressed ;
- b. *authority* means a judicial or administrative authority ;
- c. *decision relating to custody* means a decision of an authority in so far as it relates to the care of the person of the child, including the right to decide on the place of his residence, or to the right of access to him ;
- d. *improper removal* means the removal of a child across an international frontier in breach of a decision relating to his custody which has been given in a Contracting State and which is enforceable in such a State ; improper removal also includes :
 - i. the failure to return a child across an international frontier at the end of a period of the exercise of the right of access to this child or at the end of any other temporary stay in a territory other than that where the custody is exercised ;
 - ii. a removal which is subsequently declared unlawful within the meaning of Article 12.

PART I

Central authorities

Article 2

1. Each Contracting State shall appoint a central authority to carry out the functions provided for by this Convention.
2. Federal States and States with more than one legal system shall be free to appoint more than one central authority and shall determine the extent of their competence.
3. The Secretary General of the Council of Europe shall be notified of any appointment under this Article.

Article 3

1. The central authorities of the Contracting States shall co-operate with each other and promote co-operation between the competent authorities in their respective countries. They shall act with all necessary despatch.
2. With a view to facilitating the operation of this Convention, the central authorities of the Contracting States :
 - a. shall secure the transmission of requests for information coming from competent authorities and relating to legal or factual matters concerning pending proceedings ;
 - b. shall provide each other on request with information about their law relating to the custody of children and any changes in that law ;
 - c. shall keep each other informed of any difficulties likely to arise in applying the Convention and, as far as possible, eliminate obstacles to its application.

Article 4

1. Any person who has obtained in a Contracting State a decision relating to the custody of a child and who wishes to have that decision recognised or enforced in another Contracting State may submit an application for this purpose to the central authority in any Contracting State.
2. The application shall be accompanied by the documents mentioned in Article 13.
3. The central authority receiving the application, if it is not the central authority in the State addressed, shall send the documents directly and without delay to that central authority.
4. The central authority receiving the application may refuse to intervene where it is manifestly clear that the conditions laid down by this Convention are not satisfied.
5. The central authority receiving the application shall keep the applicant informed without delay of the progress of his application.

Article 5

1. The central authority in the State addressed shall take or cause to be taken without delay all steps which it considers to be appropriate, if necessary by instituting proceedings before its competent authorities, in order :
 - a. to discover the whereabouts of the child ;
 - b. to avoid, in particular by any necessary provisional measures, prejudice to the interests of the child or of the applicant ;

- c. to secure the recognition or enforcement of the decision ;
- d. to secure the delivery of the child to the applicant where enforcement is granted ;

- e. to inform the requesting authority of the measures taken and their results.

2. Where the central authority in the State addressed has reason to believe that the child is in the territory of another Contracting State it shall send the documents directly and without delay to the central authority of that State.

3. With the exception of the cost of repatriation, each Contracting State undertakes not to claim any payment from an applicant in respect of any measures taken under paragraph 1 of this Article by the central authority of that State on the applicant's behalf, including the costs of proceedings and, where applicable, the costs incurred by the assistance of a lawyer.

4. If recognition or enforcement is refused, and if the central authority of the State addressed considers that it should comply with a request by the applicant to bring in that State proceedings concerning the substance of the case, that authority shall use its best endeavours to secure the representation of the applicant in the proceedings under conditions no less favourable than those available to a person who is resident in and a national of that State and for this purpose it may, in particular, institute proceedings before its competent authorities.

Article 6

1. Subject to any special agreements made between the central authorities concerned and to the provisions of paragraph 3 of this Article :

a. communications to the central authority of the State addressed shall be made in the official language or in one of the official languages of that State or be accompanied by a translation into that language ;

b. the central authority of the State addressed shall nevertheless accept communications made in English or in French or accompanied by a translation into one of these languages.

2. Communications coming from the central authority of the State addressed, including the results of enquiries carried out, may be made in the official language or one of the official languages of that State or in English or French.

3. A Contracting State may exclude wholly or partly the provisions of paragraph 1.b of this Article. When a Contracting State has made this reservation any other Contracting State may also apply the reservation in respect of that State.

PART II

Recognition and enforcement of decisions and restoration of custody of children

Article 7

A decision relating to custody given in a Contracting State shall be recognised and, where it is enforceable in the State of origin, made enforceable in every other Contracting State.

Article 8

1. In the case of an improper removal, the central authority of the State addressed shall cause steps to be taken forthwith to restore the custody of the child where :

a. at the time of the institution of the proceedings in the State where the decision was given or at the time of the improper removal, if earlier, the child and his parents had as their

sole nationality the nationality of that State and the child had his habitual residence in the territory of that State, and

b. a request for the restoration was made to a central authority within a period of six months from the date of the improper removal.

2. If, in accordance with the law of the State addressed, the requirements of paragraph 1 of this Article cannot be complied with without recourse to a judicial authority, none of the grounds of refusal specified in this Convention shall apply to the judicial proceedings.

3. Where there is an agreement officially confirmed by a competent authority between the person having the custody of the child and another person to allow the other person a right of access, and the child, having been taken abroad, has not been restored at the end of the agreed period to the person having the custody, custody of the child shall be restored in accordance with paragraphs 1, 2 and 3 of this Article. The same shall apply in the case of a decision of the competent authority granting such a right to a person who has not the custody of the child.

Article 9

1. In cases of improper removal, other than those dealt with in Article 8, in which an application has been made to a central authority within a period of six months from the date of the removal, recognition and enforcement may be refused only if :

a. in the case of a decision given in the absence of the defendant or his legal representative, the defendant was not duly served with the document which instituted the proceedings or an equivalent document in sufficient time to enable him to arrange his defence ; but such a failure to effect service cannot constitute a ground for refusing recognition or enforcement where service was not effected because the defendant had concealed his whereabouts from the person who instituted the proceedings in the State of origin ;

b. in the case of a decision given in the absence of the defendant or his legal representative, the competence of the authority giving the decision was not founded :

i. on the habitual residence of the defendant, or

ii. on the last common habitual residence of the child's parents, at least one parent being still habitually resident there, or

iii. on the habitual residence of the child ;

c. the decision is incompatible with a decision relating to custody which became enforceable in the State addressed before the removal of the child, unless the child has had his habitual residence in the territory of the requesting State for one year before his removal.

2. Where no application has been made to a central authority, the provisions of paragraph 1 of this Article shall apply equally, if recognition and enforcement are requested within six months from the date of the improper removal.

3. In no circumstances may the foreign decision be reviewed as to its substance.

Article 10

1. In cases other than those covered by Articles 8 and 9, recognition and enforcement may be refused not only on the grounds provided for in Article 9 but also on any of the following grounds :

a. if it is found that the effects of the decision are manifestly incompatible with the fundamental principles of the law relating to the family and children in the State addressed ;

b. if it is found that by reason of a change in the circumstances including the passage of time but not including a mere change in the residence of the child after an improper removal,

the effects of the original decision are manifestly no longer in accordance with the welfare of the child ;

- c. if at the time when the proceedings were instituted in the State of origin :
 - i. the child was a national of the State addressed or was habitually resident there and no such connection existed with the State of origin ;
 - ii. the child was a national both of the State of origin and of the State addressed and was habitually resident in the State addressed ;
 - d. if the decision is incompatible with a decision given in the State addressed or enforceable in that State after being given in a third State, pursuant to proceedings begun before the submission of the request for recognition or enforcement, and if the refusal is in accordance with the welfare of the child.
2. In the same cases, proceedings for recognition or enforcement may be adjourned on any of the following grounds :
- a. if an ordinary form of review of the original decision has been commenced ;
 - h. if proceedings relating to the custody of the child, commenced before the proceedings in the State of origin were instituted, are pending in the State addressed ;
 - c. if another decision concerning the custody of the child is the subject of proceedings for enforcement or of any other proceedings concerning the recognition of the decision.

Article 11

1. Decisions on rights of access and provisions of decisions relating to custody which deal with the right of access shall be recognised and enforced subject to the same conditions as other decisions relating to custody.
2. However, the competent authority of the State addressed may fix the conditions for the implementation and exercise of the right of access taking into account, in particular, undertakings given by the parties on this matter.
3. Where no decision on the right of access has been taken or where recognition or enforcement of the decision relating to custody is refused, the central authority of the State addressed may apply to its competent authorities for a decision on the right of access, if the person claiming a right of access so requests.

Article 12

Where, at the time of the removal of a child across an international frontier, there is no enforceable decision given in a Contracting State relating to his custody, the provisions of this Convention shall apply to any subsequent decision, relating to the custody of that child and declaring the removal to be unlawful, given in a Contracting State at the request of any interested person.

PART III

Procedure

Article 13

1. A request for recognition or enforcement in another Contracting State of a decision relating to custody shall be accompanied by :
 - a. a document authorising the central authority of the State addressed to act on behalf of the applicant or to designate another representative for that purpose ;

- b.* a copy of the decision which satisfies the necessary conditions of authenticity ;
 - c.* in the case of a decision given in the absence of the defendant or his legal representative, a document which establishes that the defendant was duly served with the document which instituted the proceedings or an equivalent document ;
 - d.* if applicable, any document which establishes that, in accordance with the law of the State of origin, the decision is enforceable ;
 - e.* if possible, a statement indicating the whereabouts or likely whereabouts of the child in the State addressed ;
 - f.* proposals as to how the custody of the child should be restored.
2. The documents mentioned above shall, where necessary, be accompanied by a translation according to the provisions laid down in Article 6.

Article 14

Each Contracting State shall apply a simple and expeditious procedure for recognition and enforcement of decisions relating to the custody of a child. To that end it shall ensure that a request for enforcement may be lodged by simple application.

Article 15

1. Before reaching a decision under paragraph 1.*b* of Article 10, the authority concerned in the State addressed :
- a.* shall ascertain the child's views unless this is impracticable having regard in particular to his age and understanding ; and
 - b.* may request that any appropriate enquiries be carried out.
2. The cost of enquiries in any Contracting State shall be met by the authorities of the State where they are carried out.

Requests for enquiries and the results of enquiries may be sent to the authority concerned through the central authorities.

Article 16

For the purposes of this Convention, no legalisation or any like formality may be required.

PART IV

Reservations

Article 17

1. A Contracting State may make a reservation that, in cases covered by Articles 8 and 9 or either of these Articles, recognition and enforcement of decisions relating to custody may be refused on such of the grounds provided under Article 10 as may be specified in the reservation.
2. Recognition and enforcement of decisions given in a Contracting State which has made the reservation provided for in paragraph 1 of this Article may be refused in any other Contracting State on any of the additional grounds referred to in that reservation.

Article 18

A Contracting State may make a reservation that it shall not be bound by the provisions of Article 12. The provisions of this Convention shall not apply to decisions referred to in Article 12 which have been given in a Contracting State which has made such a reservation.

PART V

Other instruments

Article 19

This Convention shall not exclude the possibility of relying on any other international instrument in force between the State of origin and the State addressed or on any other law of the State addressed not derived from an international agreement for the purpose of obtaining recognition or enforcement of a decision.

Article 20

1. This Convention shall not affect any obligations which a Contracting State may have towards a non-contracting State under an international instrument dealing with matters governed by this Convention.

2. When two or more Contracting States have enacted uniform laws in relation to custody of children or created a special system of recognition or enforcement of decisions in this field, or if they should do so in the future, they shall be free to apply, between themselves, those laws or that system in place of this Convention or any part of it. In order to avail themselves of this provision the States shall notify their decision to the Secretary General of the Council of Europe. Any alteration or revocation of this decision must also be notified.

PART VI

Final clauses

Article 21

This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 22

1. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which three member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 21.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 23

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for by Article 20.d of the Statute and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee.

2. In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 24

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 25

1. A State which has two or more territorial units in which different systems of law apply in matters of custody of children and of recognition and enforcement of decisions relating to custody may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention shall apply to all its territorial units or to one or more of them.

2. Such a State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territorial unit specified in the declaration. In respect of such territorial unit the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territorial unit specified in such declaration, be withdrawn by notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 26

1. In relation to a State which has in matters of custody two or more systems of law of territorial application :

a. reference to the law of a person's habitual residence or to the law of a person's nationality shall be construed as referring to the system of law determined by the rules in force in that State or, if there are no such rules, to the system of law with which the person concerned is most closely connected ;

b. reference to the State of origin or to the State addressed shall be construed as referring, as the case may be, to the territorial unit where the decision was given or to the territorial unit where recognition or enforcement of the decision or restoration of custody is requested.

2. Paragraph *1.a* of this Article also applies *mutatis mutandis* to States which have in matters of custody two or more systems of law of personal application.

Article 27

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of one or more of the reservations provided for in paragraph 3 of Article 6, Article 17 and Article 18 of this Convention. No other reservation may be made.

2. Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 28

At the end of the third year following the date of the entry into force of this Convention and, on his own initiative, at any time after this date, the Secretary General of the Council of Europe shall invite the representatives of the central authorities appointed by the Contracting States to meet in order to study and to facilitate the functioning of the Convention. Any member State of the Council of Europe not being a party to the Convention may be represented by an observer. A report shall be prepared on the work of each of these meetings and forwarded to the Committee of Ministers of the Council of Europe for information.

Article 29

1. Any Party may at any time denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 30

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Convention, of :

- a. any signature ;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession ;
- c. any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 22, 23, 24 and 25 ;
- d. any other act, notification or communication relating to this Convention.

CONVENTION EUROPÉENNE

SUR LA RECONNAISSANCE ET L'EXÉCUTION

DES DÉCISIONS EN MATIÈRE DE GARDE DES ENFANTS

ET LE RÉTABLISSEMENT DE LA GARDE DES ENFANTS

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires de la présente Convention,

Reconnaissant que dans les Etats membres du Conseil de l'Europe la prise en considération de l'intérêt de l'enfant est d'une importance décisive en **matière** de décisions concernant sa garde ;

Considérant que l'institution de mesures destinées à faciliter la reconnaissance et l'exécution des décisions concernant la garde d'un enfant aura pour effet d'assurer une meilleure protection de l'intérêt des enfants ;

Estimant souhaitable, dans ce but, de souligner que le droit de visite des parents est le corollaire normal du droit de garde ;

Constatant le nombre croissant de cas où des enfants ont été déplacés sans droit à travers une frontière internationale et les difficultés rencontrées pour résoudre de manière adéquate les problèmes soulevés par ces cas ;

Désireux d'introduire des dispositions appropriées permettant le rétablissement de la garde des enfants lorsque cette garde a été arbitrairement interrompue ;

Convaincus de l'opportunité de prendre, à cet effet, des mesures adaptées aux différents besoins et aux différentes circonstances ;

Désireux d'établir des relations de coopération judiciaire entre leurs autorités,

Sont convenus de ce qui suit :

Article 1

Aux fins de la présente Convention, on entend **par** :

- a. *enfant* : une personne, quelle que soit sa nationalité, pour autant qu'elle n'a pas encore atteint l'âge de 16 ans et qu'elle n'a pas le droit de fixer elle-même sa résidence selon la loi de sa résidence habituelle ou de sa nationalité ou selon la loi interne de l'Etat requis ;
- b. *autorité* : toute autorité judiciaire ou administrative ;
- c. *décision relative à la garde* : toute décision d'une autorité dans la mesure où elle statue sur le soin de la personne de l'enfant, y compris le droit de fixer sa résidence, ainsi que sur le droit de visite ;
- d. *déplacement sans droit* : le déplacement d'un enfant à travers une frontière internationale en violation d'une décision relative à sa garde rendue dans un Etat contractant et exécutoire dans un tel Etat ; est aussi considéré comme déplacement sans droit :
 - i. le non-retour d'un enfant à travers une frontière internationale, à l'issue de la période d'exercice d'un droit de visite relatif à cet enfant ou à l'issue de tout autre séjour temporaire dans un territoire autre que celui dans lequel s'exerce la garde ;
 - ii. un déplacement déclaré ultérieurement comme illicite au sens de l'article 12.

TITRE I

Autorités centrales

Article 2

1. Chaque Etat contractant désignera une autorité centrale qui exercera les fonctions prévues dans la présente Convention.
2. Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs autorités centrales dont ils déterminent les compétences.
3. Toute désignation effectuée en application du présent article doit être notifiée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 3

1. Les autorités centrales des Etats contractants doivent coopérer entre elles et promouvoir une concertation entre les autorités compétentes de leurs pays respectifs. Elles doivent agir avec toute la diligence nécessaire.
2. En vue de faciliter la mise en œuvre de la présente Convention, les autorités centrales des Etats contractants :
 - a. assurent la transmission des demandes de renseignements émanant des autorités compétentes et qui concernent des points de droit ou de fait relatifs à des procédures en cours ;
 - b. se communiquent réciproquement sur leur demande des renseignements concernant leur droit relatif à la garde des enfants et son évolution ;
 - c. se tiennent mutuellement informées des difficultés susceptibles de s'élever à l'occasion de l'application de la Convention et s'emploient, dans toute la mesure du possible, à lever les obstacles à son application.

Article 4

1. Toute personne qui a obtenu dans un Etat contractant une décision relative à la garde d'un enfant et qui désire obtenir dans un autre Etat contractant la reconnaissance ou l'exécution de cette décision peut s'adresser, à cette fin, par requête, à l'autorité centrale de tout Etat contractant.
2. La requête doit être accompagnée des documents mentionnés à l'article 13.
3. L'autorité centrale saisie, si elle est autre que l'autorité centrale de l'Etat requis, transmet les documents à cette dernière par voie directe et sans délai.
4. L'autorité centrale saisie peut refuser son intervention lorsqu'il est manifeste que les conditions requises par la présente Convention ne sont pas remplies.
5. L'autorité centrale saisie informe sans délai le demandeur des suites de sa demande.

Article 5

1. L'autorité centrale de l'Etat requis prend ou fait prendre dans les plus brefs délais toutes dispositions qu'elle juge appropriées, en saisissant, le cas échéant, ses autorités compétentes, pour :
 - a. retrouver le lieu où se trouve l'enfant ;
 - b. éviter, notamment par les mesures provisoires nécessaires, que les intérêts de l'enfant ou du demandeur ne soient lésés ;

que ses parents avaient la seule nationalité de cet Etat et que l'enfant avait sa résidence habituelle sur le territoire dudit Etat, et

b. qu'une autorité centrale a été saisie de la demande de restitution dans un délai de six mois à partir du déplacement sans droit.

2. Si, conformément à la loi de l'Etat requis, il ne peut être satisfait aux prescriptions du paragraphe 1 du présent article sans l'intervention d'une autorité judiciaire, aucun des motifs de refus prévus dans la présente Convention ne s'appliquera dans la procédure judiciaire.

3. Si un accord homologué par une autorité compétente est intervenu entre la personne qui a la garde de l'enfant et une autre personne pour accorder à celle-ci un droit de visite et qu'à l'expiration de la période convenue l'enfant, ayant été emmené à l'étranger, n'a pas été restitué à la personne qui en avait la garde, il est procédé au rétablissement du droit de garde conformément aux paragraphes *b* et 2 du présent article. Il en est de même en cas de décision de l'autorité compétente accordant ce même droit à une personne qui n'a pas la garde de l'enfant.

Article 9

1. Dans les cas de déplacement sans droit autres que ceux prévus à l'article 8 et si une autorité centrale a été saisie dans un délai de six mois à partir du déplacement, la reconnaissance et l'exécution ne peuvent être refusées que :

a. si, lorsqu'il s'agit d'une décision rendue en l'absence du défendeur ou de son représentant légal, l'acte introductif d'instance ou un acte équivalent n'a pas été signifié ou notifié au défendeur régulièrement et en temps utile pour qu'il puisse se défendre ; toutefois, cette absence de signification ou de notification ne saurait constituer une cause de refus de reconnaissance ou d'exécution lorsque la signification ou la notification n'a pas eu lieu parce que le défendeur a dissimulé l'endroit où il se trouve à la personne qui a engagé l'instance dans l'Etat d'origine ;

b. si, lorsqu'il s'agit d'une décision rendue en l'absence du défendeur ou de son représentant légal, la compétence de l'autorité qui l'a rendue n'est pas fondée :

i. sur la résidence habituelle du défendeur, ou

ii. sur la dernière résidence habituelle commune des parents de l'enfant pour autant que l'un d'eux y réside encore habituellement, ou

iii. sur la résidence habituelle de l'enfant ;

c. si la décision est incompatible avec une décision relative à la garde devenue exécutoire dans l'Etat requis avant le déplacement de l'enfant, à moins que l'enfant n'ait eu sa résidence habituelle sur le territoire de l'Etat requérant dans l'année précédant son déplacement.

2. Si aucune autorité centrale n'a été saisie, les dispositions du paragraphe 1 du présent article sont également applicables lorsque la reconnaissance et l'exécution sont demandées dans un délai de six mois à partir du déplacement sans droit.

3. En aucun cas, la décision ne peut faire l'objet d'un examen au fond.

Article 10

1. Dans les cas autres que ceux visés aux articles 8 et 9, la reconnaissance ainsi que l'exécution peuvent être refusées non seulement pour les motifs prévus à l'article 9, mais en outre pour l'un des motifs suivants :

a. s'il est constaté que les effets de la décision sont manifestement incompatibles avec les principes fondamentaux du droit régissant la famille et les enfants dans l'Etat requis ;

b. s'il est constaté qu'en raison de changements de circonstances incluant l'écoulement du temps mais excluant le seul changement **de résidence de l'enfant à la suite d'un déplacement**

sans droit, les effets de la décision d'origine ne sont manifestement plus conformes à l'intérêt de l'enfant ;

c. si, au moment de l'introduction de l'instance dans l'Etat d'origine :

- i. l'enfant avait la nationalité de l'Etat requis ou sa résidence habituelle dans cet Etat alors qu'aucun de ces liens de rattachement n'existait avec l'Etat d'origine ;
- ii. l'enfant avait à la fois la nationalité de l'Etat d'origine et de l'Etat requis et sa résidence habituelle dans l'Etat requis ;

d. si la décision est incompatible avec une décision rendue, soit dans l'Etat requis, soit dans un Etat tiers tout en étant exécutoire dans l'Etat requis, à la suite d'une procédure engagée avant l'introduction de la demande de reconnaissance ou d'exécution, et si le refus est conforme à l'intérêt de l'enfant.

2. Dans les mêmes cas, la procédure en reconnaissance ainsi que la procédure en exécution peuvent être suspendues pour l'un des motifs suivants :

a. si la décision d'origine fait l'objet d'un recours ordinaire ;

b. si une procédure concernant la garde de l'enfant, engagée avant que la procédure dans l'Etat d'origine n'ait été introduite, est pendante dans l'Etat requis ;

c. si une autre décision relative à la garde de l'enfant fait l'objet d'une procédure d'exécution ou de toute autre procédure relative à la reconnaissance de cette décision.

Article 11

1. Les décisions sur le droit de visite et les dispositions des décisions relatives à la garde qui portent sur le droit de visite sont reconnues et mises à exécution dans les mêmes conditions que les autres décisions relatives à la garde.

2. Toutefois, l'autorité compétente de l'Etat requis peut fixer les modalités de la mise en œuvre et de l'exercice du droit de visite compte tenu notamment des engagements pris par les parties à ce sujet.

3. Lorsqu'il n'a pas été statué sur le droit de visite ou lorsque la reconnaissance ou l'exécution de la décision relative à la garde est refusée, l'autorité centrale de l'Etat requis peut saisir ses autorités compétentes pour statuer sur le droit de visite, à la demande de la personne invoquant ce droit.

Article 12

Lorsqu'à la date à laquelle l'enfant est déplacé à travers une frontière internationale il n'existe pas de décision exécutoire sur sa garde rendue dans un Etat contractant, les dispositions de la présente Convention s'appliquent à toute décision ultérieure relative à la garde de cet enfant et déclarant le déplacement illicite, rendue dans un Etat contractant à la demande de toute personne intéressée.

TITRE III

Procédure

Article 13

1. La demande tendant à la reconnaissance ou l'exécution dans un autre Etat contractant d'une décision relative à la garde doit être accompagnée :

a. d'un document habilitant l'autorité centrale de l'Etat requis à agir au nom du requérant ou à désigner à cette fin un autre représentant ;

b. d'une expédition de la décision réunissant les conditions nécessaires à son authenticité ;
c. lorsqu'il s'agit d'une décision rendue en l'absence du défendeur ou de son représentant légal, de tout document de nature à établir que l'acte introductif d'instance ou un acte équivalent a été régulièrement signifié ou notifié au défendeur ;

d. le cas échéant, de tout document de nature à établir que, selon la loi de l'Etat d'origine, la décision est exécutoire ;

e. si possible, d'un exposé indiquant le lieu où pourrait se trouver l'enfant dans l'Etat requis ;

f. de propositions sur les modalités du rétablissement de la garde de l'enfant.

2. Les documents mentionnés ci-dessus doivent, le cas échéant, être accompagnés d'une traduction selon les règles établies à l'article 6.

Article 14

Tout Etat contractant applique à la reconnaissance et à l'exécution d'une décision relative à la garde une procédure simple et rapide. A cette fin, il veille à ce que la demande *d'exequatur* puisse être introduite sur simple requête.

Article 15

1. Avant de statuer sur l'application du paragraphe 1.6 de l'article 10, l'autorité relevant de l'Etat requis :

a. doit prendre connaissance du point de vue de l'enfant, à moins qu'il n'y ait une impossibilité pratique, eu égard notamment à l'âge et à la capacité de discernement de celui-ci ;
et

b. peut demander que des enquêtes appropriées soient effectuées.

2. Les frais des enquêtes effectuées dans un Etat contractant sont à la charge de l'Etat dans lequel elles ont été effectuées.

3. Les demandes d'enquête et leurs résultats peuvent être adressés à l'autorité concernée par l'intermédiaire des autorités centrales.

Article 16

Aux fins de la présente Convention, aucune légalisation ni formalité analogue ne peut être exigée.

TITRE IV

Réserves

Article 17

1. Tout Etat contractant peut faire la réserve selon laquelle, dans les cas prévus aux articles 8 et 9 ou à l'un de ces articles, la reconnaissance et l'exécution des décisions relatives à la garde pourront être refusées pour ceux des motifs prévus à l'article 10 qui seront indiqués dans la réserve.

2. La reconnaissance et l'exécution des décisions rendues dans un Etat contractant ayant fait la réserve prévue au paragraphe 1 du présent article peuvent être refusées dans tout autre Etat contractant pour l'un des motifs additionnels indiqués dans cette réserve.

Article 18

Tout Etat contractant peut faire la réserve selon laquelle il n'est pas lié par les dispositions de l'article 12. Les dispositions de la présente Convention ne s'appliquent pas aux décisions visées à l'article 12 qui ont été rendues dans un Etat contractant qui a fait cette réserve.

TITRE V

Autres instruments

Article 19

La présente Convention n'empêche pas qu'un autre instrument international liant l'Etat d'origine et l'Etat requis ou le droit non conventionnel de l'Etat requis soient invoqués pour obtenir la reconnaissance ou l'exécution d'une décision.

Article 20

1. La présente Convention ne porte pas atteinte aux engagements qu'un Etat contractant peut avoir à l'égard d'un Etat non contractant en vertu d'un instrument international portant sur des matières régies par la présente Convention.

2. Lorsque deux ou plusieurs Etats contractants ont établi ou viennent à établir une législation uniforme dans le domaine de la garde des enfants ou un système particulier de reconnaissance ou d'exécution des décisions dans ce domaine, ils auront la faculté d'appliquer entre eux cette législation ou ce système à la place de la présente Convention ou de toute partie de celle-ci. Pour se prévaloir de cette disposition, ces Etats devront notifier leur décision au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Toute modification ou révocation de cette décision doit également être notifiée.

TITRE VI

Clauses finales

Article 21

La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe. Elle sera soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 22

1. La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle trois Etats membres du Conseil de l'Europe auront exprimé leur consentement à être liés par la Convention conformément aux dispositions de l'article 21.

2. Pour tout Etat membre qui exprimera ultérieurement son consentement à être lié par la Convention, celle-ci entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 23

1. Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra inviter tout Etat non membre du Conseil à adhérer à la présente Convention par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut, et à l'unanimité des représentants des Etats contractants ayant le droit de siéger au Comité.

2. Pour tout Etat adhérent, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 24

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2. Tout Etat peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans la déclaration. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3. Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général. Le retrait prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 25

1. Un Etat qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent en matière de garde des enfants et de reconnaissance et d'exécution de décisions relatives à la garde peut, au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ces unités territoriales ou à une ou plusieurs d'entre elles.

2. Il peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à toute autre unité territoriale désignée dans la déclaration. La Convention entrera en vigueur à l'égard de cette unité territoriale le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3. Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra être retirée, en ce qui concerne toute unité territoriale désignée dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général. Le retrait prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 26

1. Au regard d'un Etat qui, en matière de garde des enfants, a deux ou plusieurs systèmes de droit d'application territoriale :

a. la référence à la loi de la résidence habituelle ou de la nationalité d'une personne doit être entendue comme référence au système de droit déterminé par les règles en vigueur dans cet Etat ou, à défaut de telles règles, au système avec lequel la personne concernée a les liens les plus étroits ;

b. la référence à l'Etat d'origine ou à l'Etat requis doit être entendue, selon le cas, comme référence à l'unité territoriale dans laquelle la décision a été rendue ou à l'unité territoriale dans laquelle la reconnaissance ou l'exécution de la décision ou le rétablissement de la garde est demandé.

2. Le paragraphe *a* du présent article s'applique également *mutatis mutandis* aux Etats qui, en matière de garde des enfants, ont deux ou plusieurs systèmes de droit d'application personnelle.

Article 27

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, déclarer faire usage d'une ou plusieurs réserves figurant au paragraphe 3 de l'article 6, à l'article 17 et à l'article 18 de la présente Convention. Aucune autre réserve n'est admise.
2. Tout Etat contractant qui a formulé une réserve en vertu de paragraphe précédent peut la retirer en tout ou en partie en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Le retrait prendra effet à la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 28

A l'issue de la troisième année qui suit la date d'entrée en vigueur de la présente Convention et, à son initiative, à tout autre moment après cette date, le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe invitera les représentants des autorités centrales désignées par les Etats contractants à se réunir en vue d'étudier et de faciliter le fonctionnement de la Convention. Tout Etat membre du Conseil de l'Europe qui n'est pas partie à la Convention pourra se faire représenter par un observateur. Les travaux de chacune de ces réunions feront l'objet d'un rapport qui sera adressé pour information au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe.

Article 29

1. Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.
2. La dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 30

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera **aux** Etats membres du Conseil et à tout Etat ayant adhéré à la présente Convention :

- a. toute signature ;
- b. le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion ;
- c. toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à ses articles 22, 23, 24 et 25 ;
- d. tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention.

Oversættelse

Konventionen om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser.

De stater, som har undertegnet denne konvention, og som er fast overbeviste om, at hensynet til, hvad der er bedst for barnet, er af største vigtighed ved spørgsmål om forældremyndighed,

ønsker at beskytte børn på internationalt plan mod de skadelige virkninger af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse og at etablere fremgangsmåder for at sikre, at børnene umiddelbart tilbagegives til den stat, hvor de har bopæl, samt at sikre beskyttelse af samværsret,

har besluttet at indgå en konvention herom, og er blevet enige om følgende bestemmelser:

KAPITEL 1

Konventionens anvendelsesområde

ARTIKEL 1

Formålet med denne konvention er, at:

- a. sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat; og
- b. sørge for, at forældremyndighed og samværsret i en kontraherende stat bliver effektivt respekteret i

andre kontraherende stater.

ARTIKEL 2

De kontraherende stater skal tage alle nødvendige skridt til at sikre, at konventionens formål opfyldes inden for deres territorier. I dette øjemed skal de anvende de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed.

ARTIKEL 3

Bortførelse eller tilbageholdelse af et barn skal anses for ulovlig, hvis:

- a. den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen; og
- b. disse rettigheder faktisk blev udøvet, enten i fællesskab eller alene, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke bortførelsen eller tilbageholdelsen var sket.

Forældremyndigheden som nævnt i denne artikels litra a kan i første række støttes på loven eller på en retlig eller administrativ afgørelse, men også på aftale, som har retlig gyldighed ifølge loven i den pågældende stat.

ARTIKEL 4

Konventionen skal gælde for ethvert barn, som havde bopæl i en kontraherende stat umiddelbart inden krænkelsen af forældremyndigheden eller samværsretten. Konventionen skal ophøre med at gælde, når barnet er fyldt 16 år.

ARTIKEL 5

I denne konvention skal:

- a. "forældremyndighed" omfatte retten til at drage omsorg for barnets person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo;
- b. "samværsret" omfatte retten til at bringe barnet til et andet sted end dets bopæl for et begrænset tidsrum.

KAPITEL II

Centralmyndigheder

ARTIKEL 6

Enhver kontraherende stat skal udpege en centralmyndighed til at udføre de opgaver, som efter konventionen pålægges sådanne myndigheder.

Føderale stater, stater med mere end ét retssystem eller stater, som har autonome territoriale organisationer, kan udpege mere end én centralmyndighed og kan angive disse myndigheders territoriale kompetence. Stater, som har udpeget mere end én centralmyndighed, skal angive den centralmyndighed, hvortil anmodninger kan sendes til videregivelse til den kompetente centralmyndighed i den pågældende stat.

ARTIKEL 7

Centralmyndighederne skal samarbejde med hinanden og fremme samarbejdet mellem de kompetente myndigheder i deres respektive stater for at sikre, at børn bliver tilbagegivet umiddelbart og for at opnå de øvrige formål med denne konvention.

De skal særlig, enten direkte eller gennem mellemed, tage alle passende forholdsregler for at:

- a. finde ud af, hvor et ulovligt bortført eller tilbageholdt barn befinder sig;
- b. hindre, at barnet tager yderligere skade eller at de berørte parterets retsstilling forringes ved at tage midlertidige forholdsregler eller ved at sørge for at der tages sådanne forholdsregler;
- c. sikre den frivillige tilbagegivelse af barnet eller tilvejebringe en forligsmæssig løsning;
- d. udveksle oplysninger vedrørende barnets sociale baggrund, hvis dette er ønskeligt;
- e. fremskaffe generelle oplysninger vedrørende deres egen stats lovgivning, som har forbindelse med anvendelsen af konventionen;
- f. indlede eller lette gennemførelsen af retlige eller administrative skridt for at få barnet tilbagegivet og, om nødvendigt, træffe foranstaltninger til at gennemføre og sikre en reel udøvelse af **samværsretten**;
- g. hvis omstændighederne kræver det, tilvejebringe eller gøre det lettere at opnå retshjælp og anden juridisk bistand, herunder advokatbistand.
- h. gennemføre sådanne administrative foranstaltninger, som måtte være nødvendige og hensigtsmæssige for at sikre, at barnet tilbagegives i god behold;
- i. holde hinanden underrettet om, hvordan denne konvention virker og, så vidt muligt, fjerne hindringer, for dens anvendelse.

KAPITEL III

Tilbagegivelse af børn

ARTIKEL 8

Enhver person, institution eller anden myndighed, som gør gældende, at et barn er blevet bortført eller tilbageholdt i strid med forældremyndigheden, kan anmode enten centralmyndigheden i den stat, hvor barnet har bopæl, eller centralmyndigheden i enhver anden kontraherende stat om bistand til at sikre, at barnet tilbagegives.

Anmodningen skal indeholde:

- a. oplysninger om identiteten af ansøgeren, barnet og den person, som påstås at have bortført eller tilbageholdt barnet;
- b. barnets fødselsdato, såfremt oplysning herom er tilgængelig;
- c. de grunde, som ansøgeren påberåber sig til støtte for sit krav om at få tilbagegivet barnet;
- d. alle tilgængelige oplysninger om barnets opholdssted og identiteten af den person, som barnet formodes at befinde sig hos.

Anmodningen kan ledsages af eller suppleres med:

- e. en bekræftet genpart af enhver relevant afgørelse eller aftale;
- f. en attest eller en erklæring, der er bekræftet af en centralmyndighed eller anden kompetent myndighed i den stat, hvor barnet har bopæl, eller af en kompetent person, vedrørende den pågældende stats lovgivning på området;

g. andre dokumenter af betydning for sagen.

ARTIKEL 9

Hvis den centralmyndighed, som modtager en anmodning som nævnt i artikel 8, har grund til at tro, at barnet befinder sig i en anden kontraherende stat, skal den direkte og uden ophold videresende anmodningen til centralmyndigheden i denne kontraherende stat og underrette den centralmyndighed, der har anmodet om tilbagegivelsen, eller efter omstændighederne ansøgeren herom.

ARTIKEL 10

Centralmyndigheden i den stat, hvor barnet befinder sig, skal træffe eller udvirke at der træffes alle passende foranstaltninger for at opnå frivillig tilbagegivelse af barnet.

ARTIKEL 11

De judicielle eller administrative myndigheder i kontraherende stater skal handle hurtigt i sager om børns tilbagegivelse.

Hvis den pågældende judicielle eller administrative myndighed ikke har truffet nogen beslutning inden seks uger efter den dag, da sagen blev indledt, kan ansøgeren eller centralmyndigheden i modtagerstaten, på eget initiativ eller efter anmodning fra centralmyndigheden i oprindelsesstaten, bede om en redegørelse for årsagerne til forsinkelsen. Hvis centralmyndigheden i modtagerstaten modtager et svar, skal myndigheden videresende svaret til centralmyndigheden i oprindelsesstaten eller, efter omstændighederne, til ansøgeren.

ARTIKEL 12

Hvis et barn er blevet ulovligt bortført eller til-

bageholdt som angivet i artikel 3, og hvis der, da sagen blev indledt ved den judicielle eller administrative myndighed i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig, er gået mindre end ét år fra den dag, da den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted, skal den pågældende myndighed bestemme, at barnet straks skal gives tilbage.

Også i de tilfælde, hvor sagen er blevet indledt efter udløbet af den periode på et år, der er nævnt i foregående stykke, skal den judicielle eller administrative myndighed bestemme, at barnet skal gives tilbage, medmindre det godtgøres, at barnet er faldet til i sine nye omgivelser.

Hvis den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten har grund til at tro, at barnet er blevet bortført til en anden stat, kan den afslutte sagen eller afvise anmodningen om tilbagegivelse af barnet.

ARTIKEL 13

Uanset bestemmelserne i den foregående artikel, har den judicielle eller administrative myndighed i **modtager**-staten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør at:

- a. den person, institution eller anden myndighed, som drog omsorg for barnets person, ikke faktisk udøvede forældremyndigheden, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller havde samtykket i eller efterfølgende affundet sig med bortførelsen eller tilbageholdelsen; eller
- b. der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

Den judicielle eller administrative myndighed kan også nægte at tilbagegive barnet, hvis den finder, at barnet modsætter sig tilbagegivelsen, og at barnet har nået en sådan alder og modenhedsgrad, at der bør tages hensyn til barnets mening.

Når de judicielle eller administrative myndigheder overvejer de forhold, der er nævnt i denne artikel, skal de tage hensyn til de oplysninger vedrørende barnets sociale baggrund, som fremskaffes af centralmyndigheden eller en anden kompetent myndighed i den stat, hvor barnet har bopæl.

ARTIKEL 14

Når de judicielle eller administrative myndigheder i modtagerstaten undersøger, om der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse som angivet i artikel 3, kan de tage direkte hensyn til loven og retlige eller administrative afgørelser i den stat, hvor barnet har bopæl, hvad enten de formelt anerkendes eller ej, uden at anvende de særlige procedurer, som ellers skulle have været anvendt for at føre bevis for indholdet af den pågældende lov eller for anerkendelse af udenlandske afgørelser.

ARTIKEL 15

De judicielle eller administrative myndigheder i en kontraherende stat kan, inden de træffer beslutning om barnets tilbagegivelse, anmode om, at ansøgeren fremskaffer en afgørelse eller anden erklæring fra myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, om, at bortførelsen eller tilbageholdelsen var ulovlig som angivet i artikel 3, hvis en sådan afgørelse eller erklæring kan opnås i den pågældende stat. Centralmyndighederne i de kontraherende stater skal så vidt muligt hjælpe ansøgerne med at indhente en sådan afgørelse eller erklæring.

ARTIKEL 16

Efter at de judicielle eller administrative myndigheder i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvori det tilbageholdes, har fået meddelelse om, at der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse som angivet i artikel 3, kan de ikke træffe afgørelse i en sag om forældremyndigheden, før det er bestemt, at barnet ikke skal gives tilbage i medfør af denne konvention, eller medmindre en anmodning efter konventionen ikke indgives inden for en rimelig tid efter, at meddelelsen er modtaget.

ARTIKEL 17

Den omstændighed, at en afgørelse om forældremyndighed er blevet truffet eller kan anerkendes i modtagerstaten, kan ikke alene danne grundlag for at nægte at tilbagegive et barn i medfør af denne konvention, men de judicielle eller administrative myndigheder i modtagerstaten kan tage hensyn til begrundelsen for afgørelsen ved anvendelsen af denne konvention.

ARTIKEL 18

Bestemmelserne i dette kapitel begrænser ikke en judicial eller administrativ myndigheds kompetence til når som helst at bestemme, at barnet skal tilbagegives.

ARTIKEL 19

En afgørelse om tilbagegivelse af barnet i medfør af denne konvention skal ikke anses for en realitetsafgørelse om noget forældremyndighedsspørgsmål.

ARTIKEL 20

Tilbagegivelse af barnet efter bestemmelserne i artikel 12 kan nægtes, såfremt det ikke ville være foreneligt

med grundlæggende principper i den anmodede stat til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

KAPITEL IV

Samværsret

ARTIKEL 21

En anmodning om, at der træffes foranstaltninger med henblik på at tilrettelægge samværsretten eller sikre, at samværsretten kan udøves, kan indgives til centralmyndighederne i de kontraherende stater på samme måde som en anmodning om tilbagegivelse af et barn.

Centralmyndighederne er gennem de bestemmelser om samarbejde, som er fastsat i artikel 7, forpligtet til at virke for, at samværsretten kan udøves under rolige forhold og under opfyldelse af de bestemmelser, der måtte være truffet om udøvelsen af retten. Centralmyndighederne skal tage skridt til så vidt muligt at fjerne alle hindringer for udøvelsen af samværsretten.

Centralmyndighederne kan, enten direkte eller gennem mellemed, tage initiativ til eller bistå med sagsanlæg med henblik på at tilrettelægge eller sikre respekt for samværsretten og de bestemmelser, der måtte gælde for udøvelsen af retten.

KAPITEL V

Almindelige Bestemmelser

ARTIKEL 22

Ingen sikkerhed, pant eller depositum af nogen art skal kunne kræves for at sikre betaling af omkostninger og udgifter i forbindelse med de judicielle eller administrative skridt, der falder inden for rammerne af denne konvention.

ARTIKEL 23

Ingen legalisering eller lignende formalitet skal kunne kræves i sammenhæng med denne konvention.

ARTIKEL 24

Enhver anmodning, meddelelse eller andet dokument, som sendes til centralmyndigheden i modtagerstaten, skal affattes på originalsproget og skal ledsages af en oversættelse til modtagerstatens officielle sprog eller et -af dens officielle sprog eller, hvis det ikke er muligt, en oversættelse til fransk eller engelsk.

En kontraherende stat kan dog ved at tage forbehold i overensstemmelse med artikel 42 modsætte sig anvendelsen af enten fransk eller engelsk, men ikke begge, i enhver anmodning, meddelelse eller andet dokument, som sendes til dens centralmyndighed.

ARTIKEL 25

Statsborgere i kontraherende stater og personer, som har bopæl i disse stater, skal i sager vedrørende anvendelsen af denne konvention have ret til retshjælp og juridisk rådgivning i enhver anden kontraherende stat på samme vilkår, som hvis de selv var statsborgere i og havde bopæl i staten.

ARTIKEL 26

Enhver centralmyndighed skal selv bære sine egne omkostninger ved anvendelsen af denne konvention.

Centralmyndighederne og andre offentlige myndigheder i de kontraherende stater må ikke kræve nogen afgift i forbindelse med anmodninger, der er indgivet i medfør af denne konvention. Særlig skal de ikke kunne kræve betaling af ansøgeren for omkostninger og udgifter ved

sagens behandling eller for eventuelle omkostninger i forbindelse med advokatbistand. De kan dog kræve betaling af de udgifter, som er opstået eller forventes at opstå i forbindelse med gennemførelsen af selve tilbagegivelsen af barnet.

En kontraherende stat kan dog ved at tage forbehold i overensstemmelse med artikel 42 erklære, at den ikke skal være forpligtet til at bære nogen af de omkostninger, der er nævnt i det foregående stykke, og som hidrører fra advokatbistand eller fra retshandlinger, undtagen når disse omkostninger kan dækkes af statens fri proces- og retshjælpsordninger.

Når en judiciel eller administrativ myndighed træffer bestemmelse om tilbagegivelse af et barn eller om samværsret, kan den, hvis det er rimeligt, pålægge den person, som har bortført eller tilbageholdt barnet, eller som har hindret udøvelsen af samværsretten, at betale nødvendige udgifter, der er afholdt af ansøgeren eller på dennes vegne, herunder rejseudgifter, omkostninger, der er afholdt, eller betalinger, der er foretaget, for at finde barnet, omkostninger til ansøgerens juridiske repræsentant samt udgifter ved tilbagegivelsen af barnet.

ARTIKEL 27

Hvis det er åbenbart, at denne konventions betingelser ikke er opfyldt, eller at anmodningen iøvrigt ikke er velbegrundet, har en centralmyndighed ikke pligt til at modtage anmodningen. I sådanne tilfælde skal centralmyndigheden straks underrette ansøgeren eller, efter omstændighederne, den centralmyndighed, hvorigennem anmodningen blev indgivet, om begrundelsen herfor.

ARTIKEL 28

En centralmyndighed kan kræve, at anmodningen ledsages af en skriftlig fuldmagt, der bemyndiger den til at

handle på ansøgerens vegne eller til at udpege en repræsentant dertil.

ARTIKEL 29

Denne konvention skal ikke være til hinder for, at nogen person, institution eller anden myndighed, som gør gældende, at der er sket krænkelse af forældremyndigheden eller samværsretten som angivet i artikel 3 eller 21, indgiver anmodning direkte til en kontraherende stats judicielle eller administrative myndigheder, uanset om bestemmelserne i denne konvention anvendes eller ikke.

ARTIKEL 30

Enhver anmodning, der indgives til centralmyndighederne eller direkte til de judicielle eller administrative myndigheder i en kontraherende stat i overensstemmelse med bestemmelserne i denne konvention, skal sammen med dokumenter og andre oplysninger, som vedlægges eller stilles til rådighed af en centralmyndighed, kunne fremlægges for domstolene og de administrative myndigheder i de kontraherende stater.

ARTIKEL 31

I forhold til en stat, som vedrørende spørgsmål om forældremyndighed har to eller flere retssystemer, som anvendes inden for forskellige territoriale enheder, skal:

- a. enhver henvisning til bopæl i den pågældende stat forstås som en henvisning til bopælen i en territorial enhed i denne stat;
- b. enhver henvisning til loven i bopælsstaten forstås som en henvisning til loven i den territoriale enhed i den stat, hvor barnet har bopæl.

ARTIKEL 32

I forhold til en stat, som i sager om forældremyndighed har to eller flere retssystemer, som er anvendelige på forskellige grupper af personer, skal enhver henvisning til loven i den pågældende stat forstås som en henvisning til det retssystem, som følger af loven i denne stat.

ARTIKEL 33

En stat, hvor forskellige territoriale enheder har deres egne retsregler om forældremyndighed, skal ikke have pligt til at anvende denne konvention i tilfælde, hvor en stat med ét retssystem ikke ville være forpligtet dertil.

ARTIKEL 34

Denne konvention skal i sager inden for dens anvendelsesområde have fortrin frem for "Konventionen af 5. oktober 1961 om kompetence og anvendelig lov med hensyn til beskyttelse af mindreårige" i forhold mellem parter, der er deltagere i begge konventioner. I øvrigt skal denne konvention ikke begrænse anvendelsen af en international overenskomst, som er gældende imellem oprindelsesstaten og modtagerstaten, eller andre retsregler i modtagerstaten, som har til formål at sikre tilbagegiveelse af et barn, som ulovligt er blevet bortført eller tilbageholdt, eller at tilrettelægge samværsret.

ARTIKEL 35

Denne konvention skal mellem kontraherende stater kun finde anvendelse for så vidt angår ulovlige bortførelser eller tilbageholdelser, som finder sted efter dens ikrafttræden i de pågældende stater.

Hvis en erklæring er afgivet i medfør af artikel 39 eller 40, skal henvisningen i foregående stykke til en

kontraherende stat forstås som en henvisning til den territoriale enhed eller de territoriale enheder, som denne konvention gælder for.

ARTIKEL 36

Intet i denne konvention skal være til hinder for, at to kontraherende stater, for at begrænse de restriktioner, der måtte gælde for tilbagegivelse af et barn, indbyrdes aftaler at se bort fra sådanne bestemmelser i denne konvention, som måtte indebære sådanne restriktioner.

KAPITEL VI

Afsluttende bestemmelser

ARTIKEL 37

Konventionen er åben for undertegnelse af de stater, der var medlemmer af Den internationale privatretlige Haagerkonference på tidspunktet for dens 14. samling.

Den skal ratificeres, accepteres eller godkendes, og ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenterne skal deponeres i udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland.

ARTIKEL 38

Enhver anden stat kan tiltræde konventionen.

Tiltrædelsesinstrumentet skal deponeres i udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland.

Konventionen træder i kraft for en stat, som tiltræder, den første dag i den tredie kalendemåned efter deponeringen af tiltrædelsesinstrumentet.

Tiltrædelsen får alene virkning i forholdet mellem den

stat, som har tiltrådt, og de kontraherende stater, som har afgivet erklæring om deres accept af tiltrædelsen. En sådan erklæring skal også afgives af enhver medlemsstat, som ratificerer, accepterer eller godkender konventionen efter tiltrædelsen. Erklæringen skal deponeres i udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland; dette ministerium sender ad diplomatisk vej en bekræftet genpart til hver af de kontraherende stater.

Konventionen træder i kraft mellem en stat, som tiltræder, og en stat, som har erklæret sin accept af tiltrædelsen, den første dag i den tredie kalendermåned efter deponeringen af erklæringen om accept.

ARTIKEL 39

En stat kan i forbindelse med undertegnelsen, ratifikationen, godkendelsen eller tiltrædelsen erklære, at konventionen skal udvides til at gælde for alle de territorier, for hvis internationale anliggender den er ansvarlig, eller for et eller flere af dem. En sådan erklæring får virkning fra det tidspunkt, konventionen træder i kraft for vedkommende stat.

En sådan erklæring, såvel som enhver efterfølgende udvidelse, skal meddeles udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland.

ARTIKEL 40

En kontraherende stat, som består af to eller flere territoriale enheder med forskellige retssystemer angående spørgsmål, der er omfattet af denne konvention, kan ved undertegnelsen, ratifikationen, accepten, godkendelsen eller tiltrædelsen erklære, at denne konvention skal udvides til at gælde for alle dens territoriale enheder eller et eller flere af dem, og kan når som helst ændre sin erklæring ved at afgive en ny erklæring.

Enhver sådan erklæring skal meddeles udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland og skal udtrykkeligt angive, hvilke territoriale enheder konventionen skal gælde for.

ARTIKEL 41

Hvis en kontraherende stat har en styreform, hvorefter den udøvende, dømmende og lovgivende magt er fordelt mellem centrale og andre myndigheder i staten, skal en undertegnelse, ratifikation, accept, godkendelse eller tiltrædelse af denne konvention eller en erklæring i medfør af artikel 40 ikke medføre nogen ændring af den interne magtfordeling i staten.

ARTIKEL 42

Enhver stat kan, senest ved ratifikationen, accepten, godkendelsen eller tiltrædelsen eller når den afgiver erklæring i medfør af artikel 39 eller 40, tage det ene eller begge de forbehold, som er nævnt i artikel 24 og artikel 26, stk. 3. Ingen andre forbehold er tilladt.

Enhver stat kan når som helst tilbagekalde et forbehold, den har taget. Tilbagekaldelsen skal meddeles udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland.

Forbeholdet ophører med at gælde den første dag i den tredie kalendemåned, efter at den meddelelse, som er nævnt i foregående stykke, er givet.

ARTIKEL 43

Konventionen træder i kraft den første dag i den tredie kalendermåned, efter deponeringen af det tredie ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument, der er nævnt i artikel 37 og 38.

Derefter skal konventionen træde i kraft:

1. for enhver stat, som senere ratificerer, accepterer, godkender eller tiltræder konventionen, den første dag i den tredje kalendermåned efter deponeringen af ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrumentet;
2. for ethvert territorium eller enhver territorial enhed, som konventionen er blevet udvidet til at gælde for efter artikel 39 eller 40, den første dag i den tredje kalendermåned efter udløbet af den periode, som er angivet i de nævnte artikler.

ARTIKEL 44

Konventionen skal gælde i 5 år fra den dag, den træder i kraft efter artikel 43. Dette gælder også for stater, der senere har ratificeret, accepteret, godkendt eller tiltrådt konventionen.

Konventionen fornyes stiltiende for 5 år ad gangen, medmindre den opsiges.

Enhver opsigelse skal mindst 6 måneder før femårs periodens udløb meddeles udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland. Opsigelsen kan begrænses til enkelte af de territorier, som konventionen gælder for.

Opsigelsen har kun virkning i forhold til den stat, som har afgivet den. Konventionen forbliver i kraft for de andre kontraherende stater.

ARTIKEL 45

Udenrigsministeriet i Kongeriget Nederland skal underrette konferencens medlemsstater og de stater, som har tiltrådt konventionen efter artikel 38, om:

1. undertegnelser, ratifikationer, accepter og godkendelser som nævnt i artikel 37;

2. tiltrædelser som nævnt i artikel 38;
3. datoen for konventionens ikrafttræden efter artikel 43;
4. udvidelser som nævnt i artikel 39;
5. erklæringer som nævnt i artikel 38 og 40;
6. forbehold som nævnt i artikel 24 og 26, stk. 3, og tilbagekaldelser som nævnt i artikel 42;
7. opsigelser som nævnt i artikel 44.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede, der er behørigt bemyndigede dertil, undertegnet denne konvention.

UDFÆRDIGET i Haag den 25. oktober 1980 på engelsk og fransk, idet begge tekster har samme gyldighed, i ét eksemplar, som skal deponeres i den nederlandske regerings arkiver, og hvoraf en bekræftet genpart sendes ad diplomatisk vej til hver af de stater, som var medlemmer af Den internationale privatretlige Haagerkonference på tidspunktet for dens 14. samling.

HAAGERKONVENTIONEN AF 25. OKTOBER 1980 I ENGELSK TEKST

Convention on the Civil aspects of international child abduction

The States signatory to the present Convention.

Firmly convinced that the interests of children are of paramount importance in matters relating to their custody.

Desiring to protect children internationally from the harmful effects of their wrongful removal or retention and to establish procedures to ensure their prompt return to the State of their habitual residence, as well as to secure protection for rights of access.

Have resolved to conclude a Convention to this effect, and have agreed upon the following provisions -

Chapter I - Scope of the convention

Article 1

The objects of the present Convention are

- (a) to secure the prompt return of children wrongfully removed to or retained in any Contracting State; and
- (b) to ensure that rights of custody and of access under the law of one Contracting State are effectively respected in the other Contracting States.

Article 2

Contracting States shall take all appropriate measures to secure within their territories the implementation of the objects of the Convention. For this purpose they shall use the most expeditious procedures available.

Article 3

The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where -

- (a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and
- (b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in subparagraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judicial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

Article 4

The Convention shall apply to any child who was habitually resident in a Contracting State immediately before any breach of custody or access rights. The Convention shall cease to apply when the child attains the age of 16 years.

Article 5

For the purpose of this Convention -

- (a) 'rights of custody' shall include rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence;
- (b) 'rights of access' shall include the right to take a child for a limited period of time to place other than the child habitual residence.

Chapter 13 - Central authorities

Article 6

A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention upon such authorities.

Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial organizations shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial extent of their powers. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which applications may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 7

Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their respective States to secure the prompt return of children and to achieve to other objects of this Convention.

In particular, either directly or through any intermediary, they shall take all appropriate measures -

- (a) to discover the whereabouts of a child who has been wrongfully removed or retained;
- (b) to prevent further harm to the child or prejudice to interested parties by taking or causing to be taken provisional measures;

- (c) to secure the voluntary return of the child or to bring about an amicable resolution of the issues;
- (d) to exchange, where desirable, information relating to the social background of the child;
- (e) to provide information of a general character as to the law of their State in connection with the application of the Convention;
- (f) to initiate or facilitate the institution of judicial or administrative proceedings with a view to obtaining the return of the child and, in a proper case, to make arrangements for organizing or securing the effective exercise of rights of access;
- (g) where the circumstances so require, to provide or facilitate the provision of legal aid and advice, including the participation of legal counsel and advisers;
- (h) to provide such administrative arrangements as may be necessary and appropriate to secure the safe of the child;
- (i) to keep each other informed with respect to the operation of this Convention and, as far as possible, to eliminate any obstacles to its application.

Chapter III - Return of children

Article 8

Any person, institution or other body claiming that a child has been removed or retained in breach of custody rights may apply either to the Central Authority of the child's habitual residence or to the Central Authority of any other Contracting State for assistance in **securing the return of the child.**

The application shall contain -

- (a) **information consenting the identity of the applicant, of the child and of the person alleged to have removed or retained the child;**
- (b) **where available, the date of birth of the child;**
- (c) **the grounds on which the applicant's claim for return of the child is based;**
- (d) **all available information relating to the whereabouts of the child and the identity of the person with whom the child is presumed to be;**

The application may be accompanied of supplemented by -

- (e) **an authenticated copy of any relevant decision or agreement;**
- (f) **a certificate or an affidavit emanating from a Central Authority, or other competent authority of the State of the child's habitual residence, or from a qua-**

lified person, concerning the relevant law of that State;

- (g) any other relevant document.

Article 9

If the Central Authority which receives an application referred to in Article 8 has reason to believe that the child is in another Contracting State, it shall directly or without delay transmit the applications to the Central Authority of that Contracting State and inform the requesting Central Authority, or the applicant, as the case may be.

Article 10

The Central Authority of the State where the child is shall take or cause to be taken all appropriate measures in order to obtain voluntary return of the child.

Article 11

The judicial or administrative authorities of Contracting State shall act expeditiously in proceedings for the return of children.

If the judicial or administrative authority concerned has not reached a decision within six weeks from the date of commencement of the proceedings, the applicant of the Central Authority of the requested State, on its own initiative or if asked by the Central Authority of the requesting State, shall have the right to request a statement of the reasons for the delay. If a reply is received by the Central Authority of the requested State, that Authority shall transmit the reply to the Central Authority of the requesting State, or to the applicant, as the case may be.

Article 12

Where a child has been wrongfully removed or retained in terms of Article 3 and at the date of the commencement of the proceedings before the judicial or administrative authority of the Contracting State where the child is, a period of less than one year has elapsed from the date of the wrongful removal or retention, the authority concerned shall order the return of the child forthwith.

The judicial or administrative authority, even where the proceedings have been commenced after the expiration of the period of one year referred in the preceding paragraph, shall also order the return of the child, unless it is demonstrated that the child is now settled in its new environment.

Where the judicial or administrative authority in the requested State has reason to believe that the child has been taken to another State, it may stay the proceeding or dismiss the application for the return of the child.

Article 13

Notwithstanding the provisions of the preceding Article, the judicial or administrative authority of the requested State is not bound to order the return of the child if the person, institution or other body which opposes its return establishes that -

- (a) the person, institution or other body having the care of the person of the child was not actually exercising the custody rights at the time of removal or retention, or had consented to or subsequently acquiesced in the removal or retention; or
- (b) there is a grave risk that his or her return would expose the child to physical or psychological harm or otherwise place the child in an intolerable situation.

The judicial or administrative authority may also refuse to order the return of the child if it finds that the child objects to being returned and has attained an age and degree of maturity at which it is appropriate to take account of its views.

In considering the circumstances referred to in this Article, the Judicial and administrative authorities shall take into account the information relating to the social background of the child provided by the Central Authority or other competent authority of the child's habitual residence.

Article 14

In ascertaining whether there has been a wrongful removal or retention within the meaning of Article 3, the judicial or administrative authorities of the requested State may take notice directly of the law of and of judicial or administrative decisions, formally recognized or not in the State of the habitual residence of the child, without recourse to the specific procedures for the proof of that law or for the recognition of foreign decisions which would otherwise be applicable.

Article 15

The judicial or administrative authorities of a Contracting State may, prior to the making of an order for the return of the child, request that the applicant obtain from the authorities of the State of the habitual residence of the child a decision or other determination that the removal or retention was wrongful within the meaning of Article 3 of the Convention, where such a decision or determination may be obtained in that State. The Central Authorities of the Contracting State shall so far as practicable assist applicants to obtain such a decision or determination.

Article 16

After receiving notice of a wrongful removal or retention of a child in the sense of Article 3, the judicial or administrative authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which it has been retained shall not decide on the merits of rights of custody until it has been determined that the child is not to be returned under this Convention or unless an application under this Convention is not lodged within a reasonable time following receipt of the notice.

Article 17

The sole fact that a decision relating to custody has been given in or is entitled to recognition in the requested State shall not be a ground for refusing to return a child under this Convention, but the judicial or administrative authorities of the requested State may take account of the reason for that decision in applying this Convention.

Article 18

The provisions of this Chapter do not limit the power of a judicial or administrative authority to order the return of the child at any time.

Article 19

A decision under this Convention concerning the return of the child shall not be taken to be a determination on the merits of any custody issue.

Article 20

The return of the child under the provisions of Article 12 may be refused if this would not be permitted by the fundamental principles of the requested State relating to the protection of human rights and fundamental freedoms.

Chapter IV - Rights of access

Article 21

An application to make arrangements for organizing or securing the effective exercise of rights of access may be presented to the Central Authorities of the Contracting States in the same way as an application for the return of a child.

The Central Authorities are bound by the obligations of co-operation which are set forth in Article 7 to promote the peaceful enjoyment of access rights and the fulfilment of any conditions to which the exercise of those rights may be subject. The Central Authorities shall take steps to remove, as far as pos-

sible, all obstacles to the exercise of such rights. The Central Authorities, either directly or through intermediaries, may initiate or assist in the institution of proceedings with a view to organizing or protecting these rights and securing respect for the conditions to which the exercise of these rights may be subject.

Chapter V - General provisions

Article 22

No security, bond or deposit, however described, shall be required to guarantee the payment of costs and expenses in the judicial or administrative proceedings falling within the scope of this Convention.

Article 23

No legalization or similar formality may be required in the context of this Convention.

Article 24

Any application, communication or other document sent to the Central Authority of the requested State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the requested State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 42, object to the use of either French or English, but not both, in any Application, communication or other document sent to its Central Authority.

Article 25

Nationals of the Contracting States and persons who are habitually resident within those States shall be entitled in matters concerned with the application of this Convention to legal aid and advice in any other Contracting State on the same conditions as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

Article 26

Each Central Authority shall bear its own costs in applying this Convention.

Central Authorities and other public services of Contracting States shall not impose any charges in relation to applications submitted under this Convention. In particular, they may not require any payment from the applicant towards the costs and expenses of the proceedings or, where applicable, those arising from the participation of legal counsel

or advisers. However, they may require the payment of the expenses incurred or to incurred in implementing the return of the child.

However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 42, declare that it shall not be bound to assume any costs referred to in the preceding paragraph resulting from the participation of legal counsel or advisers or from court proceedings, except insofar as those costs may be covered by its system of legal aid and advice.

Upon ordering the return of a child or issuing an order concerning rights of access under this Convention, the judicial or administrative authorities may, where appropriate, direct the person who removed or retained the child, or who prevented the exercise of rights of access, to pay necessary expense incurred by or on behalf of the applicant, including travel expenses, any costs incurred or payments made for locating the child, the costs of legal representation of the applicant, and those of returning the child.

Article 27

When it is manifest that the requirements of this Convention are not fulfilled or that the application is otherwise not well founded, a Central Authority is not bound to accept the application. In that case, the Central Authority shall forthwith inform the applicant or the Central Authority through which the application was submitted, as the case may be, of its reasons.

Article 28

A Central Authority may require that the application be accompanied by a written authorization empowering it to act on behalf of the applicant, or to designate a representative so to act.

Article 29

This convention shall not preclude any person, institution or body who claims that there has been a breach of custody or access rights within the meaning of Article 3 or 21 from applying directly to the judicial or administrative authorities of a Contracting State, whether or not under the provisions of this Convention.

Article 30

Any application submitted to the Central Authorities or directly to the judicial or administrative authorities of a Contracting State in accordance with the terms of this Convention, together with documents and any other

information appended thereto or provided by a Central Authority, shall be admissible in the courts or administrative authorities of the Contracting States.

Articles 31

In relation to a State which in matters of custody of children has two or more systems of law applicable in different territorial units

- (a) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit of that State;
- (b) any reference to the law of the State of habitual residence shall be construed as referring to the law of the territorial unit in that State where the child habitually resides.

Article 32

In relation to a State which in matters of custody of children has two or more systems of law applicable to different categories of persons, any reference to the law of that State shall be construed as referring to the legal system specified by the law of that State.

Article 33

A State within which different territorial units have their own rules of law in respect of custody of children shall not be bound to apply this Convention where a State with a unified system of law would not be bound to do so.

Article 34

This Convention shall take priority in matters within its scope over the *Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors*, as between Parties to both Conventions. Otherwise the present Convention shall not restrict the application of an international instrument in force between the State of origin and the state addressed or other law of the State addressed for the purposes of obtaining the return of a Child who has been wrongfully removed or retained or of organizing rights.

Articles 35

This Convention shall apply as between Contracting States only to wrongful removals or retentions accruing after its entry into those States.

Where a declaration has been made under Article 39 or 40, the reference in the preceding paragraph to a Contracting State shall

be taken to refer to the territorial unit or units in relation to which this Convention applies.

Articles 36

Nothing in this Convention shall prevent two or more Contracting States in order to limit the restrictions to which the return of the child may be subject, from agreeing among themselves to derogate from any provisions of this Convention which may imply such a restriction.

Chapter VI - Final clauses

Article 37

The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 38

Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

The Convention shall enter into force for a State acceding to it on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of accession.

The accession will have effect only as regards the relations between the acceding State and such Contracting States as will have declared their acceptance of the accession. Such a declaration will also have to be made by any Member State ratifying, accepting or approving the Convention after an accession. Such declaration shall be deposited at the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands; this Ministry shall forward, through diplomatic channels, a certified copy to each of the Contracting States.

The Convention will enter into force as between the acceding State and the State that has declared its acceptance of the accession on the first day of the third calendar month after the deposit of the declaration of acceptance.

Article 39

Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international rela-

tions of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 40

If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Article 41

Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration in terms of Article 40 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Article 42

Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 39 or 40, make one or both of the reservations provided for in Article 24 and Article 26, third paragraph. No other reservation shall be permitted.

Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 43

The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratifica-

tion, acceptance, approval or accession referred to in Articles 37 and 38.

Thereafter the Convention shall enter into force -

- 1 for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- 2 for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 39 or 40, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Article 44

The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 43 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Article 45

The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the Member of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 38, of the following -

- 1 The signatures and ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 37;
- 2 the accessions referred to in Article 38;
- 3 the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 43;
- 4 the extensions referred to in Article 39;
- 5 the declarations referred to in Article 38 and 40;
- 6 the reservations referred to in Article 24 and Article 26, third paragraph, and the withdrawals referred to in Article 42;
- 7 the denunciations referred to in Article 44.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 25th day of October, 1980, in the English and French languages, both texts being equally authen-

tic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diploma-

tic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session.

HAAGERKONVENTIONEN AF 25. OKTOBER 1980 I FRANSK TEKST

Convention sur les aspects civils de l'enlèvement international d'enfants

Les Etats signataires de la présente Convention.

Profondément convaincus que l'intérêt de l'enfant est d'une importance primordiale pour toute question relative à sa garde.

Désirant protéger l'enfant, sur le plan international, contre les effets nuisibles d'un déplacement ou d'un non-retour illicites et établir des procédures en vue de garantir le retour immédiat de l'enfant dans l'Etat de sa résidence habituelle, ainsi que d'assurer la protection du droit de visite.

Ont résolu de conclure une Convention à cet effet, et sont convenus des dispositions suivantes:

Chapitre 1 - Champ d'application de la convention

Article premier

La présente Convention a pour objet:

- (a) d'assurer le retour immédiat des enfants déplacés ou retenus **illicitement** dans tout Etat contractant;
- (b) de faire respecter effectivement dans les autres Etats contractants les droits de garde et de visite existant dans un Etat contractant.

Article 2

Les Etats contractants prennent toutes mesures appropriées pour assurer, dans les limites de leur territoire, la réalisation des objectifs de la Convention. A cet effet, ils doivent recourir à leurs procédures d'urgence.

Article 3

Le déplacement ou le non-retour d'un enfant est considéré comme illicite:

- (a) lorsqu'il a lieu en violation d'un droit de **garde**, attribué à une personne, une institution ou tout autre organisme, seul ou conjointement, par le droit de l'Etat dans lequel l'enfant avait sa résidence habituelle immédiatement avant son déplacement ou son non-retour; et
- (b) que ce droit était exercé de façon effective seul ou conjointement, au moment du déplacement ou du non-retour, ou l'eût été si de tels événements n'étaient survenus.

Le droit de garde visé en a peut notamment résulter d'une attribution de plein droit, d'une décision judiciaire ou administrative,

ou d'un accord en vigueur selon le droit de cet Etat.

Article 4

La Convention s'applique à tout enfant qui avait sa résidence habituelle dans un Etat contractant immédiatement avant l'atteinte aux droits de garde ou de visite. L'application de la Convention cesse lorsque l'enfant parvient à l'âge de 16 ans.

Article 5

Au sens de la présente Convention:

- (a) le «droit de garde» comprend le droit portant sur les soins de la personne de l'enfant, et en particulier celui de décider de son lieu de résidence;
- (b) le «droit de visite» comprend le droit d'emmener l'enfant pour une période limitée dans un lieu autre que celui de sa résidence habituelle.

Chapitre D - Autorités centrales

Article 6

Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de satisfaire aux obligations qui lui sont imposées par la Convention.

Un Etat fédéral, un Etat dans lequel plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ou un Etat ayant des organisations territoriales autonomes, est libre de désigner plus d'une Autorité centrale et de **spécifier** l'étendue territoriale des pouvoirs de chacune de ces Autorités. L'Etat qui fait usage de cette faculté désigne l'Autorité centrale à laquelle les demandes peuvent **être** adressées en vue de leur transmission à l'Autorité centrale compétente au sein de cet Etat.

Article 7

Les Autorités centrales doivent **coopérer** entre elles et promouvoir une collaboration entre les autorités compétentes dans leurs Etats respectifs, pour assurer le retour immédiat des enfants et réaliser les autres objectifs de la présente Convention.

En particulier, soit directement, soit avec le concours de tout intermédiaire, elles doivent, prendre toutes les mesures appropriées:

- (a) pour **localiser** un enfant déplacé ou retenu **illicite**; cerner;
- (b) pour prévenir de nouveaux dangers pour l'enfant ou des préjudices pour les

- parties concernées, en prenant ou faisant prendre des mesures provisoires;
- (c) pour assurer le retour volontaire de l'enfant ou faciliter une solution amiable;
 - (d) pour échanger, si cela s'avère utile, des informations relatives à la situation sociale de l'enfant;
 - (e) pour fournir des informations générales concernant le droit de leur Etat relative à l'application de la Convention;
 - (f) pour introduire ou favoriser l'ouverture d'une procédure judiciaire ou administrative, afin d'obtenir le retour de l'enfant et, le cas échéant, de permettre l'organisation ou l'exercice de droit de visite;
 - (g) pour accorder ou faciliter, le cas échéant, l'obtention de l'assistance judiciaire et juridique, y compris la participation d'un avocat;
 - (h) pour assurer, sur le plan administratif, si nécessaire et opportun, le retour sans danger de l'enfant;
 - (i) pour se tenir mutuellement informées sur le fonctionnement de la Convention et, autant que possible, lever les obstacles éventuellement rencontrés lors de son application.

Chapitre III - Retour de l'enfant

Article 8

La personne, l'institution ou l'organisme qui prétend qu'un enfant a été déplacé ou retenu en violation d'un droit de garde peut saisir soit l'Autorité centrale de la résidence habituelle de l'enfant, soit celle de tout autre Etat contractant, pour que celles-ci prêtent leur assistance en vue d'assurer le retour de l'enfant.

La demande doit contenir:

- (a) des informations portant sur l'identité du demandeur, de l'enfant et de la personne dont il est allégué qu'elle a emmené ou retenu l'enfant;
- (b) la date de naissance de l'enfant, s'il est possible de la procurer;
- (c) les motifs sur lesquels se base le demandeur pour réclamer le retour de l'enfant;
- (d) toutes informations disponibles concernant la localisation de l'enfant et l'identité de la personne avec laquelle l'enfant est présumé se trouver.

La demande peut être accompagnée ou complétée par:

- (e) une copie authentifiée de toute décision ou de tout accord utiles;
- (f) une attestation ou une déclaration avec affirmation émanant de l'Autorité centrale, ou d'une autre autorité compétente

de l'Etat de la résidence habituelle, ou d'une personne qualifiée, concernant le droit de l'Etat en la matière;

- (g) tout autre document utile.

Article 9

Quand l'Autorité centrale qui est saisie d'une demande en vertu de l'article 8 a des raisons de penser que l'enfant se trouve dans un autre Etat contractant, elle transmet la demande directement et sans délai à l'Autorité centrale de cet Etat contractant et en informe l'Autorité centrale requérante ou, le cas échéant, le demandeur.

Article 10

L'autorité centrale de l'Etat où se trouve l'enfant prendra ou fera prendre toute mesure propre à assurer sa remise volontaire.

Article 11

Les autorités judiciaires ou administratives de tout Etat contractant doivent procéder d'urgence en vue de retour de l'enfant.

Lorsque l'autorité judiciaire ou administrative saisie n'a pas statué dans un délai de six semaines à partir de sa saisine, le demandeur ou l'Autorité centrale de l'Etat requis, de sa propre initiative ou sur requête de l'Autorité centrale de l'Etat requérant, peut demander une déclaration sur les raisons de ce retard. Si la réponse est reçue par l'Autorité centrale de l'Etat requis, cette Autorité doit la transmettre à l'Autorité centrale de l'Etat requérant ou, le cas échéant, au demandeur.

Article 12

Lorsqu'un enfant a été déplacé ou retenu illicitement au sens de l'article 3 et qu'une période de moins d'un an s'est écoulée à partir du déplacement ou du non-retour au moment de l'introduction de la demande devant l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat contractant où se trouve l'enfant, l'autorité saisie ordonne son retour immédiat.

L'autorité judiciaire ou administrative, **même** saisie **après** l'expiration de la période d'un an prévue à l'alinéa précédent, doit aussi ordonner le retour de l'enfant, à moins qu'il ne soit établi que l'enfant s'est intégré dans son nouveau milieu.

Lorsque l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat requis a des raisons de croire que l'enfant a été emmené dans un autre Etat, elle peut suspendre la procédure ou rejeter la demande de retour de l'enfant.

Article 13

Nonobstant les dispositions de l'article précédent, l'autorité judiciaire ou administra-

tive de l'Etat requis n'est pas tenue d'ordonner le retour de l'enfant, lorsque la personne, l'institution ou l'organisme qui s'oppose à son retour établit:

- (a) que la personne, l'institution ou l'organisme qui avait le soin de la personne de l'enfant n'exerçait pas effectivement le droit de garde à l'époque du déplacement ou du nonretour, ou avait consenti ou a acquiescé postérieurement à ce déplacement ou à ce non-retour; ou
- (b) qu'il existe un risque grave que retour de l'enfant ne l'expose à un danger physique ou psychique, ou de toute autre manière ne le place dans une situation intolérable.

L'autorité judiciaire ou administrative peut aussi refuser d'ordonner le retour de l'enfant si elle constate que celui-ci s'oppose à son retour et qu'il a atteint un âge et une maturité où il se révèle approprié de tenir compte de cette opinion.

Dans l'appréciation des circonstances visées dans cet article, les autorités judiciaires ou administratives doivent tenir compte des informations fournies par l'Autorité centrale ou toute autre autorité compétente de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant sur sa situation sociale.

Article 14

Pour déterminer l'existence d'un déplacement ou d'un non-retour illicite au sens de l'article 3, l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat requis peut tenir compte directement du droit et des décisions judiciaires ou administratives reconnues formellement ou non dans l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant, sans avoir recours aux procédures spécifiques sur la preuve de ce droit ou pour la reconnaissance des décisions étrangères qui seraient autrement applicables.

Article 15

Les autorités judiciaires ou administratives d'un Etat contractant peuvent, avant d'ordonner le retour de l'enfant, demander la production par le demandeur d'une décision ou d'une attestation émanant des autorités de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant constatant que le déplacement ou le non-retour était illicite au sens de l'article 3 de la Convention, dans la mesure où cette décision ou cette attestation peut être obtenue dans cet Etat. Les Autorités centrales des Etats contractants assistent dans la mesure du possible le demandeur pour obtenir une telle décision ou attestation.

Article 16

Après avoir été informées de déplacement illicite d'un enfant ou de son non-retour dans la cadre de l'article 3, les autorités judiciaires ou administratives de l'Etat contractant où l'enfant a été déplacé ou retenu ne pourront statuer sur le fond du droit de garde jusqu'à ce qu'il soit établi que les conditions de la présente Convention pour un retour de l'enfant ne sont pas réunies, ou jusqu'à ce qu'une période raisonnable ne se soit écoulée sans qu'une demande en application de la Convention n'ait été faite.

Article 17

La seule fait qu'une décession relative à la garde ait été rendue ou soit susceptible d'être reconnue dans l'Etat requis ne peut justifier le refus de renvoyer l'enfant dans le cadre de cette Convention, mais les autorités judiciaires ou administratives de l'Etat requis peuvent prendre en considération les motifs de cette décision qui rentreraient dans le cadre de l'application de la Convention.

Article 18

Les dispositions de ce chapitre ne limitent pas le pouvoir de l'autorité judiciaire ou administrative d'ordonner le retour de l'enfant à tout moment.

Article 19

Une décision sur le retour de l'enfant rendue dans la cadre de la Convention n'affecte pas le fond du droit de garde.

Article 20

Le retour de l'enfant conformément aux dispositions de l'article 12 peut être refusé quand il ne serait pas permis par les principes fondamentaux de l'Etat requis sur la sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Chapitre IV - Droit de visite

Article 21

Une demande visant l'organisation ou la protection de l'exercice effectif d'un droit de visite peut être adressée à l'Autorité centrale d'un Etat contractant selon les mêmes modalités qu'une demande visant au retour de l'enfant.

Les Autorités centrales sont liées par les obligations de coopération visées à l'article 7 pour assurer l'exercice paisible du droit de visite et l'accomplissement de toute condition à laquelle l'exercice de ce droit serait soumis, et pour que soient levés dans toute la

mesure de possible, les obstacles de nature à s'y opposer.

Les Autorités centrales, soit directement, soit par des intermédiaires, peuvent entamer ou favoriser une procédure légale en vue d'organiser ou de protéger le droit de visite et les conditions auxquelles l'exercice de ce droit pourrait être soumis.

Article 22

Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être imposé pour garantir le paiement des frais et dépens dans le contexte des procédures judiciaires ou administratives visées par la Convention.

Article 23

Aucune légalisation ni formalité similaire ne sera requise dans le contexte de la Convention.

Article 24

Toute demande, communication ou autre document sont envoyés dans leur langue originale à l'Autorité centrale de l'Etat requis et accompagnés d'une traduction dans la langue officielle ou l'une des langues officielles de cet Etat ou, lorsque cette traduction est difficilement réalisable, d'une traduction en français ou en anglais.

Toutefois un Etat contractant pourra, en faisant la réserve prévue à l'article 42, s'opposer à l'utilisation soit du français, soit de l'anglais, dans toute demande, communication ou autre document adressés à son Autorité centrale.

Article 25

Les ressortissants d'un Etat contractant et les personnes qui résident habituellement dans cet Etat auront droit, pour tout ce qui concerne l'application de la Convention, à l'assistance judiciaire et juridique dans tout autre Etat contractant, dans les mêmes conditions que s'ils étaient eux-mêmes ressortissants de cet autre Etat et y résidaient habituellement.

Article 26

Chaque Autorité centrale supporter a ses propres frais en appliquant la Convention.

L'Autorité centrale et les autres services publics des Etats contractants n'imposeront aucun frais en relation avec les demandes introduites en application de la Convention. Notamment, ils ne peuvent réclamer de demandeur le paiement des frais et dépens du procès ou, éventuellement, des frais ent-

raînés par la participation d'un avocat. Cependant, ils peuvent demander le paiement des dépenses causées ou qui seraient causées par les opérations liées au retour de l'enfant.

Toutefois, en Etat contractant pourra, en faisant la réserve prévue à l'article 42, déclarer qu'il n'est tenu au paiement des frais visés à l'alinéa précédent, liés à la participation d'un avocat ou d'un conseiller juridique, ou aux frais de justice, que dans la mesure où ces coûts peuvent être couverts par son système d'assistance judiciaire et juridique. En ordonnant le retour de l'enfant ou en statuant sur le droit de visite dans le cadre de la Convention, l'autorité judiciaire ou administrative peut, le cas échéant, mettre à la charge de la personne qui a déplacé ou qui a retenu l'enfant, ou qui a empêché l'exercice du droit de visite, le paiement de tous frais nécessaires engagés par le demandeur ou en son nom, notamment des frais de voyage, des frais de représentation judiciaire de demandeur et de retour de l'enfant, ainsi que de tous les coûts et dépenses faits pour localiser l'enfant.

Article 27

Lorsqu'il est manifeste que les conditions requises par la Convention ne sont pas remplies ou que la demande n'est pas fondée, une Autorité centrale n'est pas tenue d'accepter une telle demande. En ce cas, elle informe immédiatement de ses motifs le demandeur ou, le cas échéant, l'Autorité centrale qui lui a transmis la demande.

Article 28

Une Autorité centrale peut exiger que la demande soit accompagnée d'une autorisation par écrit lui donnant le pouvoir d'agir pour le compte du demandeur, ou de désigner un représentant habilité à agir en son nom.

Article 29

La Convention ne fait pas obstacle à la faculté pour la personne, l'institution ou l'organisme qui prétend qu'il y a eu une violation de droit de garde ou de visite au sens de des articles 3 ou 21 de s'adresser directement aux autorités judiciaires ou administratives des Etats contractants, par application ou non des dispositions de la Convention.

Article 30

Toute demande, soumise à l'Autorité centrale ou directement aux autorités judiciaires ou administratives d'un Etat contractant par application de la Convention, ainsi que tout document ou information qui y serait annexé ou fourni par une Autorité centrale, seront re-

cevables devant les tribunaux ou les autorités administratives des Etats contractants.

Article 31

Au regard d'un Etat qui connaît en matière de garde des enfants deux ou plusieurs systèmes de droit applicables dans des unités territoriales différentes:

- la) toute référence à la résidence habituelle dans cet Etat vise la résidence habituelle dans une unité territoriale de cet Etat;
- (b) toute référence à la loi de l'Etat de de la résidence habituelle vise la loi de l'unité territoriale dans laquelle l'enfant a sa résidence habituelle.

Article 32

Au regard d'un Etat connaissant en matière de garde des enfants deux ou plusieurs systèmes de droit applicables à des catégories différentes de personnes, toute référence à la loi de cet Etat vise le système de droit désigné par le droit de celui-ci.

Article 33

Un Etat dans lequel différentes unités territoriales ont leurs propres règles de droit en matière de garde des enfants ne sera pas tenu d'appliquer la Convention lorsqu'un Etat dont le système de droit est unifié ne serait pas tenu de l'appliquer.

Article 34

Dans le matières auxuelle elle s'applique, la Convention prévaut sur la *Convention du 5 October 1961 concernant la compétence des autorités et la loi applicable en matière de protection des mineurs*, entre les Etats Parties aux deux Conventions. Par ailleurs, la présente Convention n'empêche pas qu'un autre instrument international liant l'Etat d'origine et l'Etat requis, ni quele droit non conventionnel de l'Etat requis, ne soient invoqués pour obtenir le retour d'un enfant qui a été déplacé ou retenu illicitement ou pour organiser le droit de visite.

Article 35

La Convention ne s'applique entre les Etats contractants qu'aux **enlèvements** ou aux non-retours illicites qui se sont produits après son entrée en vigueur dans ces Etats.

Si une déclaration a été faite conformément aux articles 39 ou 40, la référence à un Etat contractant faite à l'alinéa précédent signifie l'unité ou les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Article 36

Rien dans la Convention n'empêche deux ou plusieurs Etats contractants, afin de limi-

ter les restrictions auxquelles le retour de l'enfants peut être soumis, de convenir entre eux de déroger à celles de ses dispositions qui peuvent impliquer de telles restrictions.

Chapitre VI - Clauses finales

Article 37

La convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session.

Elle sera ratifiée acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès de Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Article 38

Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention.

L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

La Convention entrera en vigueur, pour l'Etat adhérent, le premier jour do troisième mois de calendrier après le dépôt de son instrument d'adhésion.

L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui auront déclaré accepter cette adhésion. Une telle déclaration devra également être faite par tout Etat membre ratifiant, acceptant ou approuvant la Convention ultérieurement à l'adhésion. Cette déclaration sera déposée auprès du minstère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas: celui-ci en enverra, par la voie diplomatique, une copie certifiée conforme, à chacun des Etats contractants.

La Convention entrera en vigueur entre l'Etat adhérent et l'Etat ayant déclaré accepter cette adhésion le premier jour de troisième mois de calendrier après le dépôt de la déclaration d'acceptation.

Article 39

Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation og de l'adhésion, pourra déclarer que la Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment où elle entre en vigueur pour cet Etat.

Cette déclaration, ainsi que toute extension ultérieure, seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Article 40

Un Etat contractant qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par cette Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette **déclaration** en faisant une nouvelle déclaration.

Ces déclarations seront notifiées au Ministère des affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Article 41

Lorsqu'un Etat contractant a un système de gouvernement en vertu duquel les pouvoirs exécutif, judiciaire et législatif sont **partagés** entre des Autorités centrales et d'autres autorités de cet Etat, la signature, la ratification, l'acceptation ou l'approbation de la Convention, ou l'adhésion à celle-ci, ou une déclaration faite en vertu de l'article 40, n'emportera aucune conséquence quant au partage interne des pouvoirs dans cet Etat.

Article 42

Tout Etat contractant pourra, au plus tard au moment de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, ou au moment d'une déclaration faite en vertu des articles 39 ou 40, faire soit l'une, soit les deux réserves prévues aux articles 24 et 26, alinéa 3. Aucune autre réserve ne sera admise.

Tout Etat pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

L'effet de la réserve cessera le premier jour de troisième mois du calendrier après la notification mentionnée à l'alinéa précédent.

Article 43

La Convention entrera en vigueur le premier jour de troisième mois de calendrier après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par les articles 37 et 38.

Ensuite, la Convention entrera en vigueur:

- 1 pour chaque Etat ratifiant, acceptant, approuvant ou adhérant postérieurement le premier jour du troisième mois de calendrier après de dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;

- 2 pour les territoires ou les unités territoriales auxquels la Convention a été étendue conformément à l'article 39 ou 40, le premier jour de troisième mois de calendrier après la notification visée dans ces articles.

Article 44

La Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur conformément à l'article 43, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront postérieurement ratifiée, acceptée ou approuvée ou qui y auront adhéré.

La Convention sera recouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera notifiée, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. Elle pourra se limiter à certains territoires ou unités territoriales auxquels s'applique Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

Article 45

Le Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas notifiera aux Etats Membres de la Conférence, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 38:

- 1 les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 37;
- 2 les adhésions visées à l'article 38;
- 3 la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 43;
- 4 les extensions visées à l'article 39;
- 5 les déclarations mentionnées aux articles 38 et 40;
- 6 les réserves prévues aux articles 24 et 26, alinéa 3, et le retrait des réserves prévu à l'article 42;
- 7 les dénonciations visées à l'article 44.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

Fait à La Haye, le 25 octobre 1980, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session.